

provincie limburg

Limburgs
Parlement

Notulen Statenvergadering van 6 februari 2026

Inhoud

1	Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	6
2	Spreekrecht externen	6
3	Vragenuur	6
4	Notulen	6
5	Voorraadagenda	6
6	HAMERSTUKKEN	7
6.1	G-25-031 Statenvoorstel inzake toestemming tweede wijziging gemeenschappelijke regeling Regionale uitvoeringsdienst Limburg-Noord en zienswijze 1 ^e ontwerpbegrotingswijziging 2026 Regionale uitvoeringsdienst Limburg-Noord, brief GS van 16-12-2025 (GS DOC-00862580)	7
7	BEHANDELSTUKKEN	7
7.1	G-25-033 Statenvoorstel inzake Meerjarige museumvisie voor de drie Limburgse provinciale musea (in relatie tot toezegging 9646), brief GS van 16-12-2025 (GS DOC-00850275)	7
7.2	G-25-029 Statenvoorstel inzake aanvullende middelen Nadere subsidieregels Leefbaarheidsaanpak gebiedsgerichte publieke initiatieven 2025-2026, brief GS van 25-11-2025 (GS DOC-00852785)	33
7.3	G-25-032 Statenvoorstel inzake het kenbaar maken van wensen en bedenkingen omtrent het overnemen van aandelen van APG door Provincie Limburg in Campus Heerlen Huisvesting BV, brief gedeputeerde Satijn van 16-12-2025 (GS DOC-00858851).....	38
7.4	G-25-030 Statenvoorstel inzake LEF Herijking 2026, brief GS van 8-12-2025	51
8	Moties vreemd aan de orde van de dag	68
9	Sluiting	79

**Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van
6 februari 2026**

Voorzitter

Roemer, E.G.M.

Statengriffier

Pregled, mr. A.O.J.

Leden

Partij

Aanwezig

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.	CDA
Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bijnen, H.M. van	PVV
Blijlevens, R.P.	JA21
Bloi MA, J.M.	VVD
Bommel, C.P.G. van	BBB
Bosch, M. Th.	PVV
Boven, mevrouw I.	Partij voor de Dieren
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.	CDA
Franssen, R.F.R.P.	BBB
Goossen, I.J.G.	BBB
Hanegraaff, dr. M.C.	CDA
Hendrikx, J.J.P.	VVD
Hermans, L.J.	PVV
Hoks, F.J.R.	PVV
Huizing, J.	BBB
Ijpelaar, W.A.J.	CDA
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.	D66
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.	PVV
Koopman M SEN, mevrouw S.N.	VVD
Kuiper, mevrouw L.Y.M.	SP
Loomans, ir. P.J.M.	Horizon
Maillé, S.	VVD
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Mülders, M.T.G.	GroenLinks
Nijenhuis, D.J.	BBB
Nijskens, H.L.M.	VVD
Peters, A.C.P.	LOKAAL-LIMBURG
Pol, mevrouw H.A. van der	BBB
Queisen, A.G.M.	BBB
Schoolmeesters, mevrouw A.M.A.	BBB
Schuuring BA, mevrouw E.A.	PvdA
Schyns MSc, P.F.M.	JA21
Smeets, mevrouw C.A.H.	SP
Sol MSc, H.P.A.	GroenLinks
Vaessen, L.A.P.	D66
Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.	CDA
Wesseling, mevrouw A.	D66

Wetemans, C.C.M.
Wolters, mevrouw L.C.C.M.
Wolters Gregório, J.
Zeedzen, D.

oos limburg
PvdA
SP
BBB

Het College van Gedeputeerde Staten

Roemer, E.M.(CdK)
Caldenberg, M. van
Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.
Faassen, L.
Kuntzelaers, J.J.M.
Satijn, S.H.M.
Theuns, M.L.M

Afwezig

Driessen, R.B.
Fischer, mevrouw A.M.J.N.
Franssen, R.J.H.
Megens, B.J.M.H.

Forum voor Democratie
50PLUS
LOKAAL-LIMBURG
PVV

Notulist

Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u vragen uw plaatsen in te nemen? Ik open de vergadering en heet u allen van harte welkom bij deze eerste vergadering van het nieuwe kalenderjaar. In het bijzonder heet ik van harte welkom mevrouw Waajen en dat doe ik omdat het vandaag uw verjaardag is. Van harte gefeliciteerd. Ook een bijzonder welkom voor iedereen die op de publieke tribune de vergadering volgt. Er zijn ook speciale gasten van een aantal van onze Statenleden aanwezig. Fijn dat u er bent, van harte welkom. Uiteraard ook weer zeer veel welkom aan de vertegenwoordiging van de pers. Fijn dat u er vandaag weer bent. En ook van harte welkom de mensen die daar bovenin zitten en die al klaar zitten, in de startblokken zitten voor agendapunt 7.1: de tolken die ons vandaag helpen, omdat wij dat agendapunt vandaag, als u daar tenminste zelf behoefte aan heeft, in het Limburgs mogen spreken.

Spreker [01:51]: Bijna.

De voorzitter: Bijna? Ik doe toch zo mijn best. Tjonge jonge jonge, wacht maar. Wacht maar, jij mag straks. We hebben afmeldingen van de zijde van Provinciale Staten van mevrouw Fischer, de heer Driessen, de heer Franssen en de heer Megens en ik heb me laten vertellen dat de heer Goossen wat later komt. Van de zijde van GS komt de heer Satijn iets later in verband met een verplichting die hij nog heel even heeft. Vanwege dat agendapunt 7.1 zijn er ook wat extra camera's aanwezig. Dus even goed kijken of uw haar goed zit. En bij de opening van de vergadering van vandaag is een quorum vereist en de griffier en ik hebben voorafgaand aan de opening aan de hand van de presentielijst geconstateerd dat hieraan is voldaan. En indien moties vreemd aan de orde van de dag zouden zijn, dan was dit het moment geweest om ze alsnog in te dienen. Bij de vaststelling van de vergadering heb ik nu kunnen constateren dat er vier moties vreemd zijn ingediend en er is één motie die was aangehouden en die wordt vandaag in stemming gebracht als we straks bij dat agendapunt zijn. Dus dan zijn het er vijf. Mocht er hoofdelijke stemming plaats moeten vinden, dan gaat die beginnen bij de heer Van Bijnen. Komen we nu bij het vaststellen van de conceptagenda. inclusief dus de vijf moties vreemd die op de agenda staan. Ik ga ervan uit dat u met de conceptagenda kunt instemmen. Dat is het geval.

2 Spreekrecht externen

De voorzitter: Er heeft zich niemand voor het spreekrecht aangemeld.

3 Vragenuur

De voorzitter: Alsmede ook niet voor het Vragenuur.

4 Notulen

De voorzitter: Dan gaan we naar de notulen. Provinciale Staten worden gevraagd de notulen van de Statenvergadering van 12 december 2025 ongewijzigd vast te stellen. Ik neem aan dat we dat kunnen doen. Dat is dan ook conform gebeurd.

5 Voorraadagenda

De voorzitter: Provinciale Staten worden ook gevraagd, voorgesteld, de voorraadagenda ongewijzigd vast te stellen. Ik neem aan dat we ook dat kunnen doen. Dat is het geval. Conform besloten.

6 HAMERSTUKKEN

6.1 G-25-031 Statenvoorstel inzake toestemming tweede wijziging gemeenschappelijke regeling Regionale uitvoeringsdienst Limburg-Noord en zienswijze 1e ontwerpbegrotingswijziging 2026 Regionale uitvoeringsdienst Limburg-Noord, brief GS van 16-12-2025 (GS DOC-00862580)

De voorzitter: Komen we bij agendapunt 6, de hamerstukken. Er is één hamerstuk bij 6.1, G-25-031 Statenvoorstel inzake toestemming tweede wijziging gemeenschappelijke regeling Regionale uitvoeringsdienst Limburg-Noord en zienswijze eerste ontwerpbegrotingswijziging 2026 Regionale uitvoeringsdienst Limburg-Noord en de brief van GS van 12 december 2025. Ik neem aan dat we daarover kunnen besluiten. Dat is het geval. Dan is conform besloten.

7 BEHANDELSTUKKEN

7.1 G-25-033 Statenvoorstel inzake Meerjarige museumvisie voor de drie Limburgse provinciale musea (in relatie tot toezegging 9646), brief GS van 16-12-2025 (GS DOC-00850275)

De voorzitter: Komen we bij agendapunt 7.1, Statenvoorstel inzake Meerjarige museumvisie voor de drie Limburgse provinciale musea. Zoals al gezegd beste aanwezigen, voor het volgende agendapunt mögt je, zoals bekend is, auch in het Limburges kalle. Er is een tolk aanwezig om het te vertalen van en naar het Limburgs en het Hollands, zodat iedereen het hier in de zaal en ook thuis goed kan volgen. Zo trots als we zijn op onze taal, zo trots zijn we ook op onze cultuur. En daarom zeg ik als Gouverneur: kall maar lekker in het Limburgs vandaag, maar het mag natuurlijk ook gewoon in het Nederlands.

Applaus

De voorzitter: Even kijken. Dan ben ik bijna van slag. Ik doe zo mijn best, hè. Ik doe het gewoon niet meer. Zeker voor de mensen boven nogmaals dank. Ik hoop dat u mij een beetje hebt kunnen verstaan. Ja, dat is een duimpje. Kijk, die waarden het wel. Dank u wel. Maar om hen een beetje te helpen: mocht u het echt in het plat kalle, niet te snel, dan krijgen zij ook goed de tijd om het goed te vertalen, zodat iedereen het ook goed kan blijven volgen. Dan open ik de eerste termijn van uw Staten en begin ik bij mevrouw Jenneskens namens D66. Voordat u begint, voor iedereen, ik had het in het Presidium al gezegd: u kunt het spreekgestoelte nu op de juiste hoogte zetten. Er zitten knopjes, het kan een beetje omhoog, een beetje omlaag, dus maak daar gebruik van.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, musea zijn geen stilstaande gebouwen. Ze bewegen met de tijd mee. Ze laten zien wat een samenleving op dat moment belangrijk vindt en wat zij wil doorgeven aan de volgende generatie. En als we teruggaan naar het begin van onze Limburgse musea, dan zien we dat ook heel scherp. Aan het einde van de negentiende eeuw was architect Pierre Cuypers ook cultureel voorman in de vroege museale praktijk van het Bonnefantenklooster. In de twintigste eeuw kreeg dat vervolg in een professioneel museum Bonnefanten, met Joseph Timmers en later Alexander van Grevenstein. Steeds ging het om dezelfde vraag: Hoe laten we zien dat Limburg ertoe doet, dat deze provincie kunst en erfgoed heeft van kwaliteit en dat die het waard zijn om te bewaren en door te geven? Voor hen was het in die tijd belangrijk dat het museum richting gaf. Dat liet zien wat beschaving was, wat behouden moest blijven en wat je als samenleving ook belangrijk vindt. Dat was vooruitstrevend en betrokken, maar het was ook normerend. Deskundigen bepaalden wat waardevol was, welk verhaal verteld werd en wat als goede smaak gold. En wat van waarde was, dat werd – laten we daar maar even eerlijk over zijn – in die tijd vooral bepaald door mannen en de elite. Veel makers, perspectieven en verhalen kwamen daardoor niet in beeld. Dat was misschien niet uit kwade wil, maar wel omdat die samenleving toen zo was ingericht. Vandaag

staan musea op een andere plaats in onze samenleving. Ze bewaren vooralsnog nog steeds wat van waarde is, maar ze nodigen ons ook uit om opnieuw te kijken, om vragen te stellen, om verschillende perspectieven naast elkaar te laten bestaan. Juist in Limburg is dat van grote betekenis, want onze geschiedenis is rijk en gelaagd. Mijnen en migratie. Geloof en grensligging. Landschap, industrie en vernieuwing. Dat verleden ligt niet achter ons als een afgesloten hoofdstuk, maar het werkt door in het heden en stelt vragen aan onze toekomst. Musea maken die lijn zichtbaar: waar we vandaan komen, waar we nu staan en welke kant we op kunnen. En waar ik historisch begon bij het Bonnefanten, geldt dat net zo goed voor onze andere provinciale musea. In Venlo ontstond het Limburgs Museum juist uit een fusie en daar werd gekozen voor één plek om de gelaagde geschiedenis van de hele provincie samen te brengen. In Kerkrade groeide, vanuit het mijnverleden, een museum dat vandaag, juist vanuit die geschiedenis, de blik op de toekomst richt. En als je die geschiedenis kent, voorzitter, dan dringt zich wel een vraag op. We bouwen hier al meer dan een eeuw aan musea vanuit de overtuiging dat Limburg ertoe doet, dat onze kunst, ons erfgoed en onze verhalen kwaliteit hebben en betekenis. En dan is het eigenlijk heel opvallend dat we op nationaal niveau dat nog steeds niet volledig erkend hebben gekregen. Namens D66 zeg ik vandaag: laten we ook daar vooruit durven kijken, laten we ambitieus zijn en uitspreken dat Limburg minimaal één rijksmuseum nodig heeft. Niet als een prestigeproject, maar als een logisch vervolg op wat hier al generaties lang wordt opgebouwd. Als we musea serieus nemen als publieke infrastructuur, dan horen daar ook duidelijke keuzes bij. En een van de keuzes <onverstaanbaar> kader waarvoor wij heel veel waardering hebben, zou wat ons betreft toch zijn dat elke Limburgse leerling, ongeacht achtergrond of postcode, minimaal één keer met school een provinciaal museum moet bezoeken. Niet als uitje, maar als onderdeel van onderwijs en burgerschap, van leren kijken naar de wereld, de eigen provincie en naar elkaar. In dat licht wil ik het vandaag ook even hebben – en jullie zullen het horen aan mijn charmante Limburgse dialect – over Venray en het initiatief op het Annapark. Niet als los project, maar als gerichte inzet voor structuurversterking van Noord- en Midden-Limburg, als plek waar kunst, landschap en erfgoed samenkomen en waar cultuur bijdraagt aan samenhang en aantrekkelijkheid en toekomstperspectief in de regio. Daarover dien ik zo een motie in, maar dat doe ik in het Nederlands, dus aan het slot. Voorzitter, als Pierre Cuypers of Joseph Timmers vandaag het Bonnefanten zouden binnenlopen, dan zouden ze zich behoorlijk verbazen over de kunst, over de vragen die gesteld worden, over wie er rondliep en waarom die mensen in vredesnaam op schermpjes kijken terwijl er zoveel moois om hen heen is. Ze zouden zich misschien ook afvragen waarom Limburg met al die kwaliteit nog steeds geen rijksmuseum heeft. Maar ik denk eigenlijk dat ze vooral iets zouden herkennen: de overtuiging dat musea ertoe doen, dat je als samenleving plekken nodig hebt waar je bewaart wat van waarde is en waar je kunt oefenen met de toekomst. En dat is waarom D66 dit zo'n mooie stap vooruit vindt. Dan lees ik nu even het dictum voor in het Nederlands, want het wordt anders heel complex: Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om in gesprek te treden met de initiatiefnemers en gemeente Venray om te onderzoeken of en hoe we een museum in het Annapark in Venray mede mogelijk kunnen maken met als voorwaarde dat het hier nadrukkelijk om een incidentele en eenmalige bijdrage gaat ten dienste van de herontwikkeling van erfgoed en totstandkoming van een nieuw museum en nadrukkelijk niet om een vierde provinciaal museum, dat het museum na deze eenmalige bijdrage op eigen benen kan staan en er sprake is van een gezonde exploitatie en businesscase die onderbouwd is en dat naast de initiatiefnemers ook gemeente Venray hieraan een substantiële bijdrage levert en dit uit te werken tot een voorstel de provinciale bijdrage te dekken vanuit het positieve begrotingsresultaat en dit aan Provinciale Staten voor te leggen voor de begroting van 2026. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Jenneskens. Dan geef ik nu het woord aan de heer Blijlevens namens de fractie van JA21.

De heer Blijlevens (JA21): Dank, voorzitter. Komt. Voorzitter, de meerjarige museumvisie voor de drie Limburgse provinciale musea. Om te beginnen: dank aan iedereen die tijdens de enerverende commissievergadering zijn inbreng heeft geleverd, in het bijzonder de heren Kuntzelaers, Driessen en Breughel junior en senior. De discussie over wat wel of niet kunst is en of het wel Limburgs genoeg is, heeft

JA21 met plezier gevolgd. Wie betaalt bepaalt, geldt dus niet in alle gevallen, maar zet JA21 wel aan het denken. En niet alleen ons, getuige het krantenartikel over een eventueel <onverstaanbaar> depot van afgelopen woensdag. Schilderen met een kwast op een plek waar de zon niet schijnt, valt volgens een poll van de Limburger niet bij iedereen in goede aard. JA21 vindt, zonder ons nu verder te bemoeien met het artistieke proces, dat prikkelende kunst zeker moet kunnen, maar dan wel het liefst voor de ogen. Genoeg voor nu, of we ons al of niet hierin bemoeien. We hebben die mooie provinciale musea en nog veel andere die het bezoeken meer dan waard zijn of ze nu alleen goed zijn voor de bezoekersaantallen of omdat ze iets vertellen over een mooie provincie, cultuur of historie. JA21 vindt ze allemaal even belangrijk. We hebben goed geluisterd naar de sprekers en hopelijk hebben zij ons ook goed verstaan. JA21 pleit voor zo veel mogelijk kunstwerken met een binding met Limburg en Toon Hermans is daar een prachtig voorbeeld van. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Blijlevens. Ik geef nu het woord aan mevrouw Absil namens de fractie van het CDA.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, merci, voorzitter. In het Heldens dialect. Ons tweede debat in het dialect. Wat een feest. In de taal van mijn hart, over een onderwerp dat mij aan het hart gaat, want onze museumvisie gaat in de kern over hoe we ons verbonden voelen met ons erfgoed, met kunst, onze cultuur en daarmee ook verbonden met elkaar, met ons verleden, met het verhaal van Limburg en met het immateriële, iets dat groter is dan wijzelf. Waardevol verbonden, is daarom een heel passende titel. Deze visie gaat vooral over onze drie provinciale musea, onze boegbeelden waar we trots op zijn. Of het nou het Bonnefanten, Discovery of het Limburgs Museum is, ze zijn uniek en vertellen op hun eigen manier het verhaal van Limburg en laten ons een stuk van onze identiteit zien. Maar deze visie geeft ook, naar aanleiding van onze motie, aandacht aan al die andere kleinere of wat grotere musea die onze provincie rijk is. Want juist bij deze musea zie je dat de impact op en de verbondenheid met de gemeenschap groot is, vaak door alle vrijwilligers die hun hart aan hun lokale museum verpand hebben. Maar terug naar onze drie provinciale musea. De naam zegt het al: het zijn al decennia 'onze' musea. Onze tussen aanhalingstekens. En iets wat van jou is of bij jou hoort daar moet je als goede huisvader of -moeder voor zorgen. Uit het visitatierapport kwam als belangrijkste conclusie dat ze de basis maar moeilijk op orde kunnen houden door onder andere prijsstijgingen van vooral personeel en energie. Laat staan dat ze de ambities meerjarig waar kunnen blijven maken. Maar ook onderhoud en knelpunten in gebouwen en depots vragen aandacht. Goed dat voor de verdere toekomst de mogelijkheden voor een gezamenlijk depot onderzocht worden. Als CDA zijn we voor de structurele verhoging van middelen van in totaal € 2,4 miljoen. Het is veel geld, maar we krijgen en willen er als CDA ook graag iets voor terug. Als eerste de toegang. Daar heb ik tijdens de commissie ook al over gesproken. Voor ons als CDA en ook als belangrijkste doel van ons beleidskader staat voorop dat elke Limburger in contact moet kunnen komen met onze cultuur. Dat vinden we niet in het huidige voorstel een beetje mager. In de zes criteria gaat toegankelijkheid meer over publieksbereik en dus gedacht vanuit de musea in plaats van gedacht vanuit de inwoners van Limburg. Want net als onze taal, zou ook onze eigen cultuur je met de paplepel ingegeven moeten worden. Maar helaas is het voor een deel van onze inwoners niet zo vanzelfsprekend om een museum te bezoeken en daarmee voor veel kinderen ook niet. Daarom zijn educatie en schoolbezoeken ook zo belangrijk. Want waar je als kind mee in aanraking komt, kun je later weer ontwikkelen. De Gedeputeerde heeft mij een toezegging gedaan om nog eens met de drie musea om tafel te gaan. Bij die verdieping op toegankelijkheid willen we als CDA graag twee zaken meegeven: focus op de jeugd en kijk eens goed of de huidige regelingen wel voldoende werken, onder andere die van Arriva. En kijk bij betaalbaarheid breder dan alleen naar mensen met een smalle portemonnee, want voor een uitje van een gemiddeld gezin kun je je goedkoper de hele dag in het zwembad of in de binnenspeeltuin amuseren. Kan de Gedeputeerde daar dadelijk op reflecteren? Tweede punt: middelen van andere overheden. Goed dat Maastricht en Venlo meebetalen, want deze musea doen goed voor het economische vestigingsklimaat en de culturele infrastructuur in hun stad, in de regio, maar ook het Rijk moet eindelijk eens over de brug komen. De gelden voor cultuur zijn zo scheef verdeeld en ook onze ambitie voor een eigen rijksmuseum geven we niet op. Wij ondersteunen van harte de oproep van onze Gedeputeerde daarin en wij

vragen om te doen wat nodig is om dat te bereiken. Daarom verbaast het ons wel, eigenlijk, dat cultuur niet een van onze acht lobbyproposities⁰ is. Graag uw reflectie daarop. En dan last but not least ons derde punt, onze motie kleine musea. Goed dat hier aandacht voor komt en dat er erkenning is voor al deze musea. Dat zag je al in het schrijven van het Cuypershuis hoe belangrijk dat is. Want precies als 'onze' drie provinciale musea hebben deze musea stuk voor stuk dezelfde uitdagingen om de basis op orde te krijgen en te houden. Wij zien de regeling en de voorlopige opzet met belangstelling tegemoet en gaan ervan uit dat er aandacht is voor onder andere digitalisering, collectie, beveiliging en het zoeken en behouden van bestuursleden en vrijwilligers. In deze motie spraken we ook over de nieuwe museale concepten. Deze week nog hebben we de opzet van een museaal concept in het Annapark gekregen. Dat lijkt ons een mooie kans en van toegevoegde waarde om de culturele infrastructuur in Noord-Limburg echt te versterken, zoals we dat in ons coalitieakkoord opgeschreven hebben. Maar voor we daarover weer kunnen spreken, willen we eerst graag het perspectief horen van ons College, met wie we dit ook in de commissie besproken hebben, hoe om te gaan met de nieuwe musea en specifiek met dit Noord-Limburgse initiatief. Ik wil graag een toezegging dat het College met dat perspectief aan de slag gaat.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Absil. Nu geef ik het woord aan mevrouw Wolters namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank je wel, voorzitter. En het was net prima te verstaan. Even kijken. Voorzitter, Limburg mag trots zijn. Trots op onze provinciale musea en alles wat ze ons te vertellen hebben en op de mensen die elke dag met hart en ziel daar staan. Onze musea zijn geen dode opslag, maar levende plekken. Plekken waar mensen samenkomen, leren en waar we ook onszelf leren kennen. En die musea die trekken niet alleen mensen uit de streek, maar ook van verder weg, uit Nederland, uit het buitenland, wegens onze geschiedenis, onze cultuur en ons mooie Limburg. Limburg is geen achterhoek, maar een kruispunt van talen, culturen en verhalen. En daarom – en mijn collega's voor mij hebben het er ook al een paar keer over gehad – is het ook zo zonde dat de Rijksoverheid vaak niet ziet wat wij hier hebben: het rijke verleden van het zuiden, de rijke cultuur van Limburg. En dat telt klaarblijkelijk niet mee, alsof de Nederlandse geschiedenis alleen boven de rivieren ligt. Maar onze mijnen, onze kloosters, onze grens verhalen, van Bourgondiërs tot aan Romeinen, van Jan van Eijk tot Charles Eyck, dat is ook Nederlands en wie dat negeert doet ons tekort. Voorzitter, Limburg ligt mooi, midden in Europa, met België en Duitsland vlakbij en dat is een kracht en een kans voor samenwerking, voor uitwisseling, voor cultuur die verder kijkt dan alleen de grens. En onze musea spelen daar een rol in en dat moeten we vooral steunen en uitdragen. Maar we moeten ook vooruit kijken. En het CDA zei het ook al: onze gebouwen en depots hebben aandacht nodig, maar ook de wereld verandert. Digitaal wordt een belangrijk onderdeel van ons corpus en dat brengt uitdagingen met zich mee. Wie bewaren weer onze collecties voor later? En wie zorgen weer dat jonge mensen onze verhalen ook digitaal kunnen vinden? En wie beschermt weer onze cultuur in een digitale wereld? En dat kan niet op zijn beloop gelaten worden. We moeten investeren in kennis, in techniek en in eigen zeggenschap. Onze cultuur moet ook digitaal in ons eigen handen blijven. In publieke handen. Niet uitgeleverd aan de markt, maar bewaard voor de samenleving. Voorzitter, een goeie museumvisie voor Limburg betekent: trots zijn op wie we zijn, onze plaats innemen in Nederland en Europa en vooruit kijken naar de toekomst. Dat is waar wij voor staan. Cultuur voor iedereen van ons, voor nu en voor later. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Wolters. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jetten namens de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dankjewel, voorzitter. Wij zijn blij dat er nu een structurele oplossing ligt voor de drie provinciale musea. Het is goed dat er nu een duidelijke visie en een meerjarige financiële basis komt, zodat deze instellingen hun belangrijke rol in het Limburgse culturele landschap kunnen blijven vervullen. De musea doen veel voor onze provincie. Ze versterken onze identiteit. Ze dragen bij aan educatie en participatie en zorgen voor een breed cultureel aanbod. Tijdens de commissievergadering

hebben de directeuren van onze drie provinciale musea ingesproken. Zij waren heel tevreden over de samenwerking bij het tot stand komen van dit voorstel en ze waren het eens met de visie die nu voorligt. Wat ik hier heb terug gehoord, is dat de musea zich gehoord, gezien, gewaardeerd en erkend voelen. En deze visie geeft onze musea perspectief op continuïteit en stabiliteit. Complimenten hiervoor aan de ambtelijke organisatie en de Gedeputeerde. Het gebeurt niet vaak dat er zoveel enthousiasme is voor een visie. We zijn ook blij dat gemeenten ook een bijdrage hebben toegezegd. Wat ons betreft terecht, want ze profiteren er ook van dat die musea in hun gemeenten zijn gevestigd. En het is al eerder gezegd: Noord-Brabant, Zeeland en Limburg hebben gezamenlijk publieke aandacht gevraagd voor de ongelijke verspreiding van de rijksmusea en de cultuurfianciering. En ik ga ervan uit dat GS al goed hebben nagedacht over hoe dit verder op te pakken zodat dit in het nu bijna gevormde kabinet wel landt. En ik krijg graag een reflectie op het regeerakkoord en hoe we nu helemaal verder gaan. Dan is er net een motie ingediend van D66 en daar horen we ook heel graag een reflectie van GS op. Samengevat, voorzitter: GroenLinks stemt in met deze visie. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Kuiper namens de fractie van SP.

Mevrouw Kuiper (SP): Dank u voorzitter. Niet in het Limburgs, maar wel over het Limburgs. Ik wil voorstellen om bijvoorbeeld ook de begroting in het Limburgs te behandelen. Niet omdat taal het hoofdonderwerp is, maar omdat we willen laten zien dat we dit aandurven, dat het kan en dat het werkt, ook bij andere onderwerpen. Als we dat hier in de praktijk brengen, laten we zien dat Limburgs niet alleen thuis hoort bij cultuur, maar ook toepasbaar is bij andere situaties. Denk aan de rechtbank. Dat is tenslotte het streven van deel 3: erkenning. Nu verder waar het voor de SP echt om draait: toegankelijkheid. Toegankelijkheid gaat voor ons niet alleen over gebouwen en financiën, maar over publiek. Wie voelt zich aangesproken en wie blijft aan de zijlijn? Voor de SP betekent toegankelijkheid ook dat er beleid is voor elk Limburgs huishouden. Niet alleen voor mensen met middelen, maar juist ook voor de Limburgers zonder geld voor extraatjes. Dat geldt voor wonen, zorg, vervoer en net zo goed voor cultuur. Cultuur is geen luxe. Cultuur is voeding van de ziel. Ze verbindt mensen, verrijkt de fantasie en stimuleert creativiteit. Ze geeft mensen het gevoel dat ze erbij horen en dat ze ertoe doen. Daarom moeten we Limburgers motiveren om deel te nemen aan kunst en cultuur. Niet door het exclusief te maken, maar door het dichtbij te brengen door drempels weg te nemen en ruimte te geven aan eigen verhalen en eigen vormen. Van jongs af aan tot de Zonnebloemleeftijd moet cultuur bereikbaar zijn, voor iedereen ongeacht inkomen, achtergrond en opleidingsniveau. Voorzitter, als we willen dat de Limburgers meedoen, dan moeten wij zorgen dat cultuur hen bereikt. Samen op weg naar een toekomst waar cultuur beschikbaar is voor iedereen, daar staat de SP voor. En we zijn positief over de museumvisie, aangezien de musea dat zelf ook zijn.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kuiper. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Koopman namens de fractie van de VVD.

Mevrouw Koopman (VVD): Nee, dat staat goed, dank voorzitter, maar ik ga niet verder in het Limburgs, want dan komt het niet goed. Voorzitter, laat ik helder zijn: wat de VVD betreft, ligt er inhoudelijk een stevige museumvisie. De ambities zijn helder geformuleerd en ook de financiële onderbouwing is overzichtelijk. Dat waarderen wij. En tegelijkertijd geldt voor de VVD altijd: visie is pas echt waardevol als ze ook stuurbaar, meetbaar en uitvoerbaar is. En daar missen wij een aantal essentiële elementen. Ik wil daarom drie aandachtspunten benoemen. Ten eerste: prioritering. De visie bevat veel uitgangspunten, principes en ambities, maar niet wat er eerst komt, wat later kan en wat eventueel optioneel is en daardoor dreigt het risico dat alles tegelijk belangrijk wordt. Dat leidt tot versnippering en beperkte sturingskracht, zowel voor de Provinciale Staten als voor de musea zelf. Onze vraag aan het College was dan ook in de commissievergadering: Komt er een uitvoeringsagenda? En wat ons betreft, met een beperkt aantal strategische prioriteiten, duidelijke fasering, heldere verantwoordelijkheden tussen Provincie en musea en concrete mijlpalen, want dat vergroot de bestuurlijke grip zonder extra regels op te tuigen. Kan

Gedeputeerde nogmaals toelichten waarom deze vraag niet in dit beleidsstuk is meegenomen? Ten tweede: het ontbreken van KPI's. In de visie wordt gesproken over brede impact, maatschappelijke waarden, kwaliteit en identiteit. Mooie woorden, maar zonder expliciete indicatoren blijven ze abstract. Wat betekent bijvoorbeeld 'de basis op orde' in meetbare termen? Wanneer is digitale ontsluiting voldoende? En hoe meten we dan bereik, identiteit en inclusie? Er wordt wel gesproken over monitoring, maar niet waarop. Voorzitter, meten is voor de VVD geen afrekenen. Meten is leren, meten is verbeteren en meten is doorgroeien naar excellentie. Wij stellen nogmaals voor om per museum een KPI-kader te ontwikkelen, bijvoorbeeld op bereik, inclusief de nieuwe doelgroepen, educatie en participatie, samenwerking, financiële gezondheid en digitale toegankelijkheid, mogelijk in samenwerking met de Smart Services Campus in Heerlen. Kan Gedeputeerde nogmaals toelichten waarom deze vraag niet in dit beleidsstuk is meegenomen, dan wel toezeggen dit alsnog te doen? En ten derde: de positie van de regionale en lokale musea. Deze musea worden in de visie vaak genoemd, maar nauwelijks uitgewerkt en daarmee blijft het veld een lege verwijzing. En dat vinden wij jammer. Juist deze musea zijn diep verankerd in hun gemeenschap en verdienen een duidelijkere plek in het systeem. Tijdens het commissiedebat werd al gewezen op kennisdeling en samenwerking. De VVD wil daar nogmaals graag aan toevoegen: samenwerking op het gebied van digitalisering en educatie en vooral ook duidelijkheid over wat wel en niet van kleinere musea wordt verwacht. Dat voorkomt vrijblijvendheid aan beide kanten. En dan nog twee punten uit het eerdere debat die ik hier nadrukkelijk in wil meenemen: extra geld en sectorbrede arbeidsmarkt. Voorzitter, er is door diverse partijen in het commissiedebat gesproken over het gratis toegankelijk maken van musea voor kinderen tot en met twaalf jaar en in het stuk zelf werd aangegeven dat er behoorlijke kosten aan verbonden zouden zijn. Er zou nog verder op doorgerekend worden naar aanleiding van de reacties van een aantal enthousiaste partijen. En enthousiasme mag natuurlijk, maar laten we ook eerlijk blijven, want elke euro kan maar één keer worden uitgegeven. De VVD staat voor cultuur, maar wel binnen realistische en financiële kaders. Nee: realistische financiële kaders. Laten we even de klemtoon anders leggen. Hetzelfde geldt ook voor het idee van een bezichtigbaar museumdepot. Dat loopt namelijk in de miljoenen. Ambitie is goed, maar de VVD blijft hier pleiten voor nuchterheid. En even een korte vraag aan het College via u voorzitter: Klopt het dat bij het Bonnefantenmuseum kunst onder de voorwaarde van 'niet meer mogen verkopen dan ze zo aankopen'? En tot slot de arbeidsmarkt, want tijdens het commissiedebat heb ik aandacht gevraagd voor een sectorbrede aanpak rondom arbeidsmarktkrapte, vrijwilligers, instroom van jong talent en het delen van expertise en de Gedeputeerde gaf aan dat dit al wordt opgepakt. En voor zover wij nu begrijpen, bedoelt hij dan young talent bij het Bonnefanten museum en een cao-onderzoek. Wij vragen het College hier toch expliciet om het volgende mee te nemen: aandacht voor duurzame inzetbaarheid, instroom en doorstroom, gedeelde expertise en vrijwilligersbeleid. Met name op dat vrijwilligersbeleid kwam de Gedeputeerde terug tijdens het commissiedebat en gaf aan dat dat bij zijn collega lag. Maar wij willen dit graag, omdat het College met één mond spreekt, in dit stuk terugzien. Kunt u aan ons exact verwoorden hoe u deze punten gaat borgen? Daarmee kijken we niet alleen naar de kosten, maar ook naar de structurele problemen. Voorzitter, afrondend: de VVD ziet de waarde van deze museumvisie en spreekt waardering uit voor de inzet. Tegelijkertijd blijven wij hameren op prioritering, meetbaarheid, financiële realiteit en de bestuurlijke scherpheid, want cultuurbeleid floreert niet door goede bedoelingen alleen, maar door een helder en navolgbare gekozen koers. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Koopman. Dan geef ik nu het woord aan de heer Wetemans namens oos limburg.

De heer Wetemans (oos limburg): Dank u voorzitter. Vooraf wil ik even melden dat ik de drie musea een aantal keer bezocht heb en dat ik alle keren genoten heb en daarvoor de complimenten voor het personeel. Ook complimenten voor het stuk dat voorligt, Gedeputeerde. Maar ik heb toch nog een aantal vragen en een aantal opmerkingen. Wat geven de Nederlandse Provincies uit aan cultuur? Het is geen kerntaak van de Provincie, zoals ook beschreven in het stuk. En als we de cultuurmonitor en de cultuurbenchmark mogen geloven, dan zijn het de provincies aan de randen van het land die het meeste geld aan cultuur uitgeven: Groningen, Limburg, Zeeland en Friesland. Waarbij aangetekend moet worden dat Friesland miljoenen extra

krijgt voor de Friese taal. Als we naar Limburg kijken, dan is dat € 50 à € 60 per Limburger per jaar. De drie provinciale musea krijgen daarvan een derde, zo'n € 20 per Limburger. En dat is twee keer meer dan de provincies Noord- en Zuid-Holland samen in totaal aan cultuur uitgeven. Volgens de Culturele benchmark 2023 gaf Noord-Holland € 5 en Zuid-Holland € 6 per inwoner uit: samen € 11 per Hollander. Limburg geeft dus twee keer meer uit aan musea dan heel Holland, terwijl beide provincies de meeste musea van het land hebben. Zou de Gedeputeerde daarop kunnen reflecteren? Een van de oorzaken is de ongelijke verdeling van de rijksmiddelen. Limburg heeft namelijk geen door het Rijk betaald rijksmuseum: musea waarvoor het Rijk aan de lat staat. Je zult denken dat Rijksmiddelen voor cultuur, en in dit geval voor musea, gelijkelijk over het land verdeeld zouden worden. Nee dus. Nu wil het geval dat alle partijen minus de SP, die nu in het College zitten, de afgelopen tachtig jaar één of meerdere jaren regeringsverantwoordelijkheid hebben gedragen. Zo ook de partij van de verantwoordelijke Gedeputeerde. Misschien kan hij uitleggen waarom een eerlijke verdeling nog steeds uitblijft. Ook voor andere projecten, zoals de Maaslijn, de Mijnschade of de Limburgse taal, blijft de Rijksoverheid nog steeds in gebreke. Misschien moet Limburg zich afscheiden of een beperkte mate van autonomie krijgen voor bijvoorbeeld onderwijs, cultuur en wetenschappen.

De voorzitter: Er is een vraag voor u van mevrouw Jenneskens.

De heer Wetemans (oos limburg): Jazeker.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, doe ik dit nou in dialect of in het Nederlands even?

De voorzitter: Dat is aan u.

Mevrouw Jenneskens (D66): Oké, ik zit al even te luisteren naar collega Wetemans en wat ik eigenlijk niet zo goed snap, is dat we vandaag, volgens mij, praten over de museumvisie. En ik ben hele betogen aan het luisteren over middelen en dat soort dingen. Waarom heeft de heer Wetemans het zo weinig over musea en zo veel over andere dingen?

De voorzitter: Mijnheer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Voorzitter, ik vind dat ik het veel over musea heb en ik wilde dat in de context van de middelen die ervoor beschikbaar zijn, zetten. In mijn ogen heb ik het wel over musea, maar ik betrek er ook andere culturele zaken bij.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, we hebben net een hele visitatiecommissie gehad. We hebben een supermooie visie, waar, volgens mij, heel goed inhoudelijk de uitgangspunten instaan voor de toekomst van onze musea. En ik hoor daar de heer Wetemans eigenlijk niks over zeggen en dat vond ik gewoon een beetje zonde, maar ...

De voorzitter: De heer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Het is mijn betoog en ik maak het zoals ik het wil.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Wetemans (oos limburg): Nou, we horen bij het afscheidnummer van Nederland of een status aparte, zoals recentelijk beschreven door de jurist en CDA'er Vrinzen in zijn afstudeerscriptie 'Daar is mijn vaderland'. Of misschien moet een regionale partij de volgende keer met de landelijke verkiezingen meedoen. Een partij die het echt voor de regio opneemt. Nog een paar cijfers nu, nu ik toch aan het

vergelijken ben. Voor de Limburgse taal, de allerbelangrijkste culturele verworvenheid van het Limburgse volk, is € 1 miljoen per jaar beschikbaar: 1 ‰ van het totale bedrag dat de Provincie uitgeeft. Punt. Van het Rijk komt zo goed als niks. Alleen de voorliggende verhoging van de uitgaven voor de musea bedraagt al meer dan twee keer het totale budget voor de Limburgse taal en 20% van dat miljoen was al op voorhand bestemd voor het Limburgs Museum zonder dat er een uitgewerkt plan lag. Het Limburgs, waarvan meerdere Statenleden zeiden dat het de ziel van de Limburger raakt. Iets wat de kunst ook moet doen. Ik ben ervan overtuigd dat het College nog extra geld kan vinden om het project dat we aangegaan zijn te versnellen met extra structureel geld. Maar allee, ik dwaal af. Nog een vraag over de falende indexatiesystematiek van het CPB. Over die indexatie wordt in het Statenvoorstel gezegd: 'Het is belangrijk op te merken dat de gebruikte indexsystematiek in principe geschikt is voor de lange termijn. In stabiele periodes heffen positieve en negatieve afwijkingen elkaar langjarig op. Alleen in uitzonderlijke situaties, zoals eerder beschreven, ontstaat een structureel verschil dat vraagt om een eenmalige correctie.' Ja, ik vraag mij af: wat voor nut heeft een indexatiesysteem dat blijkbaar ook langjarig niet werkt? Betekent het ook dat bij alle andere provinciale uitgaven, die gebruikmaken van deze CPB-indexering, de budgetten structureel verhoogd moeten worden, naast de indexeringen? Tot zover, voorzitter. Ik hoorde de bel al gaan.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wetemans. Dan geef ik nog het woord aan de heer Queisen namens de fractie van de BBB.

De heer Queisen (BBB): Het moet in het Sittards en dan hebben we geen voorzitter, maar een praeses. Mijnheer de praeses, geacht College, Statenleden en iedereen die dit hoort en ziet: vandaag bespreken we het Statenvoorstel over de meerjarige museumvisie waardevol verbonden. Dat heeft betrekking op onze drie Limburgse musea in Venlo, Kerkrade en hier in Maastricht. Wij willen als BBB-fractie onderstrepen dat niet alleen de provinciale musea van grote waarde zijn voor Limburg, maar ook de kleinere. Allemaal dragen ze op hun wijze bij aan onze geschiedenis, onze cultuur en wie we zijn en waar wij vandaan komen. Met hun exposities en activiteiten maken ze kunst, wetenschap en techniek toegankelijk voor jong en oud. Dat hebben mijn collega Horizon, Peter Loomans en ik gisteravond nog ervaren in het Limburgs Museum in Venlo bij de opening van de interessante tentoonstelling over de Venlose familie Goltzius. Ik wil iedereen aanraden om daar een keer te gaan kijken. Praeses, op de commissievergadering van 23 januari zijn we al uitgebreid op deze visie ingegaan. Toen bleek al dat er ruim meer dan genoeg steun voor deze visie is. Niet alleen vanuit de politieke partijen, maar ook vanuit de directies van de betrokken musea. Het gevolg was zelfs zo dat onze Gedeputeerde genoeg 'veren in de vod kreeg gestoken'..

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De heer Queisen (BBB): Het is gewoon een Sittardse uitdrukking, ik kan het niet helpen. We vinden het ook niet efficiënt om wat op vrijdag de 23ste is besproken hier weer te herhalen. Daarbij denk ik onder meer aan de toegezegde geldelijke bijdrage van de gemeenten Venlo en Maastricht en jammer genoeg niet de gemeente Kerkrade. We willen wel nog een keer onderstrepen dat in de meerjarige museumvisie gelukkig ook aandacht komt voor de kleinere en streekmusea die Oost-Limburg rijk is. Samen met onze CDA-collega mevrouw Marlou Absil hebben we eerder als BBB via de motie 3233 hiervoor gepleit. We hopen dat de Gedeputeerde komt met in de praktijk een snel toegankelijke regeling en waarin geen sprake zal zijn van Hollandse nieuwigheid. We hopen wel dat onze drie Limburgse musea die structureel beschikbare grotere pot provinciaal geld ook waar zullen maken en daar heel bewust mee omgaan. Het is immers Limburgs geld. Maar daar hebben we wel vertrouwen in. Wat betreft de mogelijke ontwikkelingen om te komen tot een museum in het Annapark te Venray sluiten wij ons aan bij de vragen van mevrouw Absil van het CDA. Tot besluit zeggen we de Gedeputeerde toe dat ook wij via onze Haagse kanalen hem zullen steunen in zijn lobby om ook hier in Limburg eindelijk een rijksmuseum te krijgen. Nederland telt er 29, waarvan alleen al vijf in Leiden en drie in Amsterdam, maar nul in Limburg en dat moet en zal anders. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Queisen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Hastenrath namens de fractie van de PVV.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank voorzitter. Een museum moet behoren en geen pamflet wezen. In Limburg hebben we een rijke geschiedenis, een eigen taal, gebruiken en verhalen die van generatie op generatie worden doorgegeven. Een museum zou de plek moeten zijn waar de identiteit bewaard wordt en verteld wordt. Maar wat zien we tegenwoordig: een museumvisie die vooral subsidies slurpt en zich meer bezighoudt met politieke statements dan met het behoud van ons Limburgs erfgoed. Het lijkt wel alsof geld ophalen belangrijker is geworden dan inhoud, zolang het maar past binnen de mode van Den Haag of Brussel. Het maakt niet uit of het nog iets te maken heeft met Limburg. Tentoonstellingen gaan grotendeels niet meer over onze streek, mensen en onze verhalen, maar over wereldwijde thema's die je in ieder stadsmuseum in Nederland kan tegenkomen. Wat hebben we daar dan nog aan? Een museum moet verbinden. Het moet mensen herinneren aan waar ze vandaan komen. Aan de boeren, arbeiders, handelaars, ambachtslui die Limburg hebben gemaakt tot wat het vandaag is. Maar in plaats daarvan wordt het museum steeds meer een politieke arena. En ik zie een interruptie.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Het is wel even wennen om de interrupties ook in het dialect te doen. U zegt 'wat in de museumvisie staat, dat accordeert niet met onze visie', zegt u eigenlijk. Ik zou weleens willen weten waar u dat vindt dat het een politieke arena is, een politieke uitspraak, want ik heb de museumvisie ook gelezen. Ik lees eigenlijk heel andere dingen.

De voorzitter: Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank voorzitter. Dat staat niet in het stuk zelf. Maar in de zomer vorig jaar is een uitspraak gedaan door het Bonnefantenmuseum, dat eigenlijk opriep om Israël te boycotten. En dan vraag ik me af wat zo'n uitspraak nou met een museum van doen heeft en wat het te maken heeft met Limburg. Ik denk dat ... Ja, we moeten eindelijk stoppen ons te bemoeien met zaken die ons niks aangaan en gewoon doen waar ook de belastingbetaler om vraagt en niet om alles eruit te gooien. En ja, daar gaat het eigenlijk meer om.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, dan is het denk ik goed om dat te duiden, want nu zegt u eigenlijk dat in die museumvisie sprake is van politieke statements. Ik zie dat totaal niet. Ik zie juist een goede manier van hoe om te gaan met musea, waaraan wij wel flink financieel bijdragen, en wij op een nette manier, via de governance, via de jaarplannen, vragen aan de musea, via zes criteria, om ons te... Ja, eigenlijk notie van te doen van: goh, hoe houden we ons eraan? Is dat voor de PVV dan niet genoeg? Of wat is het voorstel om dat anders te doen? Want anders blijven het loze kreten.

De voorzitter: Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Ons gaat het er gewoon om dat politieke statements niet thuishoren in musea of in dat geheel. Ik vind gewoon dat musea geen politieke stellingen in moeten nemen en al helemaal niet als het om een boycot gaat om een hele groep mensen... Dat kun je niet maken.

De voorzitter: Mevrouw Absil tot slot.

Mevrouw Absil (CDA): Mag ik dan nog een keer vragen om uw visie erop te relateren aan de museumvisie die er nu voorligt. Want dat kan.

De voorzitter: Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Ik zou zeggen: houdt u gewoon aan het verleden en vertel het verhaal van Limburg.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Even kijken waar ik ben gebleven.

De voorzitter: Nee, toch niet helemaal. Mevrouw Jenneskens heeft ook nog een vraag aan u.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik dacht dat collega Marlou Absil al de vraag had gesteld, maar ik probeer de PVV te begrijpen en dan zei u eigenlijk dat musea er meer zijn zoals ze in het verleden waren als een soort verzamelplaats waar ook niks nieuws naar binnen mag komen. Is dat hoe de PVV dan musea ziet? Of hoe ...

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Sorry, het laatste heb ik niet verstaan.

Mevrouw Jenneskens (D66): Hoe ziet ... De museumvisie let, zoals Marlou Absil net al terecht stelde, heel goed op, op welke criteria ieder museum getoetst wordt. En mevrouw Hastenrath van de PVV staat hier te praten over een uitspraak in de krant van anderhalf jaar geleden of zo. En ik vroeg me eigenlijk af wat er dan moet veranderen volgens mevrouw Hastenrath in dit super gedegen stuk wat dan wel de visie van de PVV zou weerspiegelen?

De voorzitter: Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Bijvoorbeeld stoppen met het verstrekken van subsidies. Want dat is ook geen wereldnieuws dat wij tegen het verstrekken van subsidies zijn. En als het dan echt met gemeenschapsgeld wordt betaald waar de Limburger uiteindelijk helemaal niks aan heeft, dan, ja, stop ermee.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, als je die logica door zou trekken, hè, je zou het zuiver economisch bekijken, dan zou je bijvoorbeeld – als je onze Limburgse musea vergelijkt met ons vliegveld – kunnen zeggen eigenlijk dat – als je het hebt over vestigingsklimaat, return on investment, wat draagt het bij aan de regio – de economische spin-off vele malen groter is. Dus is dan de PVV er ook voor om te stoppen met subsidies aan het vliegveld?

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Ik denk dat u daarvoor bij mijn collega Van Bijnen moet zijn, want dat is zijn dossier, of het is overgenomen door iemand anders, maar ik denk dat het ook niet gepast is om dat hier te bespreken tijdens dit stuk van cultuur.

De voorzitter: Tot slot mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik vind dat wel gepast eigenlijk. Want als mevrouw Hastenrath niet het fatsoen heeft om dit stuk te lezen, te reflecteren op de goede criteria, het goede werk van <onverstaanbaar> wat erin is, dan mag de rest u ook aanspreken op de dingen die u ook hier in de Staten doet. U neemt zelf de verantwoordelijkheid. U zit hier om te stemmen en u mag, als u zelf niet aan de orde van de inhoud van dit debat wil die vraag zeker wel verwachten.

De voorzitter: Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Ja goed, wat goed is en wat slecht is, daar verschillen de meningen over, denk ik. Ja, wat mevrouw Jenneskens goed vindt aan criteria kunnen wij niet goed vinden en daar gaat het om. En zoals gezegd: wij zijn altijd al een partij geweest die tegen subsidies is. Ja, daar wil ik het eigenlijk ook even bij laten.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Een museum moet verbinden, het moet mensen herinneren aan ...

De voorzitter: Met excuus, mevrouw Koopman had nog een vraag.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, aan mevrouw Hastenrath. Dank u wel voorzitter. Zojuist werd er gesproken over fatsoen. Ik wil u meegeven of ik wil u vragen: deelt u de mening van de VVD dat u juist heel fatsoenlijk was? Want er was helemaal niks mis met uw betoog.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank u wel, dat waardeer ik heel erg.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Even kijken. Een museum moet verbinden. Het moet mensen herinneren waar ze vandaan komen. Aan de boeren, aan de arbeiders, aan de handelaars, aan de ambachtslui die Limburg hebben gemaakt tot wat het is, maar in plaats daarvan wordt het museum steeds meer een politieke arena waar meningen verkondigd worden onder het mom van maatschappelijke relevantie. Daar kun je voor zijn of tegen zijn, maar het is niet de kerntaak van een museum. Als we zo doorgaan, raken we onze eigenheid kwijt en als die weg is, wat blijft er dan nog over: een leeg gebouw met mooie woorden op papier en een begroting die elk jaar maar groter wordt, maar zonder ziel. Subsidies zijn geen doel op zich, je zijn een middel. Dat middel moet gebruikt worden voor <onverstaanbaar>, educatie en trots op Limburg, niet voor politieke modetrends. Het wordt tijd dat musea weer kiezen voor waar ze voor bedoeld zijn: het bewaren van ons verleden, voor de mensen van nu en de generaties die nog komen, want zonder identiteit hebben we er niks aan. We hebben daar niks om te laten zien en daar helpt geen subsidie tegen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Hastenrath. Met excuus even aan de heer Peters. De stream ligt er even uit, dus we moeten even de vergadering schorsen. Dat krijg ik zojuist door. En ik zou het verschrikkelijk vinden als u dadelijk niet in beeld bent. Vergadering voor een paar minuten geschorst. Vooral niet te ver weg lopen, want het duurt waarschijnlijk maar een paar minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Inmiddels is ook Gedeputeerde Satijn aanwezig. Welkom. We waren gebleven bij de ... ijSCO's. Dat was volgens mij al gemeld. De stream is als het goed is weer herstart. Ik hoop dat het lukt. In ieder geval dank aan de mensen van de techniek. Zij hebben weer hun uiterste best gedaan om het op orde te krijgen. We waren bij de laatste spreker in de eerste termijn van uw Staten. Dat is de heer Peters namens de fractie van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Er zullen mensen denken: wat loopt die Peters moeilijk. Ik heb geen splinter in mijn rug, maar ik heb het wel in mijn rug. De laatste man zijn we weer, Gouverneur. Er moet toch

iets fout zitten. Bij de spreekbeurten zijn wij altijd de laatste. 'De laatste man' kent u, dat spreekwoord? Oké, dat is geen dialect dus. Goed.

De voorzitter: Iedereen is er weer helemaal bij en ze hebben alle aandacht voor u.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Maar liefst 39 pagina's verslag over dit thema. 39 pagina's. Er werken duizend mensen bij de Provincie. We gaan ons met zijn allen druk maken over de museumvisie, alsof Kuntzelaers er geen verstand van heeft, net als al zijn ambtenaren. 39 pagina's. Ik heb vandaag alles gehoord, alles gehoord, wat ook in die 39 pagina's staat. Ik denk: weet je wat? Ik laat u eens wat horen wat u nog niet gehoord hebt. Ik ga citeren wat Kuntzelaers gezegd heeft, want dat omvat eigenlijk alles waar het over ging. Ik zou zeggen: luister en geniet. Of voor de cultuurbarbaren: huiver. Wij hebben drie musea en er komt geen vierde bij. Ik herhaal precies wat de Gedeputeerde zegt. Ik ben het trouwens ook een keer met hem eens. Dat is niet altijd zo. Bij het carnaval had er meer tempo op moeten zitten. De Vastelaovend-motie, daar had meer tempo op moeten zitten. Maar hier gaat het goed, moet ik zeggen. Drie musea. Er komt geen vierde bij. Laat ik dat voor het gemak even duidelijk maken. Dat is ook Nederlands, hè? Dat is zeker mijn uitgangspunt. Het tweede is: ja, we hebben middelen gereserveerd via de motie voor de kleinere musea. Dat zal incidenteel van aard zijn inderdaad, ook met een goede geografische spreiding. Het zal een aantal aandachtspunten krijgen. Die zijn we allemaal aan het uitwerken. Daar zijn ambtenaren genoeg voor. Goede, moet ik zeggen. Dan kom je op een eenmalige subsidie en dan kun je nog een onderverdeling maken in sommige wat grotere ontwikkelingen bij musea, waarvan je denkt 'dat is een versterking' of juist wat kleinere voor algemene zaken, zoals digitalisering en anderszins, waardoor je eigenlijk voor veel meer musea iets mogelijk kunt maken tegen kleinere bedragen. Dat zijn we nu aan het verkennen. Dat zijn de woorden van Gedeputeerde Kuntzelaers. Dat betekent dat ze het aan het verkennen zijn. Dit soort nieuwe museale concepten komt met vragen die gaan over miljoenen. Dat gaat niet over een bijdrage van € 10.000 eenmalig of voor mijn part het verbouwen van een erker in het museum eenmalig voor een bedrag van iets van een ton of iets dergelijks. Nee, dat gaat over serieuze vragen. Ik denk dat wij die informatie naar u toe moeten brengen – ik spreek nog steeds over de Gedeputeerde – en dat u met elkaar zult moeten bediscussiëren of u het wenselijk vindt om daarin te investeren of dat u denkt: laat deze kelk maar aan mij voorbijgaan. Ik wens de gemeenten veel succes. De gemeenten doen al heel veel, moet ik zeggen, vooral daar waar de Provincie achterblijft. Met eenmalig bedoel ik niet structureel. Dat laatste kan ook. Dat is wel aan u. Daar voelen wij in ieder geval de informatieplicht richting u om dat te verzorgen. Bij dezen: maakt u allen gebruik van bijvoorbeeld de uitnodiging van Venray. Dan weet u hoe mooi Limburg is. Ik hoorde ook mevrouw Jenneskens vanuit de grond van haar hart pleiten voor een vergelijkbare mooie transparante plek waarin niet alleen ons erfgoed behouden wordt voor de toekomst, maar ook nog eens zichtbaar gemaakt wordt. Dat past ook wel in de lijn van de Schatkamer van Limburg. Echter, dit onderzoek is niet voor niets aangekondigd. Een investering in een depot. Laten we het hebben over een basisvariant, waarin je alles conserveert, waarin je met goede klimaatcondities – dat kan ik al bijna niet in het dialect uitspreken – weet op te slaan en die ervoor kan zorgen dat onze collectie van Limburg behouden blijft voor de toekomst. Dat is de basisversie. Dat ben ik toch met deze Gedeputeerde hartstikke eens. Dan kun je heel veel opplussen met zichtlocaties, met onderzoekslocaties, met restauratie. Je kunt er van alles aan toevoegen. Ik zeg u alvast: dan tikken de miljoenen echter door. Dat gaat over tientallen miljoenen. Dus maakt u zich geen zorgen: wij komen met dat onderzoek bij u terug. Maar reken er niet op dat dat nog deze periode gebeurt. We gooien dat over de verkiezingen van 2027 heen. Dan hoop ik dat ik er nog ben. Dan kunt u er zelf alvast over nadenken. Maar ik heb vanmorgen begrepen dat dit al een hamerstuk was in principe. Omdat het dialect was, dacht ik: dan kan ik niet achterblijven. Dan loop ik toch ook maar even naar voren. Mijn vrouw vroeg vanmorgen: kunt u zo wel naar de Provincie gaan? Ik zei: als Roemer mij mist, dan gaat de vergadering niet door. Het is doorgegaan, want ik ben er. Maar even naar de Gedeputeerde. Als je spreekt over kleine en middelgrote musea, dan wil ik toch ook een keer niet alleen over Venray spreken. Wat denkt u van het Cuypershuis? Je hoeft maar door Nederland te rijden: kerken, musea, allemaal door onze Pierre gebouwd. Onze Pierre! Mogen we een beetje chauvinistisch zijn? Wat komt er voor middelen vanuit de Provincie? Noppes, nada, nul! Och, daar kun je nog geen postzegel voor kopen? Te weinig. Te weinig. Let even op. In

Susteren hebben we een heel klein museum. Ik heb vandaag nog een mail doorgestuurd, die ik gisteren gekregen heb. Een vraag: kan je niet eventjes bijspringen? Ik heb ze allemaal horen zeggen: grote musea, prima. Maar die kleintjes, die ons verbinden, waar de mensen naartoe gaan ... Dan nodig ik iedereen uit ... Als je weet waar Asselt ligt, tussen Swalmen en Roermond ... Daar ligt een heel klein kerkje. Dat is een museum. Daar werken vrijwilligers. Als je er binnen bent geweest, dan ben je de koning te rijk. Daar laten ze echt Limburgbreed alles zien. In zo'n heel klein kerkje. Ben je daar weleens geweest? Ja? Dat is al lang geleden, geloof ik, hè?

De voorzitter: Dames en heren, dames en heren, dames en heren. Niet zo gaan roepen over en weer.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Ja, maar dat wordt het, voorzitter, als we straks alleen maar dialect gaan praten. Maar ik moet ook zeggen; ik moet een compliment geven aan u. Toen u vanmorgen opende dacht ik: hij doet er wel zijn best voor. Dan kunnen er toch heel veel mensen zijn die hier in Limburg werken als Nederlander; dan zeg ik: neem eens een voorbeeld aan Roemer. Het wordt tijd voor een nieuw carnavalslied. Dank je wel.

De voorzitter: Ik ben ook blij om u weer te horen en te zien, mijnheer Peters. Dank u wel. Dan geef ik het woord nu aan de Gedeputeerde voor de reacties.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank je wel, voorzitter. Dank, ja. Ja, laten we daar maar eens mee beginnen inderdaad. Dit is een superintensief project geweest, een lange tocht voor de ambtelijke club, voor de musea, die samen met elkaar heel hard gewerkt hebben om het stuk dat hier vandaag in de Staten ligt op te schrijven en te zorgen dat het de warmte krijgt die het hier in de zaal vandaag ontvangt. Als ik heel eerlijk ben en ik luister naar alle Statenleden die vandaag spreken, dan kan ik maar tot één conclusie komen en dat is dat de museumvisie zoals we die nu voor hebben liggen voor een overgrote meerderheid hier in de Staten het verhaal vertelt van Limburg dat wij hier willen. Het is een verhaal van en voor Limburg. We mogen dat ook nog eens in het Limburgs doen. Dat is het tweede mooie feit van vandaag natuurlijk. Dat mooie feit doet de Gedeputeerde Taal natuurlijk heel veel goed, zo'n debat in het plat. Het zorgt voor een bepaalde verbinding, voor een bepaalde losheid, die misschien ook, als ik naar de voorzitter luister, leidt tot gezellige gesprekken buiten de orde. De heer Peters en ik zullen dat in het vervolg keurig aan de bankjes doen en niet in de zaal. Zo zijn wij. Het andere punt dat ik ook gehoord heb als het gaat over de Limburgse taal; mevrouw Kuiper van de SP zei: doe nou de volgende keer de begroting gewoon in het plat. Dat is een van de opties die meegenomen wordt. Ik denk dat het in ieder geval een goede suggestie is dat niet alleen de Gedeputeerde voor de Limburgse taal en cultuur aan de lat staat, maar dat we met zijn allen die debatten in het plat voeren en dat dat dus op al die thema's terugkomt. Welke collega ... Ik weet dat er een aantal staan te trappelen om dat te doen. Die hebben ook al aangegeven dat ze dat heel graag willen. Welk nieuw dossier dat gaat worden in het komende jaar, dat komt dan nog met elkaar, maar ik vind het in ieder geval mooi om te horen dat ook de animo in de Staten er is om andere debatten in het plat te voeren. Dan ga ik terug naar het onderwerp van vandaag, de museumvisie. Onze musea. Ze zitten natuurlijk als toehoorders op de tribune. Dat is fantastisch, de betrokkenheid. Dat ze zelfs naar een vergadering toe komen, te horen krijgen dat ze niet mogen inspreken, maar dat ze de volgende week gewoon keurig weer aansluiten. Dat er betrokkenheid is van de musea waar het over gaat, is hartstikke fijn om te merken. Die musea spelen ook een heel belangrijke rol in onze Provincie. JA21 beschouwde het mooi. De Partij van de Arbeid ook. Het Limburgse stukje cultuur, dat we allemaal verstaan, het verhaal dat we met zijn allen willen vertellen, komt in de basis terug in die drie grote musea. Daar worden de essentie van ons Limburgse verleden, maar ook de blik op het heden en de toekomst met elkaar gedeeld. Dat is zo mooi, dat we dat met elkaar mogen beleven in die musea. Dat heb ik in heel veel woordvoeringen terug horen komen. Dat is toch iets wat ik wil omarmen. Kunst en cultuur verbinden en dat is iets waar we in Limburg trots op zijn. Ik heb heel kritisch geluisterd naar de bijdrage van de PVV. Ik was aan het nadenken. Ik snap dat je iets kunt vinden van een oproep in een politieke context van een bepaald museum. Daar kan ik me van alles bij voorstellen, dat dat emotie oproept en dat je daar iets van vindt. Maar om de stelling aan te gaan dat onze musea niet het

verhaal van Limburg vertellen, vind ik wel van een andere orde. Het ene is een politieke discussie, waar we gerust met elkaar van mening over kunnen verschillen en wat ik ook heel goed snap, maar als ik kijk naar de musea ... Ik vond de oproep van de heer Queisen van de BBB ook heel goed. Gisteren was er de opening van het prachtige verhaal over de Goltzius-collectie in het Limburgs Museum. Ik zou zeggen: dat is het verhaal van Limburg, dat daar verteld wordt. Maar dat is niet de enige plek waar dat gebeurt. Als je kijkt naar de collectie die in het Discovery Museum staat, de Schatkamer ... Dan gaat dat over het keramisch verleden van Maastricht. Dat mogen ze zelfs in Parkstad aanschouwen, dat ze iets uit Maastricht hebben waar ze trots op zijn. Dat gebeurt niet zomaar. Maar daar wordt ook over het mijnverleden verteld. Het zijn historische componenten in die musea. Maar ook juist de blik op wetenschap en op de hedendaagse Limburgse cultuur, met de mogelijke komst van de Einstein Telescope en hoe zich dat verhoudt tot de wetenschappelijke kennis die wij in de provincie met elkaar verzamelen. Ik vond het prachtig: op het afscheid van de vorige directeur, Hans Gubbels, wordt heel mooi uitgelegd wat het belang is van de industrie, van onze maakindustrie die we altijd in Limburg hebben gehad, naar de hedendaagse wetenschap en hoe je daarmee naar de toekomst kan kijken. Dat zijn zaken die we met zijn allen kunnen omarmen. Ik geloof trouwens ook dat de PVV dat omarmt. Daar twijfel ik eigenlijk helemaal niet over. Hetzelfde geldt voor de collecties bij het Bonnefantenmuseum, waar als je ooit een stuk van Piet Killaars wil zien, of van Tajiri, zoiets ... We komen uit ongeveer dezelfde buurt, mevrouw Jiménez Hastenrath. Het zijn kunstenaars uit onze provincie, uit onze omgeving, die daar te zien zijn. Dat is echt iets A om naartoe te gaan, als je het nog niet gezien hebt, en B om te omarmen, want dat is een stuk van ons verleden dat we echt met elkaar moeten koesteren.

De voorzitter: Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank, voorzitter. Ja, ik heb niet gezegd dat ze er allemaal niet aan voldoen. Ja, misschien een van de tien tentoonstellingen vertelt wel ons verleden. Dat heb ik vorige week of die week daarvoor ook al in de commissie proberen aan te kaarten: als een van de tien tentoonstellingen over Limburg gaat en de negen andere niet, dan is dat voor ons als PVV onvoldoende. Daar gaat het eigenlijk meer om. Dan dat politieke statement ... Ja ...

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, met dat politieke statement en de positie van de PVV; daar kan ik in komen en dan kan ik snappen dat we van mening verschillen. Maar ik denk eigenlijk dat we over de essentie eigenlijk heel weinig van gedachten verschillen. Dat heb ik ook geprobeerd op te schrijven in de museumvisie. Het idee dat je naar het Bonnefantenmuseum kunt gaan en daar de oude Meester van Elsloo kunt bekijken, dat er prachtige oude collecties zijn uit Limburg, gecombineerd met de moderne kunst, dat er een podium gegeven wordt aan bepaalde groepen die in Limburg wonen, maar die normaal nooit in het museum te zien zijn met hun kunst en cultuur ... Ik denk dat we dat best wel met elkaar delen. Zeker in datgene wat vandaag voorligt voor stemming, zie ik niet een heel groot contrast tussen dat wat de PVV uitspreekt en wat wij hier beogen. Over het politieke stuk en het statement kunnen we zeker van gedachten verschillen. Laten we ook respecteren dat we daarover van mening verschillen. Maar qua inhoud die vandaag voorligt, denk ik dat we dichter bij elkaar zitten dan dat u in uw woordvoering liet blijken. Ik hoop dat we daar nog tot elkaar komen, want ik denk dat het echt investeert in de toekomst van de Limburgse cultuur, in de verbinding tussen verschillende groepen. Ik denk dat we elkaar daar best goed in zouden kunnen vinden, eigenlijk.

De voorzitter: Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank, voorzitter. Mag ik dan concluderen dat ... De Gedeputeerde zei net dat we over het statement van mening kunnen verschillen. Kan ik er dan van uitgaan dat de Gedeputeerde het terecht vindt dat zo'n statement wordt gemaakt?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter. Ik heb altijd gezegd: er is een vrijheid bij instellingen om haar eigen mening, eigen visie op de samenleving te uiten en uit te spreken. Ik kan me soms voorstellen dat als er iets gebeurt, of dat nou een uiting is van het museum of dat het een kunstenaar is van wie je denkt 'nou ja, zeg, fijn dat we hiermee geconfronteerd worden of dat dit naar ons toe gebracht wordt' ... Het niet altijd hetzelfde als wat ik denk of voel. Maar ik heb wel geleerd, ook als ik hier naar de Statenzaal kijk, dat Limburg superdivers is. Wat de PVV-Statenleden vinden is niet hetzelfde als wat de Statenleden van de SP of van de BBB vinden. Maar het is wel de bedoeling dat er een soort van ruimte is, dat er voor al die verschillende stromingen met alle verschillende ideeën een plekje is in onze musea. Dat betekent dat we het rijke verleden van Limburg in zijn volle glorie er laten zijn, dat er af en toe stromingen in de samenleving zijn of vragen in de samenleving zijn die schuren en die spannend zijn en dat we daar ruimte voor bieden. Dat betekent af en toe dat er een statement gemaakt wordt waar ik van denk: dat is niet mijn standpunt. Of juist wel. Daar wil ik dan de ruimte voor bieden. Dan snap ik ook dat dat bij sommige partijen, bij sommige Statenleden, tot confrontaties leidt en dat zij denken: zitten we hier met zijn allen voor te betalen? Ik snap die emotie best wel. Ik weet ook uit ervaring dat ik zelf moet leren incasseren als ik een kunstwerk zie of iets waar ik zelf van denk: nou ja, hier ben ik ook niet voor opgestaan vanochtend. Maar dat is een incassersvermogen dat we met elkaar moeten hebben in de veronderstelling dat er in die musea ook een serieus deel te zien is waar je van zegt: dat is Limburg, dit is mijn Limburgse cultuur, dit is ons verleden en ik wil graag dat onze kinderen dit te zien krijgen als ze daarnaartoe gaan. Ik ben ervan overtuigd dat in al die musea dat rijke Limburgse culturele leven te zien is. Ik denk dat we daar best wel dicht op elkaar zitten qua mening.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank, voorzitter. Ja, het is niet zo dat ik ook niet van kunst houd. Ik bedoel, mijn lievelingskunstenaar is Keith Haring. Die heeft niet echt veel met Limburg van doen. Maar mijn mening is gewoon: het is gemeenschapsgeld. Het is tenslotte ook geen kerntaak van de Provincie om dat allemaal cultureel te subsidiëren. Daar gaat het eigenlijk meer om. Dank.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter. Ik snap het punt dat de PVV en dat mevrouw Jiménez Hastenrath hier maakt. Het is niet de kerntaak, maar ... Dan komen we inderdaad op een punt dat ik eigenlijk dadelijk in mijn betoog wilde meenemen. Dat gaat over de verdeling van de culturele middelen over Nederland. Wij zien door onze ligging in het land dat we zijn overgeleverd aan het feit dat wij het verhaal moeten vertellen, dat wij het museale verhaal van deze regio moeten vertellen, want het Rijk investeert, met uitzondering van een kleine bijdrage in de BIS-gelden, niet in onze Provincie als het gaat over museale tentoonstellingen, als het gaat over exposities et cetera. Het investeert niet in de directe zin van een rijksmuseum, niet in de directe zin van een grote financieringsstroom. Dat is een grote tekortkoming in Nederland. Ik ben ook heel blij met de brede steun in de Staten om daar in Den Haag voor aan de slag te gaan. Ik weet ook dat dat vanuit uw fractie uit zo is, om dat gezamenlijk op te willen pakken. Wat mij betreft ... Ik ben ervan overtuigd dat we de verantwoordelijkheid dragen totdat iemand anders met financieringsstromen deze kant uit komt. Maar ik vind dat wij als Limburgers ... Misschien is dat wel iets waar ik extra trots op ben. Wij vinden onze cultuur zo belangrijk; het maakt niet uit of ze in Den Haag ervoor willen betalen. Wij vinden het zo belangrijk dat wij er iets aan doen. Dat zit in deze visie. Het belang dat wij hechten aan onze eigen Provincie, aan onze eigen cultuur. Of ze in Den Haag willen betalen of in Brussel willen betalen, maakt me niks uit. Wij betalen er wel voor. Dat is mijn verhaal. Ja, ik heb ook altijd liever dat Den Haag betaalt, maar als het moet sta ik voor onze eigen cultuur en sta ik voor ons eigen verhaal.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u, voorzitter. Dan kom ik op toegankelijkheid. Het CDA maakt er een grote koepel van. Toegankelijkheid heeft namelijk superveel verschillende facetten. Dat is de fysieke toegankelijkheid. We zijn ook met de musea bezig: kan iedereen in het museum genieten van het museum op de manier waarop hij of zij dat zou willen? Dat gaat ook over de digitale toegankelijkheid. Daar heb ik ook verschillende gesprekken met de musea over gehad. Is de digitale ontsluiting van de musea op de manier zoals ze dat willen? Dat gaat over Arriva en de regeling die erbij hoort, inderdaad, aangehaald door mevrouw Absil. Dat gaat over de prijs. Dat werd door meerdere partijen aangehaald, dat betaalbaarheid van de musea een onderdeel is van de toegankelijkheid van musea. Ik vond het ook treffend dat mevrouw Koopman en mevrouw Absil zeiden: prijs is niet de enige drijver waarom mensen wel of niet naar een museum toegaan of -komen. Op al die verschillende facetten van toegankelijkheid willen we nog een extra slag maken. Daar willen we nog een keer goed naar kijken: kunnen we op al die verschillende facetten nog een verbeterslag maken? De museumvisie biedt de eerste basis, maar ik heb ook wel gevoeld na de commissievergadering die we hebben gehad en de toezegging die daar gedaan is: kunnen we daar nog een verdiepingsslag in aanbrengen, want de verbeteringen die je daar kan toevoegen zijn het meer dan waard. Daar gaan we zeker het komende jaar ... Met de visie zijn we niet klaar natuurlijk. Het proces is niet afgerond. We gaan gewoon door. Dan is dit een van de aandachtspunten waar we zeker mee aan de slag gaan. Dat ligt heel dicht bij het verhaal over de meetbaarheid trouwens, van de VVD-fractie. Ik snap best: als we als Provincie bereid zijn met zijn allen om zoveel geld te investeren in drie prachtige musea, dat je met elkaar ook het gevoel wil hebben: hoe hebben we grip en hoe zorgen we nou dat dat wat we met zijn allen beogen in deze visie en wat uit de visie komt in een goed stramien landt? Ik snap ook dat het voor de Staten, omdat dat eigenlijk de fase is waar GS meestal de fakkel overneemt in het proces ... Dat gaat over de jaarplannen, de zaken die we uit de visie halen en die we vertalen in jaarlijkse cycli van verbeteringen en veranderingen. Ik snap dat dat inzicht er nog niet altijd is voor de Staten. Ik ga even nadenken over hoe we de stappen die we ieder jaar zetten, waar ook gewoon afspraken achter liggen, die wel meetbaar zijn natuurlijk en die gaan over impact en dat soort vragen ... Ik ga kijken hoe we dat terug kunnen koppelen naar de Staten, of dat nou één keer per jaar is als een overzicht van de verschillende musea ... Ik ben even aan het zoeken hoe we de resultaten die uit de jaarverslagen komen met u kunnen delen en bundelen en hoe u daar dan ook de voortgang in kan zien vanuit het perspectief van de Staten. Impact ... Ik kijk even naar mevrouw Koopman. Impact was een van de punten die ook heel specifiek in de visie genoemd werd. Dat is ook een van de grote wensen van de drie musea zelf. De vraag is natuurlijk: hoe resoneert het Limburgse verhaal, dat wat we laten zien, optimaal bij de bezoeker, bij de Limburgse bezoeker of de bezoeker van buiten? Maar voorzitter, dat is best een onontgonnen terrein. Dat is niet per se supertastbaar. Dat is ook ... Daarom staat ook in de visie dat we een aanvullend onderzoek naar impact gaan doen. Hoe meet je dat op de optimale manier? Hoe zorg je nou voor het optimale resultaat? Daarom hebben we dit specifieke punt opgenomen en komt er dus ook een conclusie over hoe we impact willen meten. Dat zal ook vertaald worden dan in de jaarplannen, hoe je meer impact jaar na jaar kunt genereren. Dat zal er dan ook in landen, in de afspraken met de musea. Dan kunnen we ook de overzichten weer met u delen. Ik ga van meetbaarheid naar kleine musea. Ik zie de heer Queisen ook meteen opveren natuurlijk, net als mevrouw Absil. Zij zijn de initiatiefnemers natuurlijk van dit specifieke onderdeel in de museumvisie. Toen wij starten met dit proces hadden we de gedachte: we kijken met name naar onze drie eigen musea. Dat is natuurlijk de basis waar de Provincie zich mee bezighoudt. Maar het verruimde perspectief dat toegevoegd wordt door die motie, die breed door de Staten gedragen wordt, heeft ertoe geleid dat we inderdaad de extra focus maken voor die kleine musea en er ook mee aan de slag gaan. We zijn nog driftig bezig met het uitwerken van mijn beantwoording uit de commissievergadering, zoals door de heer Peters al in is gebracht in zijn woordvoering. Maar we zijn natuurlijk goed aan het kijken hoe we de kleine musea kunnen ondersteunen. Dat zal waarschijnlijk een regeling worden die deels uit kleinere subsidies bestaat om op digitalisering en andere fronten snel te kunnen helpen, in een bredere groep van musea, maar we gaan ook kijken hoe we goed verspreid over Limburg – het zuiden, het midden, het noorden – toch ook, om in de woorden van de heer Peters te spreken, een grotere erker kunnen verbouwen ergens. Niet dat het over € 10.000 of € 15.000 gaat, maar dat het over een serieuze verbetering van een museum gaat, zodat we ook bij een aantal van die kleinere musea een stevigere versteviging neer kunnen zetten. Dat is in ieder geval de intentie van hoe ik

met die regeling aan de slag wil gaan. En dan? Dan komen we toch echt op de motie en op het verzoek van de Renschdael Groep om in Venray iets groots te doen, dat absoluut niet past qua financiële setting in dat wat hier vandaag voorligt. We hebben natuurlijk een stimuleringsplan Noord- en Midden-Limburg gemaakt met elkaar. Als Provincie zijn we ermee aan de slag. Het staat in het coalitieakkoord: versterk nou die culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg. Daar zijn we hard mee aan de slag, maar dit is een soort unieke situatie, moet ik ook wel zeggen, van een voorstel van een dermate grootte dat de regeling zoals we er die hebben liggen ontstijgt. De financiële vraag is groter. Het past echter wel in de denkrichting. Als je wilt dat cultuur in Noord- en Midden-Limburg verstevigd en versterkt wordt, dan is het hebben van een expositielocatie in Venray in de vorm van dat wat de Renschdael Groep wil faciliteren best wel een grote plus. Er ligt een heel grote kans op het gebied van kunst en cultuur. Maar dan is het de vraag: hoe ga je daarmee om als Staten? Er ligt nu die motie voor van D66. Toen ik die motie in eerste instantie las, dacht ik: ja, dat is carte blanche. Mijn lievelingsmoties zijn moties waar ik carte blanche krijg financieel. Mijn favoriete moties zeggen: Gedeputeerde, doe maar wat, kijk maar hoeveel geld je ervoor gebruikt en dan kom je vanzelf wel een keer terug. Maar dat schijnt niet de standaard te zijn in dit huis. Mijn collega kijkt me ook een beetje schuddend aan inmiddels, de collega van Financiën, wel te verstaan.

De voorzitter: De heer Peters.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Ik ga daar niet voor liggen. Dat op de eerste plaats. Ik snap het pleidooi. Maar als we zeggen 'elke Limburger telt', vind ik wel dat je je niet moet beperken tot Venray. Dan zeg ik: doe ook het Cuypersmuseum en het museum in Susteren. Daar heeft die eerdere motie toe opgeroepen. Dit is een motie en dat komt weer in het Noord-Limburgse terecht, bij wijze van spreken. Terwijl u net sprak over Midden- en Noord-Limburg. Hoe ga je daarmee om? Hoe gaan wij het als Staten verdedigen in onze eigen omgeving dat er geen geld voor is, althans, weinig geld voor is. Dat is eigenlijk de achterliggende gedachte. Daar zal men mee moeten delen. Als je het goed doet, dan kan je ermee dealen, maar als je het niet goed doet niet, dan kan je er niet mee dealen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, voorzitter. Een specifiek punt ... Ik ga dadelijk nog even terug naar de kern van die motie, omdat ik er zelf ook nog een beetje zoekende ben, laat ik het zo zeggen. Maar terugkomend op de vraag hoe je de verdeling in Limburg goed uitvoert ... Het Cuypershuis heeft ook zelf een ondersteuningsbrief bij deze museumvisie ingestuurd, omdat ze zelf ook zien: hier zitten de kansen. Het is voor Midden-Limburg misschien wel *het* museum waar we op dit moment de meest intense gesprekken mee hebben, om te kijken of zij ook in die regeling terecht gaan komen. Dan bedoel ik niet voor die kleinere subsidies, maar waarschijnlijk voor een van de grotere subsidies in dat perspectief. Maar dat is een zoektocht waar we nog mee bezig zijn. Het andere goede nieuws is: ik ben inderdaad op werkbezoek geweest in Asselt. Ik ben ook daar in het museum geweest. Zelfs zij hebben subsidie gekregen van de Provincie. Dus Dré, je kunt met goed fatsoen tijdens de verkiezingen naar huis toe gaan en zeggen: kijk, zelfs dat heb ik in de Provincie geregeld. Ik wist het niet, maar het is toch gebeurd. Dat zijn dingen ... Dat zijn de fijnste zaken.

De voorzitter: De heer Peters.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Dat is mooi. De Gedeputeerde brengt het heel mooi, maar thuis hebben ze me al laten weten dat ik goed bezig ben. Maar de oproep aan iedereen, of het nou een klein of groot museum is ... Dat is ook de oproep die ik gehoord en gelezen heb in het verslag: kijk naar de kleine musea. We willen overal die boodschap doorgeven. Venray, prima. Dan ben ik al bijna de provincie uit. Vergeet dat niet. Dan ben ik al bijna in Nijmegen of niet?

De voorzitter: Daar ligt nog het mooie Gennep tussen, mijnheer Peters.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, het voordeel aan Limburg is: het maakt niet uit waar je bent, je bent altijd de provincie bijna uit. Als je in Roermond de grens over wil, kan dat ook. U kunt overal de provincie bijna uit.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Ik heb vandaag provinciegenoten gehoord die ik niet kon verstaan. Zelfs het dialect verschilt over heel Limburg.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Prachtig toch? Prachtig!

De voorzitter: Kijk, kijk, kijk. Gaat u verder. O nee, mevrouw Koopman had ook nog een vraag.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, hier is weer de Roermondse aflossing. Voorzitter, dank u wel. Als u de motie ... U bent nog een beetje aan het nadenken over de motie. Zou u daarin kunnen meenemen hoe u staat tegenover precedentwerking? Het gaat om een aanzienlijk bedrag.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter. Ik denk dat de vraag van mevrouw Koopman terecht is. Een van de dingen die we moeten beantwoorden als GS, als wij hier positief tegenover staan, is: waarom is dit een unieke propositie? Waarom is die anders? Waarom voegt die iets toe wat past binnen de koers die als Provincie is uitgevoerd tot op heden? Waarom past dit in de lijn van het coalitieakkoord? Is dit een buitengewone propositie die we naar uw Staten toe brengen in de overtuiging dat het ook de juiste keuze is? Ik ben zelf nog zoekende. We hebben ook zelf die zekerheden nodig dat dit die unieke propositie is. We willen zelf ook onderzocht hebben of dat allemaal tot in detail dat toevoegt wat die stimulering van die culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg bijzonder maakt, uitzonderlijk. Dan kun je in de Provincie wel overal over praten. Maar dat zal eerst fundamenteel onderbouwd moeten worden. Ik snap daarom in beide moties eigenlijk de oproep wel om dat verhaal nog een keer nadrukkelijk op papier te zetten vanuit het perspectief van GS.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, de Gedeputeerde houdt van blanco moties. Heel veel moties gaan over het groeiplan voor Noord- en Midden-Limburg. Maar ik worstel eigenlijk een beetje met hetzelfde. De knoop waar ik in terechtkwam was: als je beleid moet maken voor iets wat dermate uniek is, dan ... Je kunt je zorgen maken – dat is misschien terecht van de VVD – over precedentwerking. Tegelijkertijd wil je als het gaat om bijvoorbeeld kleinere musea beleid maken dat werkt voor meerdere. Als je dan iets hebt dat totaal uit de pas loopt of wat dan ook ... Daar zit eigenlijk mijn zoektocht dan in. Daarop vraag ik een reflectie van de Gedeputeerde. Dit past volgens mij in het kader. Tegelijkertijd zitten de middelen er niet in. Je kunt onderbouwen waarom dit voorstel ... Je kunt ook beleid maken. Ik kwam er niet helemaal uit in de spaghetti, dus help!

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Het is altijd fijn als de spaghetti gepresenteerd is en dat het aan de Gedeputeerde is van: maak er eens wat leuks van. Ik snap de vraag van mevrouw Jenneskens. Ik heb meerdere Statenleden gehoord die eigenlijk in basis best wel enthousiast waren over het initiatief dat daar ligt en dat het een extreme uitvoering is van het groeiplan Noord- en Midden-Limburg, maar om de investeringen die nodig zijn om dat te realiseren af te kunnen wegen tegen de resultaten die het oplevert, tegen de voorwaarden die eraan ten grondslag liggen, denk ik dat er meer nodig is inderdaad. Dan zal een aanvullend onderzoek waar nu toe opgeroepen wordt zeker bijdragen. We zullen met elkaar voordat

je kan beoordelen of dit een goed idee is voor Limburg echt nog een aantal stappen moeten maken. Toen die motie nog geld in zich had, was het echt heel spannend. Nu roept ze alleen nog maar op tot het onderzoeken en het enthousiasmeren. Dat maakt het voor mij al overzichtelijker. Ik heb wel de intentie om aan de slag te gaan, om te zoeken ... Dat kan ik ook als toezegging wel aan de Staten doen: om nog een verdiepingsslag aan te brengen, om daarna dit voorstel in een brede zin met de Staten te doordenken en er uiteindelijk een keuze in te maken. Daar zijn we op dit moment nog niet. Zo concreet als de museumvisie is, zo zoekend zijn we nog naar de positie van de Provincie op dit onderwerp.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik zie de bestuursadviseur fronsen: wat te formuleren als toezegging? Maar ik snap eigenlijk de worsteling. Ik ben blij met wat de Gedeputeerde zegt. Uiteindelijk wil je helemaal niet per motie zeggen: doe dit of doe dat. Onderbouw het. Onderzoek het. Met die toezegging zou ik het ook veel zuiverder vinden om eerst goed na te denken over dit voorstel en hoe je het inpast. Dus met die toezegging had ik ... Maar even de verhelderende vraag of de Gedeputeerde dit daadwerkelijk gaat verkennen en met een voorstel komt. Dan kan ik de motie net zo goed aanhouden.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter. Mijn toezegging zal ik formuleren. Dan kijk ik naar mevrouw Absil. Die vroeg heel duidelijk: kom nou met perspectief, kom nou met een visie van het College op hoe het hiermee wil omgaan. Daaronder zit ook die uitwerking in de details en in de voorwaarden zoals mevrouw Jenneskens die vraagt. **In die lijn zeg ik toe dat we hiermee aan de slag gaan. Dus we komen met een visie van het College op dit voorstel, maar ook op wat dit extra toevoegt in de brede context op provinciaal beleid. Ik zeg toe dat dit de Staten toekomt.** Ik weet dat mevrouw Jenneskens graag wil weten wat ik dan ga schrijven. Misschien sturen we dat dan in de cc naar Maastricht. Dat kan ook.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, dan trek ik de motie ... Nee, dan houd ik de motie voorlopig aan.

De voorzitter: Helemaal goed. Dan is gewijzigde motie Museum Annapark Venray aangehouden. Dat was gewijzigde motie 3278. Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank, voorzitter. Ik hoorde de Gedeputeerde net zeggen dat het nog meer gaat kosten dan al bekend was. Kan de Gedeputeerde een indicatie geven van hoe hoog de kosten zullen oplopen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank je wel, voorzitter. Dat gaat dus niet over het voorstel dat vandaag voorligt. Het is belangrijk om dat met elkaar duidelijk te hebben. Dit initiatief uit de samenleving dat naar ons toe is gekomen ... Daar heb ik deze week ook een mededeling portefeuillehouder over gestuurd. Daar staat in dat gevraagd wordt om € 3,2 miljoen. Die zit niet hier in de museumvisie. Die is ook niet per se verankerd met datgene wat hier staat, maar het is wel iets waar we nog van onderzoeken: is het een wenselijke ontwikkeling? Is dat iets wat de Staten wil? Daar hoeft je vandaag ook niet over te besluiten, maar **daar kom ik later nog met een mededeling of met een voorstel voor naar de Staten toe om te kijken of we daar met elkaar apart het debat over kunnen voeren.** Om een debat te voeren over zaken die nog niet helemaal duidelijk zijn, waar de financiën nog niet duidelijk zijn, waar de verankering en de toegevoegde waarde nog allemaal in verdieping uitgewerkt moeten worden ... Ja, dat komt later. Dat is niet voor vandaag, maar voor later.

De voorzitter: Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Mag ik dan vragen wanneer dat ongeveer zal zijn? Circa?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dat is een uitstekende vraag, voorzitter. Poeh.

De voorzitter: Daar kon u op wachten.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dat is een gewetensvraag. Nee, het gaat niet voor maart zijn, mevrouw Jenneskens. Sorry. Helaas. Ik ga heel erg mijn best doen om met elkaar voor de zomervakantie of net erna ... Laten we september zeggen. Dan heeft iedereen vakantie kunnen vieren. Dan hebben we ook zeker het stuk af. Dan kunnen we in september met elkaar van gedachten wisselen in de commissie of in de Staten.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u, voorzitter. Met zoveel interrupties houd ik best veel spreektijd over. Dat is ook leuk. Van kleine musea naar depots. Ik denk dat dat ook echt een punt was waar nadrukkelijk over gesproken is en waar ook gevraagd wordt: hoe duur gaat dat dan zijn? We hebben niet voor niets de extra middelen opgenomen om dat depotonderzoek met elkaar te doen. De quote van mezelf in de commissievergadering, genoemd door de heer Peters, was ook terecht. Dit gaat over tientallen miljoenen, als je nieuwe depots gaat bouwen. Het is op dit moment niet het punt waarover besloten wordt. Het gaat over het onderzoek. De wens is namelijk uitgesproken om met elkaar die Schatkamer van Limburg te onderzoeken. Nu is het nog de vraag: is dat een gesloten schatkamer die gewoon heel goed bewaart of wordt dat een schatkamer die nog alle extra's heeft? Ik herinner me de motie van mevrouw Wolters, die ons de opdracht gaf om dat volle palet in ieder geval in beeld te brengen. Dan kunnen we er in maart 2027 met elkaar een ei over leggen wat we er precies mee willen gaan doen. Dan het punt arbeidsmarkt en vrijwilligersbeleid. In de visie zelf wordt die samenwerking in ieder geval al nadrukkelijk beschreven. We kijken met elkaar naar hoe je omgaat met beschikbaar personeel. De ambitie van de drie musea ken ik ook, om met elkaar daar goed over van gedachten te willen wisselen, hoe je talenten aantrekt en misschien zelfs uitwisselt. We zitten nu nog op het niveau hoe je met elkaar de kennis in ieder geval kan delen. Vrijwilligersbeleid is een interessante. Ik heb nagevraagd: is er een dilemma rondom de hoeveelheid vrijwilligers die beschikbaar zijn? Op dit moment heb ik het beeld dat het aan de ene kant erg goed gaat met de musea. Ik kijk even ... Het gaat goed met de musea, hè? Ja. Kijk, er wordt heel driftig geknikt. Het aantal vrijwilligers dat hier in dat museum wil helpen is best groot. Ik denk eerder eigenlijk als het gaat over vrijwilligersbeleid dat ze een voorbeeldrol hebben voor heel veel andere organisaties, hoe je het aantrekkelijk kunt maken, hoe je een fijne omgeving creëert voor vrijwilligers om actief te zijn, dan dat ze nog wervende vrijwilligersactiviteiten nodig hebben. Daarin hebben ze misschien – dan kijk ik naar collega Van Caldenberg – zelfs een voorbeeldrol in dat actiekader voor vrijwilligers richting de culturele sector, waarbij ik zou zeggen: laten we de musea juist die kennis laten overdragen aan al die andere kunst- en cultuurorganisaties die we hebben in de provincie in plaats van dat ik er nog heel veel nieuwe kennis aan toe zou willen voegen. De professionaliteit van deze organisaties is dermate groot dat ik er het volste vertrouwen in heb dat ze dit gewoon op orde hebben namelijk. In die hoedanigheid; ja, we hebben vrijwilligers met beleid en hebben daar ook een kader op gemaakt in de Provincie. Dit zijn eerder de specialisten die kennis komen delen dan dat ik ze in dezelfde werkgroep zet met de fanfare uit een dorp. Dan gaan we van ...

De voorzitter: Dan krijgt u nog een vraag van mevrouw Koopman.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dat is altijd goed.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ten aanzien van de vrijwilligers; ik hoor uw betoog. Hartstikke fijn. Maar hoe en waar zien we dat dan terug?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dat is een goed punt. **Ik zou kunnen kijken of we**, als dat een aandachtspunt is waar de VVD veel waarde aan hecht, **dat in de jaarverslagen een keer goed uitvragen: hoe zit het ermee? Dat we daar gewoon een update over kunnen meenemen in de rapportage naar u toe, dat we op die manier ervoor zorgen dat de VVD en de rest van de Staten uiteraard op de hoogte is van de ontwikkelingen rondom de vrijwilligers in relatie tot de musea.** Yes? Dan gaan we dat op die manier doen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dan kom ik bij de rijksmusea. Ik dank de Staten ook heel hartelijk voor de ondersteuning van de ambities die wij hebben om een extra rijksmuseum naar Limburg toe te krijgen of in ieder geval rijksfinanciering. Ja, dank je wel, mevrouw Jetten, ook voor de steun inderdaad, en een aantal anderen. Wat me opviel de afgelopen tijd, ook toen we de gesprekken met Brabant hadden en met de Zeeuwen, is dat het heel makkelijk is om een gezamenlijk front te vinden in Zuid-Nederland om dit met elkaar duidelijk te maken in Den Haag. Ik heb hoop, zullen we maar zeggen. Ik hoop dat er met de nieuwe minister van OCW, die we goed kennen, een opening ontstaat. Dat zijn geen garanties. De scheefgroei van bekostiging van rijksmiddelen is al decennia oud, zo niet eeuwen oud. Maar het is wel een punt waar we nu voor het eerst zo'n breed front op hebben georganiseerd, met zo'n brede lobby richting het Haagse. Ik ben er trots op dat we daar vanuit de Staten eensgezindheid in voelen en dat we ook met de Provincies samen naar Den Haag kunnen optrekken. Ik wacht even af ... Op 23 februari is volgens mij de installatie van de nieuwe kabinetsploeg. Dan denk ik dat we daar met zijn allen vrolijk aan de deur bellen om bij de nieuwe minister te vragen naar de verdeling van rijksmiddelen. Dat is iets waar we de steun van alle partijen zeker bij nodig gaan hebben. Daar komt de eerste partij die die steun gaat geven, voorzitter. Het CDA.

De voorzitter: Ik ga eens kijken of u gedachten kunt lezen. Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Mijn vraag was ook: je pakt het op met die andere Provincies, maar wij hebben acht lobbyproposities. Cultuur en taal staan daar niet bij. Behalve de hoop op het nieuwe kabinet, is het denk ik ook goed om onze eigen zaken heel goed op orde te hebben. Hoe kunnen wij zonder dat we bij die acht proposities zitten, toch op cultuur en taal echt een stevige vuist maken richting Rijk, maar ook richting Europa, om toch nog middelen te zien? Dat was eigenlijk de vraag heel concreet voor de lobby.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, voorzitter. Wat ik het verschil vind tussen deze vraagstukken en de grote proposities is de complexiteit van het vraagstuk. Als ik kijk naar het binnenhalen van de Einstein Telescope, om maar een voorbeeld te noemen; dat vereist internationale diplomatie. Dat vergt een reikwijdte van die lobbycapaciteiten van echt groot niveau. Dat maakt het vraagstuk om rijksmiddelen naar Limburg te halen voor musea ... Dat is vrij overzichtelijk. De tafels waaraan gesproken wordt over dit onderwerp zijn bekend. De ministers en staatssecretarissen zijn bekend. De partijen weten we ook. De stakeholders hebben we heel duidelijk in beeld. Als het zo'n overzichtelijke propositie is, dan doe ik dat liever met het ambtelijke team dat ik nu heb, omdat het heel veel waarde heeft als er een heel overzichtelijke propositie is, dat we zelf de kennis ontwikkelen om naar Den Haag te gaan, om zelf als organisatie dat te doen. Wat mij betreft; ik vind het heel logisch dat we een aantal proposities hebben over heel complexe zaken, maar daar waar er duidelijke doelen zijn ... Wij willen dit realiseren. Dan gaan we dat gewoon zelf oppakken. Als ik extra zelf nodig heb om dat te regelen, dan meld ik me als eerste bij u.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Fijn om te horen. Dat geeft vertrouwen. Dan ga ik ervan uit dat, of dat nou voor de musea of taal is, de lobby wel goed zit.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Zeker.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u, voorzitter. Ik ben daarmee bij het internationale deel aangekomen, of het nationale deel. Ik denk dat ik dat voldoende besproken heb. Het laatste punt dat ik zou willen behandelen is de onafhankelijkheidsverklaring van Limburg. Ik heb nog geen draagvlak gehoord in de Staten om de schutterijen te mobiliseren, maar als die motie er dadelijk komt; ik wacht vol verwachting op waar de Staten mij het veld mee instuurt. Als dat de onafhankelijkheidsverklaring is, dan hoor ik dat graag. Maar ik vermoed dat daar het draagvlak nog niet heel hoog voor is.

De voorzitter: Mijnheer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Er waren een aantal mogelijkheden. Een daarvan was een status aparte, zoals omschreven door een CDA'er uit deze Provincie. Dat is een reële mogelijkheid. Hij als jurist heeft dat aangetoond. Hoe denkt u daarover?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank je wel, voorzitter. Ik ken veel reële mogelijkheden, maar niet iedere reële mogelijkheid moet je willen grijpen. Ik ben best content met de status die we op dit moment hebben. Als we ons volle bak inzetten voor een sterk en mooi Limburg, waarin we de cultuur omarmen op het onderwerp dat we vandaag met elkaar behandelen, de musea, dan denk ik dat we een fantastische toekomst tegemoet gaan, ook zonder onafhankelijkheidsverklaring.

De voorzitter: Mijnheer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Ik hoop dat dat inderdaad zo is. Maar zoals ik ook al aangaf: de afgelopen tachtig jaar is er eigenlijk nauwelijks iets gebeurd qua rijksmuseum. Wat geeft u de hoop – behalve dat drie Provincies zich samen bundelen – dat er ook daadwerkelijk iets gaat gebeuren in Den Haag? De partijen zijn niet anders dan in een aantal voorgaande kabinetten.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk dat de eensgezindheid van de zuidelijke Provincies helpt. Ik denk dat de eensgezindheid in de Staten hier helpt. Dat geldt ook voor de andere Staten natuurlijk. We hebben met elkaar de taak dan om ... Daar komt het grote voordeel van landelijke partijen: namelijk dat er een netwerk in Den Haag is waar je bij die partijen kunt bepleiten om bepaalde doelen te halen. We gaan echt de hulp nodig hebben van de verschillende partijen die hier zitten en dan nog is het hard werken. Maar ik heb de hoop ... Dat haal ik uit de bijdrages die ik hier vandaag heb gehoord, uit de woorden van de Gedeputeerden van de andere Provincies en uit de kans die ieder nieuw kabinet weer met zich meebrengt. Dat is de hoop. Of dat uit gaat komen, staat in de sterren geschreven.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het eind van de eerste termijn. Dan gaan we naar de tweede termijn van uw Staten. Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn. Mevrouw Jenneskens.

Niet. De heer Blijlevens. Niet. Mevrouw Absil. Niet. Mevrouw Wolters. Nee. Mevrouw Jetten. Niet. Mevrouw Kuiper. Ja. Ga uw gang.

Mevrouw Kuiper (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik vond de bijdragen goed te volgen. Ik vraag me af of dat Limburgs heel duidelijk gesproken wordt of dat we toch nog even op cursus moeten met mijnheer Roemer. Verder is het onwenselijk ... Ja, dat gaat eigenlijk over die motie die is aangehouden. Daar hoeven we verder niet heel veel over te vertellen, denk ik. Ik ben ook blij met de toezegging over de vrijwilligers, dat daar extra aandacht voor komt. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Kuiper. Ik kijk even ... Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Dank u wel, Gedeputeerde, voor uw beantwoording en het nogmaals toelichten van een aantal zaken. Ik interpreteer uw toelichting als dat ik de jaarverslagen goed kan gaan volgen ten aanzien van de KPI's en de uitvoeringsagenda die ik dan een beetje miste. Ik ben heel benieuwd. Ten aanzien van de aangehouden motie: ja, de collectie is in bruikleen. Wij vinden die precedentwerking echt meer dan zorgelijk. Dan een vraag aan de Gedeputeerde. Vindt u dan niet dat u met het schrijven van die mededeling portefeuillehouder de suggestie van financiële steun dan al een beetje gewekt heeft en daarmee ook een verwachting? U was een vraag vergeten te beantwoorden. Wij vroegen ook: klopt het dat het Bonnefantenmuseum kunst onder de voorwaarde van niet meer mogen verkopen aankoopt? Verder zijn wij blij met de toezegging over de duiding hoe het gesteld is met het vrijwilligersbeleid, dat u dat gaat toelichten richting PS. Ten aanzien van het arbeidsmarktbeleid ... U gaf aan: we zitten nu eigenlijk meer op het niveau dat we met elkaar praten. Is uw volgende stap, na praten met elkaar en enige uitwisseling met betrekking tot doorstroom, een verder ontwikkeld arbeidsmarktbeleid? Dus visie op arbeidsmarktkrapte, aandacht voor instroom van jong talent, gedeelde functies, gedeelde opleidingsroutes? Kunt u hier een toezegging over doen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Koopman. De heer Wetemans. Niet. De heer Queisen. Niet. Mevrouw Hastenrath. Ja, ga uw gang.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank, voorzitter. Wij als PVV staan voor onze Limburgse cultuur. Laten wij daar heel duidelijk over zijn. Op het moment dat musea zich uitsluitend bezighouden met het uitdragen van onze eigen Limburgse cultuur, zullen wij de laatste zijn die tegen zullen stemmen. Maar dat is helaas niet de realiteit. De subsidie die naar de verschillende musea gaat, komt van alle Limburgers af. Zo moeten de musea zich ook gedragen. Ik wil nog een laatste keer de oproep doen aan de musea om politieke uitingen in de toekomst te vermijden. Het kan zijn dat een klein deel van de Limburgers het eens is met de uitspraak die is gedaan, maar zoals ons coalitieakkoord al zegt: elke Limburger telt. Handel dan ook zo. Wij van de PVV vinden dat Limburg en onze geschiedenis in de spotlight moeten staan. In plaats daarvan zijn ze politiek aan het bedrijven op basis van subsidiegelden. Dat zien wij gewoon niet zitten. Om af te sluiten, voorzitter: ik snap dat sommigen het hier in deze zaal zien vliegen, maar toch zal de PVV in Limburg hiertegen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Hastenrath. De heer Peters. Aan u het woord.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, ik probeer de politiek af en toe te begrijpen. Er moet wel iets in het dialect fout zijn gegaan, bij mevrouw Jenneskens en de Gedeputeerde. Ik beluisterde een Gedeputeerde die neigde naar: Venray, dat zou me weleens goed uit kunnen komen. Dat vind ik wel interessant. Vervolgens trekt mevrouw Jenneskens de motie terug. Dan schrik ik. Heb ik het verkeerd beluisterd of wordt het over de volgende verkiezingen van de Staten heen getild? Waar heb ik naar geluisterd? Ik proefde aan de reactie van de Gedeputeerde – daarvoor kwam ik ook even naar de interruptiemicrofoon – dat er de neiging was van: het is toch wel interessant voor Venray. En vervolgens trekt mevrouw Jenneskens ... Ik zocht oogcontact. Ik wist niet of dat er iets mee te maken had. Ze trok de

motie terug. Toen dacht ik: in de fractie hebben we meer dan drie uur de koppen bij elkaar gehouden om te zien of we de motie wel of niet zouden moeten steunen. Kan iemand me dat eens uitleggen, waarom ik op het verkeerde been ben gezet? Dat zal toch niets met mijn rugpijn te maken hebben, denk ik. O, daar komt ze al aan.

De voorzitter: Even voor de zuiverheid en voor de notulen: de motie is niet ingetrokken, maar de motie is aangehouden.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ja, oké. Nou ja, goed. Dat is technische taal. Aangehouden.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, maar het is wel een belangrijk verschil wat de voorzitter maakt. Ik vind het ook ingewikkeld om per motie zo iets te vragen. Er moet gewoon nog veel meer onderzoek gedaan worden. Aan de ene kant hoor ik – dat hoorde ik in de commissie nog minder – het enthousiasme om dat onderzoek te gaan doen. Dat was waar die motie ook over ging. Dan vind ik het zuiver om dat aan te houden, omdat ik de Gedeputeerde ook niet vast wil pinnen op: jij moet hier specifiek iets voor doen. Wat hij ook zei: ik wil naar al die musea goed kijken. Kom maar met een goed stuk. Dat was eigenlijk beter dan mijn motie. Dus om de heer Peters dan hopelijk met het goede been van het spreekgestoelte te laten stappen: daarom heb ik hem aangehouden en niet ingetrokken.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Dan heb ik toch de laatste dagen van D66 duidelijkere taal gehoord, zou ik zeggen.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ik denk dat de heer Peters bedoelt: het kan wel. Maar ja.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Goed. Maar ik neem aan dat de Gedeputeerde daar ook een antwoord op heeft. Uiteindelijk proefde ik hier en daar toch wel de neiging: zitten we nou ... Alleen de financiële man van GS keek erg bedenkelijk, moet ik zeggen.

De voorzitter: Dat is zijn taak ook. Dank u wel, mijnheer Peters. Dan geef ik het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter. Ik zal het grote stilzwijgen van veel fracties in de tweede termijn als luid applaus interpreteren. Goed. Er waren nog een paar vragen, met name van de VVD, een aantal zaken die nog meegenomen worden en terugkomen in de rapportages over de jaarstukken. Specifiek op het puntje arbeidsmarkt en arbeidsmarktparticipatie: daarin is afstemming het uitgangspunt. Er komt geen verdiepende slag in gedeeld beleid. Dat zit hem met name in het feit dat de visitatiecommissie destijds geadviseerd heeft dat een verdere integratie van interne structuren niet per se een toegevoegde waarde zal hebben. Dat is de reden waarom we gekozen hebben voor het niet maken van een diepere slag op de arbeidsmarkt dan de huidige verdieping die we aanbrengen in kennisdeling en op die manier samenwerking. Ik snap dat daar eventueel aanvullende wensen zouden kunnen liggen, maar dat is wel de reden waarom wij de keuze op dit moment zo gemaakt hebben, vanuit het visitatierapport redenerend. Dan ga ik toch even naar de PVV. Spijtig. Jammer dat we de steun niet kunnen krijgen voor dit stuk, dat tocht echt in mijn optiek gaat over de Limburgse cultuur, de Limburgse geschiedenis, het verhaal dat we met de Limburgers delen. Ik kan me voorstellen dat een politieke uitspraak in het verkeerde keelgat schiet. Daar kan ik me echt alles bij voorstellen. Maar het is ook goed als iemand een keer over het hart strijkt en dan zegt: goh, dat hebben we goed gehoord. We kunnen naar de toekomst door. Maar als u daar niet voor kiest, dan spijt mij dat. Dan snap ik het van uw perspectief uit. Ik heb het gehoord. Ik deel uw mening niet. Het is zonde van het stuk dat er ligt. In de basis is het voor Limburg, de Limburgers en de Limburgse musea een fantastische toevoeging. Voor de rest, voorzitter, is alleen nog de uitleg richting de heer Peters nodig over de toezegging die ik gedaan heb over de verdieping op het vraagstuk uit Venray.

De voorzitter: En de vraag van mevrouw Koopman.

Gedeputeerde Kuntzelaers: De vraag van mevrouw Koopman was of er niet van tevoren verwachtingen gewekt zijn. We hebben heel veel intensieve gesprekken gehad, ook met de initiatiefnemers ter plekke. Daarvoor geldt – ik blijf daar ook telkens heel duidelijk in ... Dat is grappig, als je iemand aankijkt die normaal Nederlands tegen je praat, voorzitter, dan ga je terug naar het Nederlands. Kijk eens hoe dat erin gesleten zit. Maar voorzitter, wat wij proberen te doen is heel duidelijk zijn. Om te komen tot een initiatief en steun van de Provincie voor Venray, hebben we de steun van de grote meerderheid in de Staten nodig. Om dat te realiseren zal er op den duur een voorstel moeten komen, maar dat kan niet als het niet met perspectief is vanuit GS waarom we dit wel of niet zouden willen. Dat kan niet zonder dat er een verdieping is op hoe je dan allemaal die zaken verankerd hebt, met collecties, met regionale binding en allemaal andere zaken die daarbij horen. Dat communiceren we ook heel duidelijk naar de initiatiefnemers. Er is nog geen realiteit. We hebben nog niks gerealiseerd, maar we gaan de vervolgstap met elkaar, die verdieping, maken aan onze kant van GS en zullen dat ook goed communiceren naar initiatiefnemers, want verwachtingsmanagement in de buitenwereld is een van de belangrijkste dingen als het gaat over draagvlak. Daarmee hoop ik dat ik ...

De voorzitter: Nee, de vraag nog over de verkoopvoorwaarden bij het Bonnefantenmuseum.

Gedeputeerde Kuntzelaers: O, de verkoopvoorwaarden bij het Bonnefantenmuseum. Ze voldoen volledig aan de landelijke richtlijnen die er zijn voor musea. Er wordt niet zomaar willekeurig iets uit een collectie weggeslingerd, maar er zijn heel mooie landelijke regels voor gemaakt, waar ook het Bonnefantenmuseum en ieder ander museum in onze provincie zich aan dient te houden.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Mogelijk kunt u me dan even helpen. Is het dan dat het alleen cumuleert of wordt er dan ook weleens wat verkocht?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Verzamelen en ontzamelen zijn onderdeel van ieder museum. Het aankopen van nieuwe stukken die passen in de ... Dus om collecties uit te breiden, te verbeteren, te verdiepen, doen musea aankopen. Daarom wordt ook ontzamd. Er wordt op een gegeven moment gekozen: welke stukken behoren nog tot die collectie en welke niet? Gelukkig zitten er heel veel specialisten bij die musea die daar heel veel kijk op hebben. Het feit dat alle depots tot de nok toe vol zitten betekent in ieder geval dat er voldoende verzameld wordt en niet zomaar willekeurig verkocht wordt. Dus er wordt kritisch gekeken naar de collecties, maar het loopt niet storm in de verkoop natuurlijk.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Fijn. Dat brengt me heel even op een volgende vraag. Wordt er dan ook kritisch gekeken naar wat er bewaard wordt in de depots? Ook die ruimte is beperkt.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter. Ja, collectiebeheer en hoe je ermee omgaat, is een van de grote thema's ook in het kader dat we hier met elkaar hebben. Dus ja, er wordt in geïnvesteerd. In sommige musea komt er zelfs extra geld om dat collectiebeheer extra goed op orde te krijgen, omdat er bijvoorbeeld cruciale functies niet ingevuld zijn die nodig zijn om een goede registratie, een goede database te hebben. Welke kunst heb je in huis? Hoe wordt het beheerd? In welke staat is het? Dat zijn zaken die superbelangrijk

zijn. Dat geldt dus niet alleen voor de collecties die in eigen beheer zijn, maar ook die ze in bruikleen hebben. Het is superbelangrijk dat er een goed zicht is op wat ze in het depot en op zaal hebben staan. Daar wordt in geïnvesteerd en met deze visie zelfs extra. Dat is het antwoord.

De voorzitter: De heer Wetemans heeft nog een vraag.

De heer Wetemans (oos limburg): Ja, ik had nog een vraag gesteld. Die schoot me net te binnen. Die betreft de indexatie. De indexatie van het CPB moest nog gecorrigeerd worden, extra, omdat ze langjarig niet voldeed, wat ik op zich vreemd vind. Blijft die indexatie gehanteerd worden en geldt die dus ook voor alle andere onderdelen van de provinciale begroting? Als die niet voldoet, dan zal hij behalve voor cultuur dus ook niet voldoen voor al het andere.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter. Ja, dezelfde standaard wordt overal gehanteerd. Zoals uit het stuk over de indexatie al bleek, is het met name niet zo geschikt als er heel grote pieken en dalen in de economie zitten. Dat hebben we natuurlijk rond corona gehad, heel heftige pieken in indexatie. Is dat voor de ganse sector zo? Ja. Ja, natuurlijk. Ja. Dat is voor alle organisaties die structureel gefinancierd worden door de Provincie zo. Maar het is ook altijd een afweging: wil je dat bij iedereen meteen compenseren of denk je dat dat intern nog opgelost kan worden? Dat zijn allemaal vragen die we met elkaar beantwoorden. Daarom hebben we ook een visitatiecommissie bij de musea gehad, om een dieptebeeld te krijgen van: is dit nou oplosbaar of niet? Het antwoord hierop was: het is niet oplosbaar. Dus hebben we deze museumvisie als oplossing gekregen. Dat er andere organisaties zullen zijn die tegen eenzelfde soort dilemma aanlopen; dat kan en dat is waarschijnlijk ook zo.

De voorzitter: De heer Wetemans.

De heer Wetemans (oos limburg): Ja, de vraag was of dat zo is. Binnen de Provincie, hè? Wordt er binnen de Provincie ook in andere sectoren structureel nog een keer opgehoogd, omdat de indexaties niet voldoen? Als ze niet voldoen in de cultuursector, zullen ze ook niet voldoen op andere sectoren binnen de Provincie.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, voorzitter. Ik kijk bijvoorbeeld naar ... Ik ben ook Gedeputeerde Infrastructuur, een ander domein. Daar werken ze bijvoorbeeld met grote aanbestedingen. Daar is er een totaal andere systematiek om tot bekostiging over te gaan. Daar speelt indexatie wel degelijk een rol. Vraag maar aan alle woordvoerders Infrastructuur die er hier zitten: alles is duurder geworden en ook flink. Dus er worden flinke extra bedragen toegekend aan infrastructurele projecten om die indexatieproblemen het hoofd te bieden. Maar de systematiek is wel anders. Soms zijn er structurele financieringen, bij aanbestedingen is het ook incidenteel. Dat is een ander verhaal dat je met elkaar probeert op te lossen. Maar dat er op andere domeinen ook flink extra geld vanwege indexaties wordt uitgegeven; ja, ik denk dat de Gedeputeerde Financiën instemmend zal knikken. Indexatie leidt tot extra kosten.

De voorzitter: Ik geef u de laatste interruptie, maar ik zeg er wel bij: het is wel een beetje aan de rand van waar het agendapunt over gaat.

De heer Wetemans (oos limburg): Het agendapunt gaat erover dat er extra geld moet komen omdat de indexatie niet voldeed. Het gaat over de indexatie, dus het heeft er direct mee te maken, voorzitter.

De voorzitter: Die indexatie wel, maar ik zag nu ook al infrastructurele projecten voorbijkomen. Daarom zeg ik het in zijn algemeenheid.

De heer Wetemans (oos limburg): De onderliggende vraag is natuurlijk: wordt die indexatie niet aangegrepen om structureel de musea extra geld te geven? Dat is natuurlijk de cruciale vraag.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, het antwoord daarop is: nee. Net zoals ik ergens in september ongeveer naar u toe kom om heel veel extra geld voor de N280 te vragen, is dat hier ook van toepassing. Dus maakt u zich geen zorgen. Er zijn ook heel veel andere dossiers waar we naar u terugkomen voor extra geld vanwege de indexatie. Dat is de realiteit. Het is niet uitzonderlijk. Het is dus ook echt nodig. Voorzitter, dat was het.

De voorzitter: Ik geloof dat je nog op mijnheer Peters wilde ingaan. Toen heb ik u geïnterrupteerd.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ach, vergeet ik het beste paard van stal.

De voorzitter: Ik denk graag met u mee.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter. Nee, ik geloof dat we uitgelegd hebben waarom we in Venray voor het huidige pad kiezen. Mevrouw Jenneskens heeft haar motie aangehouden. Ik denk dat daarmee het antwoord gegeven is.

De voorzitter: Dank je wel. Daarmee zijn we aan het eind van de beraadslaging. We gaan stemmen over het voorstel. Ik kijk even of alle leden van uw fractie snel naar binnen gehaald kunnen worden. Daar komt mijnheer Van Bommel aan. Kijk. Mijnheer Hendriks. Iedereen die zich aangemeld heeft, is nu in de zaal aanwezig. Dat betekent dat we met 42 mensen aanwezig zijn. Aan de orde is de stemming over agendapunt 7.1, G-25-033, Statenvoorstel inzake Meerjarige museumvisie voor de drie Limburgse provinciale musea, in relatie tot toezegging 9646 en de brief van GS van 16 december 2025. Ik kijk even. Geen stemverklaringen. Dan is de stemming nu geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Het voorstel is aangenomen met 37 stemmen voor en 5 stemmen tegen. Dames en heren, ik ben nu genoodzaakt tot een schorsing. Dat heeft alles met de techniek te maken. De techniek moet weer aangepast worden, omdat wij vanaf nu weer gewoon in het Nederlands gaan debatteren. Daar is een kwartier voor nodig. Tegen de tijd dat dat voorbij is, staat de lunch klaar. Dus ik stel voor om die twee aan elkaar te knopen. Vanaf 12.00 uur, misschien zelfs wel een paar minuten eerder, staat in ieder geval de lunch klaar. Ik denk dat wij tot 12.45 uur schorsen. Ik denk dat dat voldoende moet zijn om de techniek te doen en te lunchen. De vergadering is geschorst tot 12.45 uur.

[SCHORSING]

7.2 G-25-029 Statenvoorstel inzake aanvullende middelen Nadere subsidieregels Leefbaarheidsaanpak gebiedsgerichte publieke initiatieven 2025-2026, brief GS van 25-11-2025 (GS DOC-00852785)

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt 7.2, G-25-029 Statenvoorstel inzake aanvullende middelen Nadere subsidieregels Leefbaarheidsaanpak gebiedsgerichte publieke initiatieven 2025-2026 en de brief van GS van 25 november 2025 – dat allemaal. En daarvoor geef ik als eerste het woord aan de heer Schyns, namens de fractie van JA21.

De heer Schyns (JA21): Geachte voorzitter, vandaag staat het Statenvoorstel om € 8 miljoen aanvullend beschikbaar te stellen voor de nadere subsidieregels Leefbaarheidsaanpak (lijn 3) op het menu. JA21 staat kritisch tegenover dit voorstel, en zeker niet omdat leefbaarheid onbelangrijk zou zijn. Integendeel, een

veilige, schone en leefbare omgeving is de kern van een sterke gemeenschap. Goed bestuur vraagt echter om discipline, onderbouwing en duidelijke keuzes. En precies dat ontbreekt hier. Er wordt gevraagd om € 8 miljoen extra boven op een regeling waarvan het subsidieplafond al is vastgesteld, zonder dat daar vooraf een evaluatie heeft plaatsgevonden. Er is geen inzicht in het doelbereik en geen analyse van alternatieven. Wat hier voorligt is geen zorgvuldige afweging, maar bijsturing op basis van politieke wenselijkheid. Er wordt gesproken over een succesvolle regeling. Dat succes wordt echter uitsluitend afgemeten aan het feit dat het budget vrijwel is uitgeput. Budgetuitputting is geen beleidsdoel; het zegt niets over effectiviteit of maatschappelijke meerwaarde. Voorzitter, tien gemeenten hebben tot nu toe geen aanvraag ingediend, waarbij onze Gedeputeerde heeft aangegeven dat het niet eenduidig vaststaat of dit komt door beperkte capaciteit of andere oorzaken. Maar dit was in een subsidieregeling op basis van aanvragen met duidelijke spelregels en het uitgangspunt: wie het eerst komt, wie het eerst maalt. Door nu alsnog bij te plussen laten we dat uitgangspunt los. Dat is geen subsidiebeleid; op de kiezer komt dit over als willekeur zonder harde tegenprestatie. Tot slot, de financiering – de € 8 miljoen – wordt ten laste gebracht van het begrotingsresultaat 2026, via een Voorjaarsnota die nog gemaakt moet worden. Voorzitter, leefbaarheid vraagt om keuzes. En keuzes vragen om onderbouwingen en prioritering en discipline. Dit voorstel draait die volgorde om. Toch heb ik positieve afsluit. Ik vind het positief dat de regeling een duidelijke einddatum kent. Zo'n afbakening voorkomt dat tijdelijke regelingen verworden tot sluipende structurele uitgaven. Dit zet gemeenten aan tot tijdig handelen en maakt helder dat het om tijdelijk beleid gaat. JA21 onderschrijft het belang van sterke leefbare dorpen en wijken, maar vraagt daarbij om zorgvuldigheid, transparantie en bestuurlijke betrouwbaarheid. Precies dat mis ik en daarom kan ik het voorstel niet steunen. En tot slot viel mij op dat heel veel partijen dit een hamerstuk vonden, maar toch spreektijd aangevraagd hebben. Dus dat vind ik dan toch ergens bijzonder. Daarmee wil ik afsluiten, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schyns. Dan geef ik het woord aan mevrouw Waajen, namens de fractie van het CDA.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het Leefbaarheidsfonds. U zult begrijpen dat wij daar een heel andere toon zetten dan de partij voor ons. Wij zetten als Provincie een instrument in om leefbaarheid te verbeteren en dat is op zich in deze tijd geen gemakkelijke opgave. De schaarse ruimte raakt vol. En toch willen we dat alle mensen kunnen wonen, en het liefst in een prettige omgeving. Dat mensen kunnen wandelen, fietsen en rusten in een groene omgeving. En dat er ruimtes zijn waar mensen kunnen samenkomen, vergaderen, ideeën uitwisselen, feesten en verbinden en van cultuur genieten. Het Leefbaarheidsfonds draagt daaraan heel succesvol bij. En dat horen wij ook van de mensen die al een bijdrage hebben gehad. Een mooi voorbeeld daarvan is de Sint-Agneskerk in Bunde. Het Leefbaarheidsfonds is zo succesvol dat de pot al leeg is in een aantal gemeenten en dus de mensen in die gemeenten niet geholpen kunnen worden. Hier ligt een voorstel om de pot aan te vullen en ook de andere gemeenten te helpen, en dus de andere mensen in die gemeenten. Het fonds draagt bij aan projecten waarin gemeenten, woningcorporaties, private partijen maar ook stichtingen en verenigingen krachten bundelen. Ik noemde het al: de herbestemming van de Sint-Agneskerk in Bunde is een mooi voorbeeld. Daar is een mooi gebouw gedeeltelijk nog in functie als kerk, maar het andere deel van de kerk, het grootste gedeelte van de kerk, is verbouwd, is herbestemd tot cultureel centrum. En het dient ook als regionale concertzaal. En daar zijn heel veel mensen heel blij mee. En er vindt bijvoorbeeld ook de dagbesteding plaats. Dus het heeft een heel grote nieuwe maatschappelijke functie en een mooi gebouw is behouden. En ik heb begrepen dat zonder de hulp van ons, Provincie, dit niet van de grond zou zijn gekomen. Dus wij zien dat het succesvol is en wij gunnen andere gemeenten ook deze steun. In die projecten kunnen we zien dat er echt samengewerkt wordt. Daar maken we kracht, we zien daar innovatiekracht, ondernemerskracht. Gemeenschapszin en samenredzaamheid komen allemaal samen in de projecten van dat mooie Leefbaarheidsfonds. We zijn dan ook een groot voorstander van het voorstel om € 8 miljoen toe te voegen aan het fonds voor de derde lijn. En in de commissievergadering hebben wij ons laten overtuigen van het feit dat we voor de eerste en tweede lijn van dat fonds, voor de iets kleinere initiatieven, nog voldoende geld in

de pot hebben. Er ligt een realistisch en pragmatisch voorstel, waarvan ook te overzien is dat dat het komende jaar nog allemaal goed in een eerste fase kan komen en op kortere termijn in uitvoering kan komen. Dus wat de CDA-fractie betreft: vooral goedkeuren, snel doorwerken, zodat de inwoners van de gemeenten die nu nog zitten te wachten op deze hulp ook daar op belangrijke plekken de leefbaarheid verbeterd gaan zien met onze hulp en steun. Wij zijn blij met dit fonds en de € 8 miljoen die we daar extra gaan voteren. Een mooi verjaardagscadeau.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Waajen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Schuurin, namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Misschien om als eerste even op de opmerking van de heer Schyns te reageren. Wij waren zo'n partij die in eerste instantie hadden aangegeven dat dit misschien ook wel een hamerstuk kon zijn. Maar uiteindelijk, zeker als dingen hier besproken worden en ter discussie gesteld worden, is het goed om niet alleen de kritische vragen te stellen maar om ook af en toe te laten weten dat je ergens gewoon heel enthousiast van wordt. En daarom sta ik hier toch. Want leefbaarheid is een ontzettend belangrijk onderwerp voor ons. Het is ook niet voor niks een van de rode draden die, denk ik, in deze coalitie overal terugkomen. En we willen doen wat we kunnen om zaken als veiligheid, gezondheid, welzijn, sociale relaties, kansen en de natuurlijke omgeving te verbeteren door de hele provincie heen. En ik kan me bijna geen betere zaken voorstellen om aan te werken. En als PvdA zijn we dan ook trots dat dit zo duidelijk terugkomt in ons beleid en dat we zo duidelijk kiezen om te investeren in leefbaarheid. En dit doen we niet alleen, dit doen we inderdaad samen met gemeenten, met het maatschappelijk middenveld, met inwoners. En een van de meest concrete voorbeelden is het Leefbaarheidsfonds. Ik ben zelf erg enthousiast over het investeren in die zogenaamde derde plekken – plekken als buurthuizen, die net al genoemd werden, sportfaciliteiten, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en die zo een enorme bijdrage leveren aan die sterke gemeenschappen waar we allemaal zo voor zijn. En dat betekent dat het ook effect heeft op alle positieve zaken die daarmee samenhangen, zoals mentale gezondheid, depolarisatie, betrokkenheid bij de omgeving. En net zoals al het goede in het leven gekost dat helaas geld. En wij zijn blij om te zien dat gemeenten juist in zulke groten getale reageren op onze uitgestoken hand en dit zien als kans. Want juist op plekken waar inwoners misschien zelf niet in staat zijn hierin te investeren is het noodzakelijk dat de overheid hierin haar taak oppakt. En we zien dat de initiatieven die door gemeenten worden ingediend de leefbaarheid voor de regio ook echt verbeteren en heel goed aansluiten bij wat er lokaal nodig is. Nu komen we in een situatie dat we door ons eigen succes worden ingehaald, dat de resterende middelen niet toereikend zijn, en wordt er aan ons gevraagd om dat budget te verhogen. En juist om die belangrijke initiatieven die de leefbaarheid in Limburg versterken ook nog het komende jaar te kunnen blijven ondersteunen, vinden wij het een heel goed idee dat we dit extra budget beschikbaar stellen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schuurin. Dan geef ik nu het woord aan de heer Wolters Gregório, namens de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja voorzitter, wat moet ik dan nog meer zeggen. Ik heb gelukkig nog iets. Heel goed dat het voorstel er ligt en dat om twee hoofdredenen: 1) Lijn 3 van de regeling vindt gretiger aftrek dan verwacht; en 2) We scheuren € 8 miljoen extra af om te investeren in onze samenleving. Het noodzakelijke kader Leefbaarheid met haar stenen én menselijke onderdelen voegt letterlijk en figuurlijk dingen toe aan onze samenleving. Er komen bijvoorbeeld nieuwe plekken om elkaar te treffen, waardoor ook voorzieningen als de fysiotherapeut, wijkagent en de informatie vanuit de gemeente dichterbij de mensen komen. Goede samenwerking om initiatieven voor elkaar te krijgen is de kracht van Limburgers en we zijn blij dat er deze periode veel belastinggeld wordt uitgetrokken om dat een extra zetje te geven. Een toezegging die ik wel van het College graag wil hebben, is dat we als PS ook een evaluatie krijgen van hetgeen er bereikt is – niet alleen hoeveel stenen er zijn gelegd, maar zeker ook de maatschappelijke impact

die er is gemaakt. Dan voorzitter, kunnen wij in ieder geval instemmen met dit voorstel, dat elke Limburger mee laat tellen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Hoks, namens de fractie van de PVV.

De heer Hoks (PVV): Voorzitter, ik dacht dat we vrij snel klaar zouden zijn met dit Statenvoorstel, maar er hebben nog heel wat fracties spreektijd aangevraagd. Maar dat terzijde. Graag neem ik u allen kort mee terug naar mijn eerste woordmelding hier in de Staten: mijn maidenspeech op 26 april 2024. We spraken die dag over het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen, waarbij het Leefbaarheidsfonds een groot deel van het beleidskader uitmaakte. We legden toen € 20 miljoen aan de kant voor lijn 3 en toch staan we vandaag hier voor een aanvulling van € 8 miljoen, want de pot is al leeg na slechts negen verstrekte en twaalf hard geraamde bijdragen. In het beleidskader riep onze fractie het al: 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt' bevalt ons niet, want vergeet niet: 'op is op'. Nu ligt er met dit voorstel € 8 miljoen klaar om dit bij te plussen. Niet alle gemeenten hebben al een Leefbaarheidsakkoord gesloten. Denk dan bijvoorbeeld aan Mook en Middelaar – daar gaf de Gedeputeerde tijdens de commissievergadering aan niet in gesprek te zijn met de gemeente. Is dat nu anders? Want voorzitter, de schop moet voor 1 januari 2027 in de grond zitten om in aanmerking te komen voor de bijdrage tot maximaal € 1 miljoen. Wat betekent voor sommige gemeenten dat ze nog de tijd hebben om dit te regelen en voor sommige dat ze haast moeten maken om een vergoeding te kunnen krijgen. Kortom, is € 8 miljoen wel voldoende of staan we straks weer hier? Want op is op, zoals uit het kader ... lijkt voor GS een wassen neus. Tien gemeenten en € 8 miljoen kan niet voldoende zijn, lijkt mij, als je kijkt naar de tot nu toe verstrekte bedragen; deze zitten heel dicht op de € 1 miljoen per aanvraag. Dus wij zijn op dit moment niet overtuigd. Tot zo ver, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hoks. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn van uw Staten het woord aan de heer Peters, namens de fractie van LOKAAL-LIMBURG. Niet? Niet nodig? Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja dank u wel voorzitter en dank ook voor de aandacht, zowel positief als ook natuurlijk de kritische kanttekeningen bij dit Statenvoorstel dat vandaag hier voorligt. Want het is inderdaad een heel belangrijk onderwerp; het raakt denk ik zo'n beetje alle hoofdstukken van het coalitieakkoord wat hier in deze Provincie is gesloten, en het raakt ook alle beleidskaders die daaruit voortvloeien. En inderdaad, we staan hier vandaag omdat deze aanpak, gelukkig, een succes is gebleken. In uw Statenvoorstel staat dat we op dat moment negen Leefbaarheidsakkoorden hadden gesloten, en dat er twaalf harde reserveringen waren. Dat was ook de aanleiding dat we dit Statenvoorstel hebben gemaakt. En ik heb hier nu het lijstje voor me. We zitten inmiddels op elf gesloten akkoorden sinds die peildatum van 31 oktober. We hebben er nog vier de komende twee GS-vergaderingen voorliggen, waarmee we op vijftien zullen komen. En daarnaast zijn we nog een keer met tien gemeenten nu ook al heel concreet over initiatieven in gesprek, en nog met alle andere gemeenten ook. Alleen bij Mook en Middelaar – dat was een van de vragen van de heer Hoks – daar ligt nu op dit moment nog geen concrete gedachte voor een initiatief. In die andere gemeenten is dat wel zo. Kortom, er is reden genoeg om middelen hier extra voor uit te trekken. En daar wil ik toch even iets over zeggen. Want inderdaad, we scheuren hier € 8 miljoen extra af, maar we veranderen verder helemaal niets aan de kaders, want die blijven gewoon zoals uw Staten die gesteld hebben. We veranderen ook niets aan de looptijd. Dat is ook iets waar ik mezelf als portefeuillehouder sterk voor heb gemaakt, omdat ik zelf – dat heb ik volgens mij ook in de commissie al gezegd – nu nog bezig ben met de afwikkeling van beleidskaders van twee coalitieperiodes geleden. En ik vind ook dat als we resultaat willen boeken, dat we dat ook snel moeten doen. Dat we niet van project naar project moeten blijven hoppen maar dat we ook daarin duidelijkheid moeten bieden. Dus die uiterste datum van 1 januari 2027 dat de schop de grond in moet, die blijft ook fier overeind. Ik zou zeggen: dank aan de fracties van het CDA en de PvdA voor hun steunbetuigingen. Richting de SP zeg ik – de heer Wolters Gregório vroeg om een toezegging voor een evaluatie – ik hoef het niet toe te zeggen, want natuurlijk hebben we al gezegd dát we het gaan evalueren. We hebben een externe Leefbaarheidsraad, dus u krijgt daar geen nieuwe toezegging nog op. Maar bij

dezen ligt dan ook vast in de notulen dat we dat inderdaad zullen gaan evalueren. Dus daar hoeft u zich geen zorgen over te maken. Dan ga ik toch een poging doen in de richting van de heren Schyns en Hoks, want ik hoop uiteindelijk dat, omdat dit zo'n belangrijk onderwerp is voor de hele Staten, het mooi zou zijn als dit uiteindelijk ook uw unanieme steun krijgt. U gaat daar natuurlijk zelf over, maar u heeft een aantal argumenten aangedragen, laat me daar iets tegenover zetten. En dan zei de heer Schyns: er is eigenlijk helemaal niet onderzocht wat nou het effect hiervan is en of de dingen die we tot nu toe hebben gedaan, eigenlijk wel impact maken. En dan denk ik ja, u wist toen u aan dit beleidskader begon net zo veel als nu. En we weten al een heleboel. Ik heb in de commissie een lijstje van onderzoeken opgenoemd. Dat is een lijstje, dat gaat in de dubbele cijfers van allemaal wetenschappelijke onderzoeken die aantonen dat juist initiatieven zoals we die hier in Limburg hebben, op heel veel vlakken een meerwaarde leveren in het dagelijks leven en in het geluk en in de brede welvaart van mensen. Dus die onderzoeken zijn er zeker. En dat zijn niet mijn woorden, dat zijn de woorden van ook de externe Leefbaarheidsraad, die we precies daarvoor hebben aangesteld. En daar vindt u een citaat van in uw Statenvoorstel. Dus het feit dat niet duidelijk is of er überhaupt doelbereik is, dat vind ik toch niet helemaal hout snijden. Natuurlijk moet je ook evalueren of dat in het Limburgse geval zo is, en dat zouden we überhaupt al gaan doen na afloop van deze regeling. En dat gaan we ook doen voor de initiatieven die met de extra middelen worden afgescheurd. U zei ook: ik vind het geen betrouwbaar bestuur om die middelen gaande de regeling eigenlijk op te hogen, terwijl je had gezegd: er is maar € 20 miljoen beschikbaar. De reden dat wij € 20 miljoen beschikbaar stelden was niet zozeer omdat we dachten: wij willen maar in 20 van de 31 gemeenten een initiatief tot stand laten komen. We hebben dat gedaan omdat er ook, ook binnen dit huis, ook bij mijzelf, in het begin ook nog wel gedachten waren: gaat het wel lukken om met 31 gemeenten binnen één periode een afspraak te maken? Dat is zeer ambitieus en in andere periodes met voorgaande kaders – zoals IBA of KLC – is ons dat nooit gelukt. Dat was ook precies de reden vanuit de evaluatie van die beleidskaders dat we hebben gezegd: laten we maar eens beginnen met 20 en als we dat halen, dan hebben we het denk ik heel goed gedaan. Gaandeweg blijkt nu dat het mogelijk is om voor alle gemeenten iets te kunnen doen. Tenminste, als die gemeenten zelf bij ons aan de deur kloppen. En dan vind ik het juist betrouwbaar bestuur om te zeggen: als u ook kunt voldoen aan de kaders zoals die door de Staten gesteld zijn aan het begin van deze bestuursperiode, dan zou je ook die gemeenten een hand in de rug moeten houden. En dan gaan we die geen extra tijd gunnen. Het is niet zo dat omdat zij later zijn, ze meer tijd krijgen; we hanteren de kaders. En dat vind ik nou juist de kern van betrouwbaar bestuur. Dat in de richting van de heer Schyns. De heer Hoks had nog specifiek vragen over de bedragen. Ik heb het lijstje even voor u meegenomen. We hebben inmiddels voor € 10,6 miljoen aan akkoorden gesloten. De komende twee GS-vergaderingen ligt er voor € 3,8 miljoen voor. We zijn nog met een tiental gemeenten in gesprek over initiatieven die optellen tot een bedrag van € 9,2 miljoen. En voor de snelle rekenaar: dan zit je ongeveer op € 23 miljoen à € 24 miljoen. En dan zijn we daarnaast nog met een zestal gemeenten in gesprek – waarbij Mook en Middelaar dus niet concreet is. En we hebben al gezegd: er hoeft niet voor elke gemeente € 1 miljoen uitgetrokken te worden. Dus wij denken nog steeds dat 28 wat dat betreft een gefundeerd bedrag is waarmee wij ook uiteindelijk alle gemeenten die dat willen een bijdrage zouden kunnen leveren. Dat in ieder geval nog voor de kritische en terechte kanttekeningen die u stelde bij het Statenvoorstel. Dan denk ik dat ik verder alles gehad heb, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Dan kijk ik even of er behoefte is aan een tweede termijn. De heer Schyns, aan u het woord.

De heer Schyns (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik zal nog herhalen, JA21 staat kritisch tegenover dit voorstel, maar niet omdat leefbaarheid onbelangrijk zou zijn. Integendeel, een veilige, schone, leefbare omgeving is de kern van een sterke gemeenschap. En goed bestuur vraagt om discipline, onderbouwing en duidelijke keuzes. En in de appreciatie van de Gedeputeerde kan ik die terugvinden, dus is mijn mening bijgesteld.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schyns. Dan geef ik het woord aan mevrouw Waajen. Niet? Mevrouw Schuurin? Niet. De heer Wolters Gregório? Ja, aan u het woord.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, nog een paar dingen, voorzitter. Ik was nog niet klaar met typen, dus ik ga de helft uit mijn hoofd proberen te doen. Positief-kritisch ben ik over de meeste zaken waarover wij in dit huis gaan. En zo was mijn toezegging ook ingestoken. Niet om te zien of we ergens in falen met zo'n evaluatie, maar juist om te kunnen laten zien en trots zijn op wat deze investeringen voor onze inwoners betekenen. En laat deze investeringen ook een voorbeeld zijn voor de toekomst, want investeren in je samenleving doe je niet enkel voor economisch rendement maar moet ook belang hebben voor het dagdagelijks leven van de mensen in onze provincie. Knoopt u dat allemaal goed in de oren, alstublieft. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório. De heer Hoks? Niet? Dan kijk ik of de Gedeputeerde nog wil reageren. Dat is het geval.

Gedeputeerde Theuns: Dank, voorzitter. Misschien even beginnen met de bijdrage van de heer Wolters Gregório. Dat is ook precies zoals wij evaluatie in het kader van dit beleidskader willen aanvliegen. En ook ten aanzien van bijvoorbeeld de lijn 1 en lijn 2-initiatieven: er gaan ongetwijfeld initiatieven mislukken. En dan kun je twee dingen doen. Dan kun je mensen daar helemaal op afrekenen en gaan korten en dat soort dingen allemaal. Of je kunt mensen aan andere initiatiefnemers laten vertellen waarom het bij hun misschien niet gelukt is en dan kan de rest daar weer zijn voordeel mee doen. En dat is precies zoals deze regeling is ingestoken. Dus uw positief-kritische insteek deel ik volledig. En dan, dat was eigenlijk de reden dat ik hier naartoe kwam, voorzitter, in de richting van de heer Schyns wil ik mijn waardering uitspreken. Want ik vind het echt mooi om te zien dat we ook in deze zaal argumenten uit kunnen wisselen en op basis van die argumenten soms ook nog onze mening bijstellen. Dat zal ik zelf ook altijd proberen te doen. Dus mijn grote waardering in zijn richting daarvoor.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde van de beraadslaging, en gaan we over tot stemming. Ik kijk even of de partijgenoten van u die nog afwezig zijn... Even kijken, is iedereen binnen? Ik mis de heer Nijskens nog. Mijnheer Hendriks. Ik heb een vermoeden mijnheer Hoks, dat u een stemverklaring wilt afleggen? Ja. Dan is daar nu de gelegenheid voor.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Financieel zijn wij gerustgesteld. Echter, de PVV blijft, net zoals het beleidskader, de zes leefbaarheidsbehoeften te ruim van begrip vinden. En om die reden zullen we dus opnieuw tegenstemmen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zal nog een minuutje coulant zijn. Aanwezig: 43 Statenleden. Aan de orde: de stemming over agendapunt 7.2: G-25-029 Statenvoorstel inzake aanvullende middelen Nadere subsidieregels Leefbaarheidsaanpak gebiedsgerichte publieke initiatieven. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Het voorstel is aangenomen, met 38 stemmen voor en 5 stemmen tegen.

7.3 G-25-032 Statenvoorstel inzake het kenbaar maken van wensen en bedenkingen omtrent het overnemen van aandelen van APG door Provincie Limburg in Campus Heerlen Huisvesting BV, brief gedeputeerde Satijn van 16-12-2025 (GS DOC-00858851)

De voorzitter: Aan de orde, agendapunt 7.3: G-25-032 Statenvoorstel inzake het kenbaar maken van wensen en bedenkingen omtrent het overnemen van aandelen van APG door de Provincie Limburg in Campus Heerlen. Als eerste geef ik het woord aan de heer Schyns, namens de fractie van JA21.

De heer Schyns (JA21): Voorzitter, vandaag spreken wij over de overname van de aandelen van een bv door de Provincie, afkomstig van APG, voor het symbolische bedrag van € 1. Daarbij ontvangt de Provincie

bovendien € 4 miljoen van APG. Waar gaat het nou eigenlijk om? In de commissie bleek dat niet voor iedereen duidelijk was hoe deze constructie precies in elkaar zat. Met name het begrip triple net huurconstructie zorgde voor verwarring. En om nog een keer in duidelijkheid te treden: naast de huur is dan de huurder ook verantwoordelijk voor de belastingen, het onderhoud en de verzekeringen. APG trekt zich terug uit het vastgoed en uit de Brightlands Campus in Heerlen, het gebouw, het zogenoemde GKII-gebouw. ABP ontving hun huur al vooruitbetaald tot 2031, en hoeven daarna feitelijk niets meer te doen, geen onderhoud, geen risico, geen betalingen, ze vingen simpelweg hun huur. De Provincie wordt in deze constructie eigenlijk eigenaar van het pand, maar huurder. Dat betekent dat wij als Provincie via de bv het onderhoud betalen, de belastingen dragen en de verzekeringen afsluiten. De bv waar het hierom gaat huurt op haar beurt de ruimtes onder aan start-ups, scale-ups en andere bedrijven op de Campus. De bv fungeert dus als exploitant. Voorzitter, dat is op zichzelf een positie die risico met zich meebrengt. De aandelen worden voor € 1 overgedragen, maar daar staat tegenover dat we € 4 miljoen meekrijgen voor onderhoud. De vraag is natuurlijk of dat bedrag voldoende zal blijken tot 2031. Dat risico kunnen we niet volledig uitsluiten. Tegelijkertijd moeten we ook eerlijk zijn. Dit is een onvoorspelbare periode en dat geldt bij elk vastgoedproject. Aan de basis zien wij dit daarom niet als een onoverkomelijk probleem. Belangrijk vinden we bovendien de toezegging van de Gedeputeerde, gedaan in de commissie, dat ruim vóór 2031, dus ruim in de komende Statenperiode, een besluit zal worden genomen over de toekomst van de Brightlands Campus in Heerlen. Dat is cruciaal, omdat deze bv in 2031 de mogelijkheid heeft om de huur op te zeggen. We zijn blij met die toezegging, omdat dit voorkomt dat een groot besluit wordt doorgeschoven naar de volgende Statenperiode, zonder richting of kader. Alles afwegend zijn we voorstander van deze overname. In Frankrijk zien we dergelijke constructies veel voorkomen en blijkt dit een stabiele, succesvolle constructie. De Provincie krijgt een aanzienlijk bedrag mee, de huurvoorwaarden zijn op dit moment acceptabel, en het biedt ons de kans om de onderverhuur actief en zorgvuldig te organiseren. Die verantwoordelijkheid ligt dan ook bij ons. Als we deze stap zetten moeten we ervoor zorgen dat de exploitatie gezond blijft, en dat de campus ook daadwerkelijk blijft functioneren als plek voor innovatie en ondernemerschap. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Hanegraaff, namens het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja voorzitter, allereerst bedankt voor de samenvatting aan de heer Schyns. Dat scheelt weer wat in mijn bijdrage. De Brightlands Smart Services Campus in Heerlen is voor het CDA zeker geen bijproject maar een strategische investering in de toekomst van Limburg, in kennis en innovatie, in banen en in perspectief voor onze regio. Voor ons staat daarom één ding bovenop: de campus moet rust, continuïteit en ontwikkelingsruimte krijgen. En tegen die achtergrond begrijpen wij het voorstel van GS om de aandelen van APG over te nemen. Gezien de omstandigheden is dit wat het CDA betreft ook absoluut de beste keuze en meest verstandige. Het voorkomt bestuurlijke onzekerheid, het houdt de campus op koers en het voorkomt dat we in een periode van cruciale ontwikkeling in een soort vacuüm terechtkomen. Dus, positief. Tegelijkertijd gaan we er wel vanuit dat er hier geen onverwachte verrassingen meer uit de hoed komen. De heer Schyns zei het al: natuurlijk is de toekomst onzeker. Maar we hopen wel dat het onderzoek – en daar hebben we ook wel vertrouwen in, gezien de beantwoording tijdens de commissie – dat er straks niet allerlei lijken uit de kast nog komen, dat er geen situatie ontstaat waarin we over een paar jaar alsnog met een grote kostenpost geconfronteerd worden. Kan de Gedeputeerde daar misschien nog even op reflecteren en ons die zekerheid geven? Voorzitter, steun voor deze stap betekent echter niet dat we achteroverleunen, integendeel. Juist omdat de Provincie nu volledig aan het stuur komt te zitten, vinden we twee punten cruciaal de komende jaren. Ten eerste, de rol en commitment van APG en het zoeken naar een nieuwe partner. Voorzitter, APG trekt zich uit CHV als aandeelhouder terug, maar blijft tot 2031 betrokken bij de campusontwikkeling via de CM&D. Dat zijn precies de jaren die voor deze campus echt cruciaal zijn, omdat dat de stappen zijn waar ze echt moeten gaan doorbreken en volwassen moeten worden. Onze vraag aan de Gedeputeerde is daarom: hoe stevig en hoe concreet is dat commitment dan nog in deze fase? Wat mogen wij de komende jaren realistisch van APG verwachten in tijd, inzet en netwerk? En hoe borgen we dat dit geen papieren betrokkenheid is, maar een actieve bijdrage aan de ontwikkeling van de campus? Een korte reflectie graag. Daarop aansluitend, hoe kijkt de Gedeputeerde naar de periode na 2031? Wat is de

visie op de verdere campusontwikkeling? En hoe gaat het College hier de komende tijd mee aan de slag? Met andere woorden, welke stappen gaan er de komende tijd concreet genomen worden zodat er een sterke partner aan de campus, in een latere fase wellicht, gekoppeld kan worden? Het tweede grote punt is toch wel de inhoudelijke doorontwikkeling van de campus. Een grote zorg voor het CDA is dat door dit besluit de druk van de Provincie op de campus om de ruimtes vol te krijgen, alleen maar toeneemt. Maar voorzitter, voor het CDA is vastgoed nooit een doel op zich geweest voor deze campussen. Het gaat uiteindelijk om wat er in dat gebouw gebeurt qua talent, bedrijven, onderzoek, valorisatie en samenwerking met onderwijs en regio. De vraag die wij als CDA daarom hebben, is: hoe zorgen we dat deze plek niet alleen netjes geëxploiteerd blijft, maar ook inhoudelijk blijft groeien en aantrekkelijk blijft voor nieuwe partijen, en zijn rol in het Limburgse innovatie-ecosysteem verder kan versterken? Kan de Gedeputeerde ons garanderen dat de druk op de campus niet groter wordt om de ruimtes simpelweg te vullen, maar vooral blijft sturen op hoe innovatief de bedrijven zijn die zich willen vestigen op de campus? Voorzitter, samenvattend: het CDA steunt deze stap omdat zij rust en continuïteit brengt in een cruciale fase voor de campus in Heerlen. Dus, goede keuze. Maar steun gaat hand in hand met de duidelijke verwachting over partnerschap, over inhoudelijke groei en over een model dat de ambities van deze campus en de Provincie echt helpt <onverstaanbaar>. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Berghorst, namens de PvdA.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, vandaag spreken we over het kenbaar maken van wensen en bedenkingen omtrent het overnemen van aandelen van APG door de Provincie Limburg in Campus Heerlen Huisvesting BV. We worden enig aandeelhouder van de bv die kantoorruimte verhuurt aan de bedrijven die zich op de campus vestigen. Of, in gewone mensentaal: we worden huurbaas. Maar wel huurbaas in een onderverhuurconstructie, want ABP blijft eigenaar van het gebouw. En dat voorzitter, dat voelt toch ietwat ongemakkelijk. De bv waarvan wij enig aandeelhouder zijn huurt het gebouw van ABP en is voor haar financiële stabiliteit afhankelijk van de mate waarin het lukt om die huur terug te verdienen door de kantoorruimte weer te verhuren aan campusbewoners. Daarmee loopt de Provincie als enige aandeelhouder dus best een financieel risico. Verhuren aan bedrijven die wat minder met de campus hebben is dan een oplossing, maar dat kan dan weer van invloed zijn op het succes van de campus en het ecosysteem dat we daar willen bouwen. En de belangen van de Provincie kunnen hier dus met elkaar conflicteren. Ik zeg niet dat dat nu met elkaar conflicteert, maar het kan in de toekomst met elkaar gaan conflicteren. Het kan namelijk in het belang van de campusontwikkeling zijn om niet te verhuren aan bedrijven die niet passen in het ecosysteem van de Smart Services Campus, maar het is in het belang van CHH BV, en daarmee dus in het belang van de Provincie Limburg, om de bezettingsgraad zo hoog mogelijk te krijgen. Voorzitter, welk belang weegt dan het zwaarst? Hoe gaat de Provincie Limburg als enig aandeelhouder van CHH BV aan de ene kant en investeerder, lobbyist en verbinder rondom de campussen aan de andere kant om met deze mogelijk conflicterende belangen? Dat is een vraag aan het College. Ik ben benieuwd. Voorzitter, huurbaas zijn is niet direct onze corebusiness als Provincie, maar de PvdA snapt wel dat het in dit geval nodig is om de campusontwikkeling verder mogelijk te maken. We zijn blij met de drie wensen die aan het besluit zijn toegevoegd. En we gaan ervan uit dat Gedeputeerde Staten die wensen ook gaat uitvoeren. En de PvdA kan het voorstel daarom positief appreciëren. Oordeel Staten, in dit geval dus: oordeel Gedeputeerde Staten. Want in feite is dat wat we vandaag doen: we besluiten niet over de aankoop zelf, maar reflecteren op een voorgenomen besluit van GS dat gaat over een privaatrechtelijke rechtshandeling, namelijk het kopen van aandelen. Maar toch voorzitter, privaatrechtelijke rechtshandelingen kunnen de koers van beleid wel degelijk veranderen en daarmee raakt dat dan ook onze kaderstellende rol. En daar wil de PvdA graag een reflectie op van het College: hoe gaan we daarmee om? Hoe gaan we om met de frictie tussen privaatrechtelijke rechtshandelingen aan de ene kant en de kaderstellende rol die bij Provinciale Staten behoort te liggen en ook ligt. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Sol, namens de fractie van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ook GroenLinks wil graag investeren in een klimaat waar onderwijs, onderzoek, publieke instanties, duurzame ondernemers kunnen floreren, oftewel een campus. De interessante vraag voor ons is eigenlijk vooral of het GKII-gebouw eigenlijk wel de ideale basis is voor zo'n florerende campus. Want het moet ook bruisen, campussen moeten ook een beetje schuren, moeten ook af en toe misschien wat ruigheid hebben om 's avonds met een pilsje nog leuke dingen te bedenken. En dat is toch niet helemaal de sfeer in het GKII-gebouw, wat toch af en toe wat meer op een heel net bedrijfsverzamelgebouw lijkt. Dus GroenLinks is niet helemaal overtuigd dat uiteindelijk ook op lange termijn dat GKII-gebouw ook wel de ideale basis vormt, terwijl we nu in de discussie over de overname van de aandelen toch eigenlijk vooral een discussie hebben over het gebouw en over de risico's daarvan. En eigenlijk zouden we dat ons niet op de hals moeten halen. GroenLinks snapt ook dat we opties moeten openhouden, want je wilt uiteindelijk nu ook voorkomen dat je in 2031, of zelfs in 2039 wellicht, onverhoopt en ongewenst deuren moet sluiten. Dus in die zin is het ook een beetje een balanceeract tussen zekerheid aan de ene kant en flexibiliteit aan de andere kant. Maar mevrouw Smeets heeft een vraag.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja dank, voorzitter. Ik wilde toch nog heel even terugkomen op wat u zei: die plek. Dat is misschien wel een beetje vooruitlopend ook op de toekomst van Brightlands. Maar ik vroeg me af: wat voor een plek heeft mijnheer Sol dan voor ogen? Waar zou dat dan moeten komen, in het kader van de Smart Services Campus?

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja dank u, voorzitter. Ik heb nu geen per se andere plek voor ogen. Want die campus zit daar nu. De discussie gaat vooral over de zekerheid op langere termijn, en of dat dan nog wel de juiste plek is en blijft. Kijk, wat we zien, zeker in de IT, is dat er natuurlijk ook heel veel verschillende ontwikkelingen zijn. Toen we begonnen met de campus ging het over big data en analytics, we hebben het over smart services en customer journeys gehad, we hebben het over big data gehad, blockchain. Nu gaat het over AI. Over vijf of tien jaar zijn er weer heel andere trends die wellicht ook andere infrastructuur en andere opzetten vragen. We weten het gewoon niet. Dus het gaat mij vooral over het feit dat als je nu vastlegt op dat GKII-gebouw, dat je daarmee dus ook een bepaalde mate van vastlegging doet op hoe uiteindelijk ook op langere termijn die campus zich zou moeten en kunnen ontwikkelen.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): U zegt natuurlijk: bij de campus moet een florerende omgeving zijn. Vindt u dan op dit moment dat dat niet is bij deze campus?

De voorzitter: Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Wat ik al zei, mijn indruk is toch meer dat het een heel net bedrijfsverzamelgebouw is waar ook bedrijven zitten die ook best wel heel verschillende dingen doen binnen de ICT, ook consultancy. Niet allemaal per se gerelateerd aan AI als nu het nieuwe actuele thema.

De voorzitter: Ja, voldoende? Gaat u verder.

De heer Sol (GroenLinks): Ja dank u, voorzitter. Het is ook duidelijk dat we nu weliswaar het pand niet kopen maar, zoals ook al eerder is toegelicht, de facto natuurlijk toch een beetje als huurbaas optreden. En dat doen we dan vanuit een bv waar we 100% aandeelhouder in worden. En eigenlijk is dat ook een beetje gek. We praten over verbonden partijen, maar in dit geval is er geen verbonden partij, in ieder geval niet voor de CHV BV. Dus het is ook voor ons de vraag wat dat dan nog toevoegt en ik hoor daar graag een

reflectie van GS op. Ik heb ook gezocht naar vergelijkbare ontwikkelingen. En een daarvan is niet zo heel ver en ook niet zo heel lang geleden, namelijk het LIOF. Het LIOF had vroeger bedrijvent centra – die hebben ze ook afgestoten om, wat ik daar in ieder geval van heb kunnen achterhalen, goede moverende redenen. Dus dit is ook een beetje de vraag, van: betekent het inderdaad automatisch dat wij als Provincie dat 100% aandeelhouderschap, die risico's en die verantwoordelijkheid die daar dan ook bij hoort, zouden moeten nemen? En onze opvatting is dat we toch in ieder geval sterker en beter nog zouden moeten zoeken naar: zijn er andere partijen geïnteresseerd om dit samen met ons te doen? Zo ja, dan kun je praten over toetreding tot de CHV BV. En zo nee, dan zou je denk ik ook, wat ons betreft, moeten heroverwegen of de constructie zoals die nu bestaat wel de beste constructie is. En vandaar het amendement dat GroenLinks ook heeft opgesteld. En ik zal daar het dictum even van voorlezen, zoals we dat netjes hadden afgesproken. Provinciale Staten besluit aan het Statenvoorstel G-25-032 met die hele lange titel, toe te voegen: 'Provinciale Staten spreken de wens uit dat GS per direct onderzoekt onder welke condities marktpartijen zouden willen toetreden tot Campus Heerlen Huisvesting BV, en PS over de uitkomsten van dat onderzoek en de daaraan verbonden conclusie...', want dat zou dus ook kunnen betekenen: een andere constructie, 'te sonderen'. Daar wou ik het bij laten. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Sol. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Smeets, namens de fractie van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Voorzitter, als ik op weg ben vanuit het noorden naar thuis, en dan bedoel ik mijn roots in Heerlen, dan verrijst er een skyline met een aantal herkenningspunten van dat thuis. Rechts het ziekenhuis van Heerlen en links de gebouwen en kantoortuin van APG, waar sinds tien jaar ook het merk Brightlands je al van een afstand verwelkomt. En voorzitter, er zijn weinig betere plekken te bedenken voor een innovatieve hotspot dan hier. Op een plek die zichzelf steeds opnieuw wist uit te vinden, van Romeins verleden naar boerendorp, naar steenkoolwingewest voor heel Nederland. En het lef om na een diepe val jezelf opnieuw uit te vinden. De komst van het ABP naar Heerlen was geen compensatie, dat was erkenning, dat was een belofte. En de binding van ABP en APG aan de regio is daarom nog altijd van cruciaal belang voor deze regio. Niet alleen vanwege de banen, maar vanwege wat die banen betekenen: bestaanszekerheid, perspectief voor jongeren en trots voor werknemers. Voorzitter, ABP is geen gewone belegger. Het is een fonds met een publieke achtergrond, met geld van verpleegkundigen, van leraren, brandweerlieden en ambtenaren. En juist daarom is het hier thuis. Het aangekondigde massaontslag bij APG met 1.200 banen, veelal mensen die sterk gebonden zijn aan de regio, zal impact hebben op onze regio, maar ook de aantrekkelijkheid van de Brightlands Campus en het behouden van talent. En wij willen de Gedeputeerde dan ook vragen om toe te zeggen samen met APG en de arbeidsmarktregio in te zetten op het begeleiden van medewerkers naar een plek waar ze hun talent kunnen inzetten, bij voorkeur in relatie tot de Smart Services Campus, zodat deze mensen behouden blijven voor deze regio. Voorzitter, de € 1 deal met APG om de aandelen te bemachtigen van de CHV BV lijkt vooral symbolisch. De Provincie wordt 100% aandeelhouder van de bv, verantwoordelijk voor verzekeringen, onderhoud en onderhuur, terwijl ABP de eigenaar blijft van het pand, maar op termijn haar vastgoed toch echt wil afstoten. APG doet nog een investering in het pand voor het onderhoud in de komende vijf jaar en daarna is het volledig aan de hoofdaandeelhouder, de Provincie, om dat op te lossen. En ik heb daarom, volgens mij ook als enige, de stukken bekeken in de onderhoudsprognose, en ik wil de Gedeputeerde ook danken voor de terinzagelegging daarvan. Het 100% aandeelhouderschap vraagt van GS goede controle en een passende governance. En daarom heeft de SP ook de wens geuit om uiterlijk binnen zestien maanden – en ik heb er eigenlijk nog geen reflectie op gekregen of dat ook gaat lukken, dus die wil ik nog vragen – of sneller, indien mogelijk, na overname een passende governance te regelen, met daarin ook passende financiële en vastgoedexpertise. Voorzitter, ABP draagt, geworteld in het verleden van deze streek en gevoed door het offer van generaties mijnwerkers, een morele plicht om hier te blijven. Niet als passant, maar als trouwe hoeder van werk, hoop en toekomst voor Parkstad en de regio. En we zullen zien of de overname van de aandelen onze partner ABP en APG uiteindelijk ook na 2031 bindt aan de regio en aan de ontwikkelingen van de Smart Services Campus.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Maillé, namens de fractie van de VVD.

De heer Maillé (VVD): Ja dank u wel, voorzitter. Vanuit onze kant kunnen we het eigenlijk erg kort houden. We hebben met elkaar al uitvoerig de discussie gevoerd in de commissie, die ook vrij technisch van aard was. Want dat is het natuurlijk ook: een technisch stuk. Toen we het de eerste keer lazen wilden we ook wel goed begrijpen wat hier nu eigenlijk stond, want wat nemen we nu eigenlijk daadwerkelijk over. Dat is duidelijk geworden, waarvoor nogmaals dank voor de uitvoerige beantwoording. We zijn met elkaar geconfronteerd met de situatie dat ABP zijn vastgoed wil afstoten, en daardoor ook APG hier uit de Huisvesting BV wil treden. En nu, alles afwegende, komen wij ook tot de conclusie dat het het beste is als wij als Provincie die resterende aandelen overnemen. En het is uitvoerig onderbouwd waarom het bedrag dat hier tegenover staat het juiste bedrag is om te zorgen dat de kosten die we nog gaan maken in de komende jaren, geborgd zijn. En ik zie dan ook niet in, ondanks dat GroenLinks dat wel suggereert, waarom een commerciële partij hier nu voor in de rij zou staan. Dus wat ons betreft is, alles afwegende, dit de beste keuze om nu te maken. Het voortbestaan van de campus staat niet ter discussie, ook niet in deze Staten, voor zover ik weet. En wat mij betreft kan ik het daarbij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn van uw Staten het woord aan de heer Zeedzen, namens de fractie van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, we hebben het vandaag over een voorstel dat op papier misschien licht oogt: aandelen voor € 1, wie wil dat nou niet. Maar waarvan we allemaal weten: dingen die € 1 kosten blijken in de praktijk soms verrassend duur. Dat gezegd hebbende, BBB begrijpt het doel van dit voorstel. Het borgen van de continuïteit van de Brightlands Smart Services Campus in Heerlen is een legitiem publiek belang. Maar laten we ook eerlijk zijn, dit is geen louter administratieve handeling. Met dit besluit verandert de rol van de Provincie fundamenteel. We gaan van medeaandeelhouder naar enig aandeelhouder en bestuurder. En dat betekent: meer verantwoordelijkheid, meer risico, en dus ook meer eisen aan hoe we dit netjes moeten regelen. In de commissievergadering van 16 januari zijn daarover breed gedragen wensen en bedenkingen uitgesproken. Ik licht ze hier nog even kort toe. Allereerst de juridische borging. APG stapt uit als aandeelhouder, prima, maar wat BBB betreft mogen de bijbehorende verplichtingen niet samen met de aandelen de deur uit lopen. Afspraken over agiostortingen, onderhoud en betrokkenheid via CM&D moeten vooraf keihard juridisch worden vastgelegd. Vertrouwen is goed, contracten zijn beter – zeker als de andere partij geen aandeelhouder meer is, en afspraken dan ook niet langer via de AvA afdwingbaar zijn. Ten tweede, governance en toezicht. Na deze stap is de Provincie zowel speler als scheidsrechter. Dat is juridisch mogelijk, maar de vraag: is het wenselijk? De wens van BBB en de overige fracties die deze wens hebben gesteund, is dan ook duidelijk: zorg tijdig voor een passende governance, met onafhankelijk toezicht en voldoende financiële en vastgoedexpertise. Anders gezegd, niet eerst instappen en daarna pas bedenken wie er op de rem mag trappen. Ten derde, doel evaluatie en exit. Niemand wil hier morgen uitstappen, maar BBB vindt wel dat je bij instappen altijd moet weten waar de nooduitgang zit. Daarom is breed uitgesproken dat dit aandeelhouderschap gekoppeld moet worden aan heldere doelen, een vast evaluatiemoment en een expliciete exitstrategie. Dat is geen wantrouwen, dat is gewoon goed bestuur. Voorzitter, deze wensen en bedenkingen zijn geen blokkade. Ze zijn bedoeld als vangrails, zodat we koers houden, grip houden, en niet over een paar jaar zeggen: dat hadden we toen beter moeten regelen. Wij rekenen er dan ook op dat het College deze breed gedragen signalen serieus meeneemt in de definitieve besluitvorming. Zo zorgen we er samen voor dat het besluit niet alleen begrijpelijk is voor vandaag, maar ook verdedigbaar blijft voor de Staten die hier over vijf, over tien jaar op terugkijken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Laat ik ook van deze plek even gebruikmaken om mijn collega Kuntzelaers te danken die mij in de commissie heeft waargenomen, op dit onderwerp. Hij heeft dat keurig gedaan. Ik heb de band teruggekeken en ik moet u eerlijk bekennen: ik vond hem heel goed in het debat wat ook al in de commissie heeft plaatsgevonden over dit toch niet onbelangrijke stuk wat voorligt. En dank ook aan uw Staten voor hun beelden, op dit moment. Blij ook dat het grootste deel, of bijna alle fracties zien dat die doorontwikkeling van die campus op deze plek nodig is. Als we ook kijken naar de doorontwikkeling van deze campus zien we ook dat er op dit moment concreet gesproken wordt met een heleboel partijen die zich ergens willen vestigen om en nabij en op die campus. En op dit moment ook een blokkade is dat voor sommige partijen de ruimte nog niet beschikbaar is. Dus het is ook een tijdig moment dat we het er hier met elkaar over hebben. Dus nogmaals, dank dat we dat hier met elkaar kunnen doen. Er zijn heel veel relevante vragen gesteld of opmerkingen gemaakt. Dank ook voor de heer Schyns voor de vastgoeduitleg. Dat had ik echt niet beter kunnen doen, dus dank daarvoor. En dank ook voor het CDA, de heer Hanegraaff, die aan de ene kant zegt: er moet ruimte voor ontwikkeling zijn, maar die ontwikkeling die er gaat plaatsvinden moet wel relevant zijn voor de uitgangspunten zoals we die hier destijds hebben vastgesteld. Dat wil ik hier ook benadrukken voorzitter, want deze Staten hebben natuurlijk tot twee keer toe een heel groot besluit genomen over die campi zelf, die vier campussen voor Limburg. En daar zijn ook al, en zeker ook bij de tweede verlenging, kritische opmerkingen gemaakt vanuit deze campus, vooral ook over de vastgoedposities van de Provincie. En daar voel ik echt met uw Staten mee. Want de Provincie als overheid heeft natuurlijk niet als eerste doel om vastgoedeigenaar te worden van een heleboel panden in Limburg, maar heeft wel het doel om daar waar we maatschappelijke uitdagingen met elkaar hebben of maatschappelijke antwoorden met elkaar willen vinden op relevante thema's, en dat willen doen via kennis, innovatie en valorisatie, dat wel op bepaalde plekken mogelijk te maken. Dat hoor ik ook de heer Sol zeggen. En dat is feitelijk ook het doel dat we hier met elkaar vandaag bespreken om ... En via een wat technische constructie hebben we dat gesprek. Dat gaat om aandelentransactie, maar het gaat natuurlijk over veel meer wat erachter zit, en dat is feitelijk het voortbestaan van de campus en de groeipotentie van die campus in Heerlen zelf. Dus wat dat betreft komen een heleboel van die elementen die wij altijd met elkaar belangrijk hebben gevonden beleidsmatig, waar uw Staten een besluit over hebben genomen ... U merkt voorzitter, ik ben langzaam ook de vraag van mevrouw Berghorst aan het beantwoorden, want het gaat over dat publiekelijk belang – dat hebben we hier met elkaar afgesproken – soms wordt geconfronteerd met een privaatrechtelijke activiteit. Dat is dit dan. En dan is dat zo in de Provinciewet geregeld dat we dat doen via een zogenaamde voorhangprocedure, en dat heet: de wensen en bedenkingen. Ik ben het volstrekt met mevrouw Berghorst eens dat ze zegt: ja, maar dat privaatrechtelijke mag nooit in de weg staan van het publiekrechtelijke, want de voorhangprocedure geeft natuurlijk de Staten feitelijk een andere positie dan de publiekrechtelijke voorstellen die hier langskomen – dat zijn de reguliere Statenvoorstellen. En toch, die voorhangprocedure voorzitter, is daardoor niet minder. Dat heb ik u ook niet horen zeggen, want u bent juist in staat, en dat doet u ook hier vandaag, om wel uw beelden te geven aan het College. Want u stelt terecht: uiteindelijk is het het College dat het besluit neemt. Maar dit College zou dit College niet zijn als ze al uw opmerkingen natuurlijk bijzonder serieus neemt. Dus ook de wensen en bedenkingen die worden uitgesproken, en die straks worden vastgelegd als de hamer valt, die zal het College bijzonder serieus nemen, en ook in het besluit wat zij gaan nemen ook van antwoord voorzien en ook aan uw Staten. Dus daar kunt u van uitgaan, want dat vinden we ook belangrijk. De positie van het College daar waar het gaat om privaatrechtelijke handelingen kan alleen maar goed geborgd zijn als zij luistert wat het hoogste orgaan, in dit geval de Staten, daarvan vinden. Tot zo ver de staatsrechtelijkheid. De heer Hanegraaff zei: kan het College reflecteren op de beschikbaar gestelde middelen? En of die ook voldoende zijn. Die opmerking werd ook door de heer Schyns gemaakt. We hebben natuurlijk de stukken die dat onderbouwen ook ter inzage gelegd. De meest actuele versie laat ook echt zien dat dat voldoende zou moeten zijn. En nogmaals, u vroeg om garanties. Dat is altijd een beetje ingewikkeld in de politiek, zoals u weet. Dat is wat makkelijker als je wasmachines verkoopt. Maar we gaan er wel vanuit dat de informatie die we aan u leggen en die door ons geverifieerd is, daar een getrouw beeld op geeft. En ook daar nemen wij een besluit over. Dus daar hebben we een gedeelde verantwoordelijkheid. En ons beeld is zeker dat dat zo is. Een heel relevante vraag die u stelde – al uw vragen waren overigens relevant, maar in het bijzonder in deze context – is natuurlijk: het

commitment van APG. En dat heb ik ook de heer Zeedzen horen zeggen van: hoe belangrijk is het niet dat als APG deze handeling voorstelt, dus dat APG zelf betrokken blijft bij de campus. In ogenschouw nemend alles wat er ook over APG is gepubliceerd de afgelopen weken, maanden, daar waar het gaat om die reorganisatie. Daar kom ik zo meteen nog even op terug, op de vragen van mevrouw Smeets. Dit is wat ons betreft een harde toezegging van APG om betrokken te blijven bij de campus. Dus naast het feit dat ze de € 4 miljoen inleggen voor het onderhoud hadden ze al € 1 miljoen gestort in de bv. Die blijft ook achter. Dus in totaal € 5 miljoen in de Vastgoed BV. En zij hebben ook schriftelijk vastgelegd dat zij tot medio 2031, dus ook de periode dat wij ook voorzien als Provincie, zelfs nog iets langer, om betrokken te blijven bij deze campus, blijven zij ook als aandeelhouder betrokken bij de campus en hebben toegezegd jaarlijks de agiostorting van € 300.000 te storten. Dus in die zin is er een harde toezegging en blijven ze dat ook doen. Dus feitelijk wat u ziet, APG stapt uit de vastgoedconstructie – dat is ook feitelijk concernbreed zo ingegeven, zo is ons uitgelegd – maar blijft inhoudelijk betrokken bij de campusontwikkeling in de volle breedte, zowel niet alleen als aandeelhouder maar ook op de inhoud van de campus, tot 2031. De campus zelf wil wel graag uitbreiden met meerdere aandeelhouders die relevant zijn voor het thema. Daar zijn ook kandidaten voor; er wordt ook over gesproken. Dus wat dat betreft, ook de CEO van deze campus, die zeer bevlogen is om die maatschappelijke relevantie blijvend te ondersteunen. Overigens waar, als u kijkt naar het regeerakkoord, ook uw partij deel van uitmaakt. Van harte gefeliciteerd. En ik hoop, nogmaals, dat u snel uit deze zaal bent, maar dan vanuit positieve perspectieven: dat u naar de Tweede Kamer mag. De campus-CEO heeft echt tot doel om die relevantie die we hier met elkaar hebben vastgelegd, te blijven ondersteunen. Dus hij is continu op zoek naar aandeelhouders die de campus gaan versterken. Dat zou, en dat heeft u ook aangegeven, daar waar het gaat om het aantrekken van huurders voor het gebouw – dus de exploitatie aantrekkelijk houden – niet op gespannen voet mogen staan wat de Provincie betreft. En als we gaan kijken naar de huursituatie, of de opbrengstsituatie van de huur in dat gebouw, hebben wij als aandeelhouder wel al aangegeven dat we het belangrijk vinden dat er allemaal relevante partners moeten zijn, relevante huurders moeten zijn voor de campus zelf. Je moet voorkomen – en dat zei mevrouw Berghorst feitelijk ook – dat de relevantie van je campus weglekt omdat je vanwege exploitatieresultaten allerlei partijen in het gebouw gaat zetten die uiteindelijk niet tot het doel van de campus gaan bijdragen. Want dat zou een glijdende schaal zijn. Daar zijn we geen voorstander van en dat weet deze CEO als geen ander. En dat heeft ook betrekking op uw vraag van: hoe zorgen we ervoor dat de innovatie in beeld blijft bij die campus? Die innovatiedoelstellingen die we hier met elkaar hebben vastgesteld, die ook continu bewegen? Ook in het coalitieakkoord, wat ik zojuist al noemde, zie je een grote stap naar bijvoorbeeld ontwikkeling rondom de Einstein Telescope en de ETpathfinder. Je ziet dat deze campus daar ook een rol in wil spelen. Ook de regio Heerlen heeft ook in recentelijke uitspraken gezegd: wij vinden het een enorm belangrijke ontwikkeling, en we willen er graag op meedoen. En de CEO van deze campus staat daarin voorop.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja voorzitter, dank u wel. Want wat betekent dat dan? Ik ben blij dat het College het risico ziet wat de Partij van de Arbeid en meerdere partijen hier ook zien, dat die belangen conflicteren. Maar wat betekent dat dan? Stel, we komen in de positie dat we constateren dat we tegen een exploitatietekort aanlopen, dat we dat kunnen opvangen door daar een aantrekkelijke partij in te fietsen als huurder, die niets met die campusontwikkeling heeft. Doen we dat dan wel? Doen we dat dan niet? En wie beslist dat?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat doet natuurlijk het leiderschap van die bv. Dat zijn wij niet, want wij zijn de aandeelhouders. Dat is de directie die daar zit. Alleen, maar dit is continu gesprek met die directie, natuurlijk. En wij sturen daar natuurlijk ook wel via de aandeelhoudersvergadering. Dus onze positie is gewoon geborgd in die zin dat wij mede bepalen hoe die koers eruitziet. En we hebben ook als geen ander duidelijk gemaakt, en we zullen ook als geen ander duidelijk maken als deze transactie doorgaat, als het College

daartoe besluit, in ogenschouw nemend alle wensen en bedenkingen die straks worden vastgesteld, is dat het gesprek wat we met die campus voeren. Dat is een duidelijke wens die ik hier ook hoor. Nou, dat is niet aan dovemansoren gericht. We weten zelf dat we in de discussie in 2022/2023, toen het ging over de campussen, ook een heel gesprek hebben gehad over de campus in Venlo, waar ook een situatie was dat de vastgoedcomponent niet lekker rendeerde, zal ik maar zeggen. Door het daar met elkaar over te hebben, en ook die campusdirectie te attenderen op het feit dat het voor ons als aandeelhouder enorm belangrijk is dat dat innovatievermogen van die campus blijft en ook het aanzicht van die campus gegarandeerd blijft daar niet de partij in te gaan huisvesten die geen bijdrage levert aan het innovatievermogen dan wel de uitstraling van die campus. Dus dat wordt besproken. Dan snap ik u als-danvraag. Ik moet daar heel eerlijk in zijn, de gesprekken die wij voeren op dit moment met de directie is: de lijst met partijen waarmee zij spreken, die ze nu niet kunnen huisvesten, is voor mij op dit moment zeg ik even, voldoende geruststellend om te zeggen: voorlopig kunnen ze nog wel vooruit om daar relevante partijen in te huisvesten, en is die behoefte er ook heel erg. Dus die situatie doet zich nog niet voor. Zodra die zich gaat voordoen, want dat was een ander deel van uw vraag, dan hebben we daar met elkaar het gesprek over te voeren. En wellicht dat we dan ook even bij u terugkomen, en zeggen: die situatie doet zich voor, wat gaan we nu doen? Gaan we nou als publieke partij de verliezen nemen? Of gaan we toch maar een oogje dichtknijpen, wetende dat dat mogelijk kan leiden tot erosie van het beeld van die campus? Heeft niet de voorkeur van ons op dit moment, laat dat helder zijn.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik ben blij om te horen dat er een lange lijst van partijen is die daar graag wil zitten en ook in het campusprofiel past. Maar toch zien we dat daar op dit moment heel wat vierkante meters kantoorruimte worden bezet door partijen die niet zo veel bijdragen aan zo'n campus. Dus hoe verhoudt zich dat dan? Er zit volgens mij een fantastische cateraar, maar ja, een cateraar, dat is tof, maar dat heeft niet zo veel met Smart Services te maken. Dus ik stel de vraag maar even, want het conflicteert wel een beetje. We hebben continu de discussie met elkaar over die campus die zich niet goed ontwikkelt, en dan hoor ik hier nu dat we een hele shortlist van bedrijven hebben die daar graag willen zitten. Dan denk ik nou, dat doet mij vermoeden dat we dan toch het belang voor het verhuren van vierkante meters enigszins laten prevaleren boven die campusontwikkeling. Of begrijp ik het dan niet goed?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat laatste zou ik nooit durven beweren, dat weet u. Maar het gaat hier ook vaak om beschikbare vierkante meters. Soms wordt er ook gesproken, en dat is in dit geval ook, met grotere partijen. Die ruimten zijn er niet meer. Maar ik zal even nagaan, ... het herbergen van een cateraar wist ik niet, dat die daar officieel huurt, maar dat zal ik even nagaan. Want dat is feitelijk waar we het regelmatig met de campus over hebben gehad: dat beeld zien we liever niet.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Dan heb ik alle vragen, ook van mevrouw Berghorst, in de tussentijd beantwoord. Ja goed, de heer Sol heeft een vraag gesteld van: vindt u dit gebouw op langere termijn geschikt voor een goede basis voor een florerende c.q. bruisende campus? We zien dat het gebouw natuurlijk al vrij lang in gebruik is. Nou goed, we kunnen hier kwalificaties van het GKII-gebouw hebben. Het is een keurig kantoorpand, dat ben ik met u eens. Maar de echte activiteit als het gaat om bruisend vindt natuurlijk in het centrale gebouw plaats, waar natuurlijk ook alle activiteiten plaatsvinden, waar ook de seminarruimte zit, waar ook de partijen allemaal bij elkaar komen. Bij de bijeenkomsten die ik vaak bezoek op deze campus is dat centrale gebouw ook het hart van die campus. En moet u het GKII-gebouw zien als de *next best* locatie om te kunnen voorzien om die partijen te kunnen herbergen, waar ik het zojuist over had in het gesprek met mevrouw Berghorst. Dus wat dat betreft is dat al jarenlang in functie; heeft het ook die uitstraling, is mijn

beeld, dat centrale pand. Maar goed, over smaak mag je nooit twisten. Ik ben best bereid om met u een keer erlangs te lopen om te bezien hoe we daar met elkaar een wat ruigere, schurende inhoud aan kunnen geven. Maar dat centrale pand is wel het belangrijkste, daar waar het gaat om het hart van de activiteiten van de campus zelf.

De voorzitter: Ik denk niet dat de heer Sol nu al van plan was om langs te lopen, maar een vraag wil stellen.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Nee, maar die uitnodiging neem ik graag aan. Ik stel dan wel voor om inderdaad ook een keer buiten kantooruren langs te gaan, want dan biedt het toch wel een wat andere aanblik. Maar ook aanhakend op de interruptie van mevrouw Berghorst net: van een campus zou je ook verwachten dat er bedrijven groeien en bloeien, en vervolgens ook weer in grotere omvang vertrekken. Het is mooi als er een wachtlijst is voor potentiële huurders, zeker als ze ook willen participeren, maar er zou ook doorstroom moeten zijn. Kan de Gedeputeerde daar iets over zeggen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, met alle plezier, en ik snap heel goed wat u bedoelt. Als je heel eerlijk daarnaar kijkt is deze campus daar nog niet aan toe gekomen. Dat is het eerlijke beeld. Dus er zit een aantal startende bedrijven, die ook snel groeien. Ik ben daar op bezoek geweest bij een aantal partijen, die bijvoorbeeld in de dronewereld actief zijn. Die groeien sterk, ook omdat ze via de campus connecties leggen met het bedrijfsleven, niet alleen in de regio Heerlen maar door heel Limburg. Dat zijn sterk groeiende partijen. Maar je moet ook naar de jongheid van deze campus kijken. Het is niet een campus in Sittard-Geleen bij wijze van spreken, die al een heel trackrecord heeft als het gaat over startende bedrijven, scale-up bedrijven die zodanig doorgroeien dat ze daarna uit het campusgebouw moeten. Maar het is uiteindelijk natuurlijk wel de bedoeling dat dat daar gaat gebeuren. En wat je nu ziet is dat het leiderschap van de campus heel sterk kijkt naar die groeipotentie, maar ook kijkt naar bijvoorbeeld bestaande sterke partijen die die maatschappelijke opgaven die ze van ons meekrijgen als aandeelhouder, daar goed te kunnen laten plaatsvinden. Dus het wordt een soort van combinatie van zowel start-ups, scale-ups alles reeds bestaande bedrijven. De laatste grote huurder is bijvoorbeeld een enorm groot IT-bedrijf dat in de AI-ontwikkeling in Duitsland zit. Het is natuurlijk prachtig dat dat bedrijf niet voor Aken kiest, maar kiest voor Heerlen om daar hun 'huiskamer' te vestigen. Dus je zult daar wel meer mengeling zien. Als je het bekijkt vanuit het beeld wat je bij andere campussen krijgt die al wat langer bestaan, dan is deze campus daar eerlijk gezegd nog niet aan toe gekomen.

De voorzitter: Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dan toch een vervolgvraag. Want ik snap die tijdlijn, die ken ik ook. Tegelijkertijd praten we hier wel over een vakgebied met een heel andere dynamiek. Ik hoef niet € 150 miljoen te investeren in een nieuwe fabriek op Chemelot; juist in de IT zijn de lifecycles aanzienlijk korter, over het algemeen. Dus ik zou toch verwachten dat daar al wel wat meer te melden zou zijn. Maar misschien ben ik ook ongeduldig.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: De heer Sol heeft volstrekt gelijk. Als we kijken naar de innovatiecycli in die hoek zijn die vele malen sneller dan inderdaad op Chemelot. En ik zie ook dat de campus ermee bezig is om dit soort partijen aan zich te binden. Alleen, dan heeft het er ook weer mee te maken: welke groeipotentie heb je dan? Dat is een beetje de kip en het ei. Ik zeg niet dat dat vandaag allemaal bij elkaar moet komen, maar u heeft zeker daar een punt. En ik zie ook dat de directie ermee bezig is om dat soort bedrijven aan zich te binden. Maar juist om die kwetsbaarheid – feitelijk ook de kwetsbaarheid die mevrouw Berghorst en ook de heer Hanegraaff schetsen van: we moeten er wel voor zorgen als je daar partijen gaat huisvesten, dat die

ook voldoen aan het beeld van die campus – zijn ze daar natuurlijk ook heel selectief in. Maar ik ga nog steeds achter die cateraar aan. Maar u heeft natuurlijk volstrekt gelijk. En dat zou ook het beeld moeten zijn bij deze campus, dat ze dit soort bedrijven steeds meer aan zich weten te trekken. Maar nogmaals, <onverstaanbaar> wat jongere campus dan een aantal andere bestaande campussen, om al te spreken van een cyclus dat daar een start-up ooit is begonnen die nu zo groot is geworden dat die echt moet verkassen vanuit de campus naar een ander bedrijfsverzamelgebouw in de buurt. Maar uw analyse van de sector is volstrekt *spot-on*.

De voorzitter: Voldoende voor u? Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ja. Dan kom ik even bij de beantwoording van mevrouw Smeets. Zij vroeg heel sterk naar een vraag om in de arbeidsmarktregio te gaan praten over de begeleiding van mensen die mogelijk bij APG worden ontslagen. **Ik moet u eerlijk zeggen: ik heb dat beeld niet hoe dat precies zit in Heerlen. Ik heb daar wel over gelezen wat daar de stand van zaken is. Ik kom daar even op terug. Ik zeg u even toe dat ik daarop terugkom. Ik wil even onderzoeken, ook met mijn collega in het College die over de arbeidsmarkt gaat, hoe die exacte situatie daar is en kom dan terug bij u met een analyse dan wel met een antwoord.**

De voorzitter: Dat is dan na de vergadering? Doet u dat schriftelijk of is dat nog tijdens de vergadering?

Gedeputeerde Satijn: Ik ga dat schriftelijk doen, voorzitter, en dat wil ik binnen vier weken doen.

De voorzitter: Prima. Dank u wel. Dat is duidelijk.

Gedeputeerde Satijn: Ja? Dan de heer Zeedzen met een volstrekt terechte opmerking over het borgen van afspraken richting de toekomst. Daar heb ik zojuist al van gezegd dat die afspraken schriftelijk zijn vastgelegd tot 2031, daar waar het gaat over de betrokkenheid van APG, en die afspraken liggen nog steeds ter inzage bij de Griffie. En als ik mij niet vergis, voorzitter, heb ik alle vragen beantwoord en kom ik tot de appreciatie van amendement A207 van GroenLinks. En deze appreciatie had ik al via de binnenlijn gedeeld met de heer Sol, dus die weet welke kant het opgaat. Wij ontraden dat amendement, omdat we eigenlijk geconstateerd hebben, dat is ook in de commissievergadering zo besproken, dat we zorgvuldig de rol van de Provincie hierin hebben afgebakend. Overigens staat wel de wens overeind om de nieuwe governancestructuur ... Dus daar zullen we op antwoorden als we het besluit hebben genomen, maar gelet op hetgeen wat we hier met elkaar hebben afgesproken, ontraden we dit amendement, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van uw Staten. En ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn? De heer Schyns? Niet. De heer Hanegraaff? Nee. Mevrouw Berghorst? Nee. De heer Sol? Ja, aan u het woord.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ja, dat zal u niet verbazen, denk ik. Nee, inderdaad, die appreciatie zag ik wel aankomen. Tegelijkertijd, we zitten natuurlijk wel met een rare situatie dat we een constructie hebben van een dubbele bv, de CMD B.V. en daarboven de CHV B.V., waar de Provincie dan, kennelijk, als we daar geen energie in steken 100% aandeelhouder van is. Op een gebied ... Ik bedoel ... En dat snap ik ook. Kijk, natuurlijk wordt het feitelijke beheer en onderhoud uitbesteed. Maar goed, dat doen we ook voor de koffiemachines. Daar gaan we ook geen aparte bv voor in het leven roepen. En uiteindelijk spreek ik dan toch de Gedeputeerde Bedrijfsvoering in dat geval aan op het moment ... Ze zijn wel heel traag. Maar goed, dit terzijde. Dus ik blijf behoefte hebben aan een opvatting van GS over als dan uiteindelijk de provincie 100% aandeelhouder blijft in die CHV B.V., wat dan uiteindelijk de meerwaarde is van de constructie zoals we die nu hebben?

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even naar mevrouw Smeets. Aan u het woord.

Mevrouw Smeets (SP): Dank u wel, voorzitter. Hij hoeft nu blijkbaar niet omlaag. Gedeputeerde, dank u wel, ook voor het beantwoorden. Het is heel fijn om te horen dat er zich meerdere kandidaten hebben gemeld, ook voor de inhoudelijke campusontwikkelingen in Heerlen. Ik ben wel nog heel benieuwd, en misschien kan de Gedeputeerde daar nog even kort op ingaan, of we daar op korte termijn ook meer over kunnen horen. We verwachten overigens niet dat er een geïnteresseerde zal zijn als medeaandeelhouder voor het vastgoed, in dit geval voor de aandelen die we nu bespreken. Daarom vinden wij ook het amendement niet realistisch. Belangrijk is dat we de koers voor de Smart Services Campus heel goed evalueren. We hebben de planning, ook voor de evaluatie, opgevraagd bij de Gedeputeerde omdat die op dit moment gepland staat op in 2026. En we zijn heel benieuwd hoe die planning er nou precies uit gaat zien, want dat biedt natuurlijk ook het moment en de ruimte voor ons allemaal om het ook inhoudelijk te hebben over die koers van de campus. U bent niet teruggekomen op mijn vragen over de wens die wij geuit hebben en of het realistisch is om binnen zestien maanden die passende governance te realiseren, dus ik vroeg me af of u daar nog even op terug wilde komen? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Maillé? Niets? De heer Zeedzen? Aan u het woord.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, voorzitter, heel kort. Een vraag aan GS: is GS bereid PS te informeren over deze wensen en bedenkingen, die zijn in ieder geval uitgesproken en breed gedragen door de commissie, en gemotiveerd toe te lichten waar dit niet mogelijk is? Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zeedzen. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de tweede termijn van uw Staten. Dan geef ik het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Dank, voorzitter. De heer Sol, de opvatting van ons over de 100% aandeelhouderschap. Kijk, CHV is geen bv boven CMD. Het wordt een beetje technisch. De onderhoudstaken zijn via een Service Level Agreement, dat heeft u goed gelezen, overgedragen aan het CMD. En de meerwaarde op dit moment, dat is een constructie uit de oude tijd, zou ik bijna willen zeggen, en deze ontwikkeling doet zich nu voor, is gewoon de continuïteit van die campus. Dat is de meerwaarde die erin zit, en feitelijk ook, maar dat blijkt uit de berekeningen, die hebben ook ter inzage gelegen, een besparing op de huurkosten van € 600.000 over de looptijd. Dus de meerwaarde zit met name daarin en niet zozeer in de constructie per se. Maar die constructie per se is destijds opgetuigd om, laten we zeggen, het aandeelhouderschap in de Vastgoed BV, die constructie, op dat moment juist zo te kiezen. Dat nu een van die aandeelhouders eruit stapt, betekent niet dat de meerwaarde daardoor minder is geworden. Alleen de constructie is nu wat gekunsteld, omdat er voorheen twee aandeelhouders waren en nu nog maar één.

De voorzitter: Dat levert toch nog een vraag op van de heer Sol.

Gedeputeerde Satijn: Ja.

De heer Sol (GroenLinks): Zeker, voorzitter. Dank u. Ik haak even aan op het woord 'gekunsteld', want zo ervaar ik dat ook. En mijn vraag aan de Gedeputeerde is dan ook of hij in ieder geval zou kunnen toezeggen dat op enig moment dat het opportuun is, ook wordt bekeken, en dat zou in 2031 kunnen als de huidige constructie afloopt, of we dan ook de structuur zouden kunnen heroverwegen en vereenvoudigen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, ik wil het best toezeggen, maar ik had dat feit ook wel een beetje, maar wellicht was dat anders bedoeld hoor, gelezen in de wensen als het gaat over de goede governance op termijn. **Er**

was een governance op de korte termijn gevraagd, maar uiteindelijk kijken we continu naar: zitten we nog in met elkaar in de juiste constructies te werken? Dus ik wil met alle plezier die toezegging doen.

De voorzitter: Ja, de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, voorzitter, dan denk ik ook dat ik mijn amendement gewoon intrek, want dan is dat uiteindelijk, denk ik, voldoende resultaat voor nu voor mij. Dank u.

De voorzitter: Voor de notulen: hierbij is amendement 207 ingetrokken.

De heer Sol (GroenLinks): Ja.

Gedeputeerde Satijn: Dank, voorzitter. Dank ook aan de heer Sol. Dan nog een aantal vragen van mevrouw Smeets, die vraagt: gaan we op kort termijn iets meer horen over die partijen die zich daar gaan vestigen? **Nou dat is natuurlijk de verantwoordelijkheid van de directie zelf, maar we zijn best bereid om daar enig richtbaarheid aan te geven als het zover is. Dus dat zullen we ook opvragen bij de directie en het u laten weten via een mededeling portefeuillehouder, als dat voor u het treffende middel is?** U had een vraag over de onderhoudsplanning. Die ligt ook ter inzage, dus die kunt u bij de stukken lezen die we ter inzage hebben gelegd. En u vroeg ook nog: is het realistisch om binnen zestien maanden een passende governance te realiseren? Dat is wat ons betreft een haalbare termijn.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Voorzitter, dank u wel. Ik had geen vraag gesteld over de onderhoudsplanning, want ik denk dat ik de enige ben die die heeft ingezien, maar ik had een planning gevraagd over de evaluatie van de campus in het algemeen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Als ik mij niet vergis, staat die op dit moment al in de nieuwe strategische voorraadagenda voor november van dit jaar.

De voorzitter: Voldoende voor u? Ja. Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: En de heer Zeedzen vroeg van kunt u in ieder geval gemotiveerd toelichten wat er met de wensen en bedenkingen gebeurt? **Ik zei al eerder in mijn beantwoording: we gaan uiteraard de wensen, als die straks hier zijn afgehamerd, in het College voorleggen bij de definitieve besluitvorming en we zullen u daarover informeren.** Dus het antwoord is ja. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de beraadslaging van dit onderdeel. Dan gaan we over naar de stemmingen. Ik roep iedereen op om op zijn eigen plaats te gaan zitten. Ik kijk even of ... De heer Ijpelaar is inmiddels ook weer binnen is. Volgens mij zijn we dan weer alle 43 aanwezig. Mevrouw Boven heeft een stemverklaring.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter, dat klopt. De Partij voor de Dieren ziet in deze beweging toch een terugtrekking van APG bij de Brightlands Campus en aan de andere kant van de Provincie een versterking van haar belang in vastgoed, en daarmee ook een toenemende belangenverstrengeling met betrekking tot het verhuren van vastgoed versus het promoten van innovatie, dus wij zullen tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of er nog andere stemverklaringen zijn? De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ik weet niet of dit onder stemverklaringen valt, maar wat mevrouw Boven net zegt, als ze tegenstemt, stemt ze tegen de wensen en bedenkingen, niet tegen het voorstel. Dat wou ik wel even duidelijk maken.

De voorzitter: Dat heeft u heel erg goed gezegd. Dank voor deze zuivere beoordeling. Wij gaan over tot een stemming over agendapunt G-25-032 Statenvoorstel inzake het kenbaar maken van wensen en bedenkingen omtrent het overnemen van aandelen van APG door Provincie Limburg in Campus Heerlen Huisvesting BV. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Het voorstel is aangenomen met 42 stemmen voor en 1 stem tegen.

7.4 G-25-030 Statenvoorstel inzake LEF Herijking 2026, brief GS van 8-12-2025

De voorzitter: Dan komen wij bij agendapunt G-25-030 Statenvoorstel inzake LEF Herijking 2026, brief GS van 8-12-2025. Dan geef ik nu als eerste het woord aan mevrouw Depondt namens de fractie van het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, het leek zo mooi in 2013 bij de oprichting van het LEF: een investeringsfonds voor bedrijven in Limburg, die met nieuwe innovaties konden bijdragen aan de energietransitie, bedrijven die prima ideeën hadden, maar waar de gevestigde financiële wereld nog huiverig voor was. Met financiering van de Provincie Limburg zouden zij ideeën kunnen omzetten in nieuwe producten en methoden, die breed in de samenleving konden worden ingezet en Limburg weer een stapje hoger zouden brengen in het profiel van een innovatieve regio die interessant is voor investeerders. Andere financiers zouden zich bij het LEF aansluiten, zo was de gedachte, want het idee dat er met de energietransitie ook een nieuw businessmodel ontstond, werd breed gedragen. En als die transitie dan toch ook in Limburg moest plaatsvinden, dan ook maar inzetten op een mogelijke economische spin-off daarvan, en daar is niks mis mee. Nou is het probleem van iets nieuws vaak dat het nieuw en onbekend is, en mogelijk nogal risicovol, want of het echt wat gaat worden, dat is maar afwachten. En wie is überhaupt capabel om zo'n idee aan de voorkant op zijn merites te beoordelen? Dat is in elk geval niet de kerncompetentie van de gemiddelde ambtelijke overheidsorganisatie. Het vergde best wel lef van onze voorgangers in deze zaal om er dan toch voor te kiezen met het LEF van start te gaan, net zoals velen voor hen in overheidsland de eerste stap zette in maatschappelijke veranderingen door investeringen in bijvoorbeeld riolering, waterleidingen, waterzuivering, energienetwerken, openbaar vervoer en, meer recent, in faciliteiten voor de productie van waterstof. Voorzitter, het liep toch allemaal een klein beetje anders dan idealiter gehoopt. Het is prima om een deelneming op afstand te zetten, maar dat betekent wel dat dan in huis voldoende kennis aanwezig moet zijn om je opdrachtgeversrol goed te vervullen, en in het begin ontbrak het daar nog wel aan. Het is wel bijgetrokken, zeg ik erbij. Het bleek dat er best wel andere financiers te vinden waren, maar niet in de aandeelhoudersrol. Het alleen verstrekken van leningen was immers veel minder risicovol, maar het gevolg is dat de Provincie nog steeds de enige aandeelhouder is en daardoor alle financiële risico's moet dragen. De energietransitie vordert minder snel dan toen bedacht, vooral door allerlei geopolitieke ontwikkelingen, die noch het LEF, noch de Provincie Limburg kan beïnvloeden, maar die wel effect hebben op investeringen van het LEF. Oftewel: meer kosten, minder afzetmogelijkheden dan verwacht en een lager rendement. Als CDA waren we de laatste jaren best wel kritisch op het LEF, maar zeker ook op onszelf als aandeelhouder. Mijnwater in het LEF stoppen omdat we dat zelf niet konden besturen, was echt geen goede keuze. Het vergde de nodige beheersmaatregelen en leidde uiteindelijk tot een besluit om het toch weer te ontvlechten. Dat is best wel wat verspilling van energie, om maar bij het thema te blijven. Over de sturing of een fonds op afstand, waar veel geld en verantwoordelijkheid van de Provincie in zit, is in dit huis menige kritische noot gekraakt, en datzelfde geldt ook voor de governance, zeker wanneer je ingehuurd bestuurder een nieuw fonds opricht waarvan het LEF dan weer met provinciegeld aandeelhouder wordt en de bestuurder dubbele petten krijgt. Dat is allemaal niet zo handig. Dus ja, we hadden met de wetenschap van nu anders moeten organiseren. Maar zou de performance en het perspectief van het LEF nu anders zijn geweest als dat anders was gegaan? Nee, want

die relateert vooral aan de ontwikkelingen in de markt, en die maakt dat de kaders, die we eerder hebben vastgesteld, nu niet meer functioneel zijn en dat alleen kunnen worden als we als Provincie nog meer risico gaan nemen en accepteren. En als CDA vinden we, met het College, dat er een grens is bereikt en een koerswijziging is dus nodig. Voorzitter, wij steunen dus het voorstel van GS om te stoppen met investeren en de bestaande portefeuille uit te faseren. We vinden, evenals het College, dat dit zorgvuldig moet gebeuren, met als uitgangspunt: afspraak is afspraak. De bedrijven waarin het LEF heeft geïnvesteerd, mogen geen nadeel ondervinden van de koerswijziging die wij inzetten. Daarom begrijpen wij ook dat nu een einddatum noemen niet opportuun is. En eerlijk gezegd vinden wij dat ook niet zo heel relevant, want hier gaat zorgvuldigheid boven de snelheid. Er zal echter een moment komen waarop die bestaande portefeuille inderdaad is uitgefaseerd. Het zou dan vreemd zijn dat we het LEF in stand moeten houden, met alle bijbehorende kosten, alleen omdat het namens ons aandeelhouder is in, wat ik nog maar even het PCDF noem, een fonds dat naar verwachting wel gaat groeien. Dat is niet logisch. En vandaar ook onze wens, die nu ook in het Statenvoorstel is opgenomen, om te onderzoeken hoe op enig moment de rol van het LEF in het PCDF kan worden beëindigd dan wel overgenomen. Het LEF mag dan wel als instrument worden afgebouwd, maar de reden waarom het LEF is opgericht, is nog steeds actueel en ook een speerpunt in ons coalitieakkoord. We gaan ervan uit dat het College zich met andere instrumenten zal blijven inzetten voor innovatie in Limburg, ook in relatie tot de energietransitie, en we horen graag van het College hoe zij daar invulling aan kunnen en ook gaan geven. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Depondt. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Wolters namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank u wel, voorzitter. En dank u wel, mevrouw Depondt, want ik heb heel erg geworsteld met dit stuk om goed over te kunnen brengen wat ik hierbij vind en voel, en ik denk dat mevrouw Depondt dat net heel duidelijk heeft neergezet. Ook wij volgen die koers. Want hoe gelukkig ik vanochtend was, hoe minder gelukkiger ik nu ben. En ik ben ook heel erg teleurgesteld dat we hier staan om te concluderen met elkaar dat het toch niet zo is gelopen zoals we hadden gehoopt. En dat heeft allerlei oorzaken, van een marktwerking die er anders uitzag dan we hadden verwacht tot de besturing van hoe wij met zaken zijn omgegaan, ook hier binnen in dit huis. En wat ons betreft is de keuze die voorligt de minst kwalijke. Stilstand of teruggaan was geen optie. En in dat licht begrijpen wij ook de keuze voor consolidatie, maar in ons geval past enthousiasme daar niet bij. Het is een pragmatische keuze en zeker geen inspirerende. Daarnaast, we hebben het net heel kort even over de opvolger van het PCDF gehad, het C4IF-fonds. Het verbreden daarvan zien wij echt als een pleister op de wond. Het compenseert niet volledig wat er had moeten zijn. Het lost ook de kern van onze teleurstelling niet op. Maar we zien wel kansen, juist in die verbreding, en die openen ook nieuwe mogelijkheden en oplossingen om daar met een bredere blik naar de energietransitie te kijken. Dus ik hoop ook dat de nieuwe partner die we daarin hebben scherp kan inschatten wat nodig is om urgente opgaven van Limburg op het gebied van duurzaamheid alsnog te kunnen realiseren. Goed, ik heb het net al benoemd: ik ben heel erg teleurgesteld. Maar we willen ook niet aan de zijlijn blijven staan, dus we kiezen ervoor om de route kritisch te volgen en ook het voorstel van het College, en bij te sturen waar nodig is. En ik hoop ook, en die oproep heeft mevrouw Depondt ook al gedaan, dat het College zich blijft inzetten voor een duurzame energietransitie die betaalbaar blijft voor iedereen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Wolters. Ik geef het woord aan de heer Sol namens GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ik heb eens in iBabs gezocht op moties en amendementen LEF en dan vind je er een paar dozijn. En dat zegt wellicht iets over de worsteling die wij als Staten hebben, in ieder hebben geval gehad en mogelijk nog houden met dit dossier. En met het vier-voor-de-prijs-van-één-voorstel van GS op dit vlak wordt het er misschien ook nog niet eenvoudiger op. Want wat wordt ons nou eigenlijk gevraagd? Om wensen en bedenkingen te uiten over de overdracht van het PCDF naar dat fonds met die onuitsprekelijke C4IF-naam, ik noem het maar even 'super-CIF', wat eigenlijk al een gepasseerd

station is, want de meerderheid van de aandeelhouders heeft dat besluit al genomen. Dus, om maar even in de analogie met 'CIF' te blijven: dat schuurt wel een beetje, beste voorzitter. Maar goed, gegeven de ontvlechting van Mijnwater, dat is eigenlijk een heel ander onderwerp, waar we ook al drie jaar geleden als Staten een amendement over hebben aangenomen en waarvan we eigenlijk nu in het stuk een vooruitzicht hebben op een datum waarop we kunnen starten met de ontvlechting: 1 januari 2027. Wauw. Ik laat het daar even bij. Tenslotte houden we nog wat over, een beperkt portfolio in het LEF, en daar moeten we wat mee. Stoppen, doorgaan of consolideren, dat is eigenlijk de keuze die GS ons daarbij voorlegt. Ik haak een beetje aan op de woorden van mevrouw Wolters. Wat GroenLinks betreft is consolideren de minst slechte van die drie keuzes, want van harte gaat het helaas niet. En daar wijk ik een beetje af van mevrouw Depondt. Ik denk ook dat het niet verkeerd is om ook wel een einddatum te noemen en uiteindelijk ook echt te koersen op afbouw, omdat dat ook richting ondernemers duidelijkheid schept, en dat je in de loop van de tijd, op de momenten dat het opportuun is, kijkt of je delen van het portfolio naar andere fondsen zou kunnen overhevelen. En we hebben in de commissie ook een wat bijna semantische discussie gevoerd over, want het woord 'afbouwen' staat ook zelfs in het Statenvoorstel, of consolideren en afbouwen nou precies hetzelfde is. Die discussie zou ik hier nu vooral niet willen herhalen, maar wat ons betreft is de koers wel afbouwen. En ik zou graag van GS horen of we die plus, in die nog voorziene vijf-plus jaren dat het consolideren gaat vragen, in ieder geval niet als escape gaan zien om langer dan strikt nodig door te gaan. En tenslotte staat er eigenlijk in het Statenvoorstel nog weer een heel ander onderwerp, namelijk het fondsbeheer. Daar hebben we in beslotenheid ook uitgebreid over gediscussieerd in de commissie. Daar kan en wil en ga ik dus ook uiteraard helemaal niks over zeggen. Maar wat ons betreft ligt hier ook wel een keuze voor uit het minst slechte scenario, namelijk doorgaan met de huidige fondsbeheerder. Wat ons betreft was het veel beter geweest om dat uit het Statenvoorstel te lichten en dat apart te bediscussiëren, eventueel ook in beslotenheid hier. Maar goed, dat is nou eenmaal niet zoals het voorligt. Wat ons betreft volsta ik met de constatering, want die kan ik wel in het openbaar hier maken, dat de fondsbeheerder nog steeds op de website eigenlijk maar één client case heeft, namelijk het beheer van het LEF van de Provincie Limburg, en dat blijft bij mij toch wel heel erg veel vragen oproepen rondom: halen we dan ook inderdaad schaalbaarheid en expertise echt van buiten in huis of niet? Daar wou ik het bij laten. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Sol. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Smeets namens de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Dank u wel, voorzitter. Onze industrie en duurzaamheid hebben het niet gemakkelijk. We concurreren met machten die weinig op hebben met dier, mens en onze aarde, en daarom is het zo ontzettend belangrijk dat we in deze geopolitieke tijd onafhankelijker worden van onze energievoorziening. Dat is onszelf bewapenen voor de toekomst, en dat maakt dan ook dat onze doelstellingen, investeringen en innovatie op het gebied van energie en duurzaamheid onverminderd nodig zijn. En het blijft, want het zijn ook grote opgaven, de grootste opgaven misschien wel, van deze tijd, voor onze aarde en voor de betaalbaarheid van energie voor onze Limburgers en bedrijven. Dat is iets wat we niet moeten consolideren, maar juist moeten versnellen. Maar het instrument LEF is daarin niet langer het geijkte instrument, omdat het onze provinciale risico's vergroot in deze tijden. Tegelijkertijd mogen we niet vergeten dat we met het LEF ook ontzettend veel innovaties hebben gestimuleerd de afgelopen jaren. Sinds de oprichting van het LEF in 2013 is er maar liefst € 500 miljoen in 66 innovatieve duurzaamheidsprojecten gestoken en 40 Limburgse bedrijven hebben daarvan kunnen profiteren. En deze innovaties zijn op heel veel plekken in Limburg geland en die hebben niet allemaal geleid tot rendement, maar wel tot kennis, innovatie en een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Als je alles afweegt, dan is er geen beste oplossing, maar wij hebben er geloof in dat dit een besluit is met lef. We kiezen voor een geleidelijke afbouw om ons risicoprofiel niet verder te laten oplopen dan strikt noodzakelijk is en daarom heeft de SP ook een wens geformuleerd, niet alleen voor het dossier LEF, maar ook voor alle toekomstige investeringsfondsen, zoals bijvoorbeeld het aanstaande € 100 miljoen-fonds. Daarom moeten we ook eerst heel goed afspraken maken in onze SiS 4.0 en onze financiële verordening. En laten we vooral leren van de lessen uit dit proces. We hebben ook aan het College gevraagd om dat te doen. De Gedeputeerde heeft ook gezegd dat hij daar heel graag naar wil kijken. En we steunen ook de wens van het CDA om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor de

uittreding van het PCDF. En het College heeft ons stap voor stap meegenomen in dit proces en dat heeft ons toch echt wel een ... Dat is heel prettig, omdat dat eigenlijk niet had gehoeven. We hebben ervoor gekozen om dit continu met elkaar te blijven discussiëren, te bespreken, en dat is wel prettig. De SP is tenslotte nooit ... O, sorry, excuus. Voor de SP hoeft de Provincie geen renderend investeerder te zijn, maar boven alles een maatschappelijk investeerder, waar de Limburgers profijt van hebben en het terugzien in de lagere energierekening, en waarbij mkb-bedrijven sterk de toekomst in kunnen. We steunen daarom ook de keuze van het College om op deze manier de consolidatiekoers in te zetten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Dan geef ik nu het woord aan de heer Hendriks namens de fractie van de VVD.

De heer Hendriks (VVD): Dertien jaar geleden is het Limburgs Energie Fonds met een duidelijke ambitie opgericht: innovatie aanjagen, ondernemerschap versterken en bijdragen aan een duurzame provincie. Vandaag staan we voor een kantelpunt in deze ambitie: hoe gaan we verder met het Limburgs Energie Fonds. Voorzitter, de VVD is blij, en niet zozeer blij omdat de VVD altijd tegen het Limburgs Energie Fonds is geweest. Integendeel, het aanjagen van innovaties bij bedrijven die moeite hebben met het aantrekken van financiering in maatschappelijk relevante markten, zoals circulariteit en duurzaamheid, vindt en vond de VVD belangrijk. Ook zijn we niet per se blij dat een belangrijke pijler wegvalt onder het beleidskader 'Nieuwe energie en een schoon leefmilieu'. Nee, de VVD is blij omdat dit College een stevige en duidelijke keuze durft te maken. De politiek heeft vaak de mond vol van alles wat de overheid meer zou moeten doen, maar zelden voeren we het eerlijke gesprek over wat we misschien niet meer moeten doen. Ik maak me wel zorgen om een steeds groter wordende overheid, lokaal, provinciaal, nationaal. Ook onze Provincie gedraagt zich soms als een uitdijend zeemonster. De liefhebbers verwijs ik graag naar de filosoof Hobbes en de econoom Wagner. Overheden hebben nu toch wel een natuurlijke neiging tot groei, een steeds groter wordend apparaat dat steeds meer belastingen heft en steeds meer regels oplegt. Dit is een voorstel waarin het College zegt: we hebben hier goed en zorgvuldig naar gekeken, we hebben dit fonds dertien jaar lang een serieuze kans gegeven, maar het heeft niet gebracht wat we ervan hadden verwacht, en daarom kiezen we richting beheer en afbouw. Zo'n voorstel verdient niet alleen maar lef, maar ook wel lof. Is de VVD dan alleen maar blij? Nee. Na deze lef- en lofreden wil ik ook enkele zorgen met de Staten en het College delen. Het voorstel richt zich op het Limburgs Energie Fonds, en dat kan de VVD begrijpen. Wat we echter missen, en dat heeft minder met het concrete besluit en het voorstel te maken, is een overtuigende vooruitblik over de komende jaren. Een belangrijke pijler onder innovatie in onze regionale economie valt weg, maar wat komt daarvoor in de plaats? Dat blijft een beetje vaag. De antwoorden in het commissiedebat, evenals de beantwoording van onze feitelijke vragen, waren, wat de VVD betreft, wat lafjes. We willen voorkomen dat budgetten de aandacht, energie en ambtelijke capaciteit simpelweg verdampen. Juist nu het Limburgs Energie Fonds ...

De voorzitter: Maakt u het nog even af.

De heer Hendriks (VVD): ... richting beheer en afbouw gaat, mogen we niet het risico lopen dat de oorspronkelijke doelstelling het stimuleren van innovatieve ontwikkelingen en verduurzaming in onze regionale economie verwatert.

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik ben wel even nieuwsgierig. Ik hoor uw zorgen, zorgen over de toekomst, natuurlijk, hè, hoe gaan we dat dan verder doen met de doelen die we eigenlijk hadden gesteld vanuit het investeringsfonds. Ik vraag me af: maakt de VVD zich ook nog zorgen over de afbouw van dat fonds, de risico's die daar nog aan vasthangen, en het feit dat we bij de afbouw totaal geen termijn hebben afgesproken wanneer het fonds is afgebouwd? Daar ben ik eigenlijk wel nieuwsgierig naar. Hoe ziet de VVD dat? Maakt u zich daar zorgen om, ja of nee, en waarom dan?

De voorzitter: De heer Hendrixx.

De heer Hendrixx (VVD): Ik was nog niet klaar met mijn zorgenrede, dus ik hoop dat ik zo meteen in mijn verhaal zeker tegemoetkom aan dat punt. Dus het wordt vervolgd. Daar kom ik op terug.

De voorzitter: Dan wachten we even af of de heer Van Bijnen daarna toch nog weer terugkomt.

De heer Hendrixx (VVD): Ja. De Zuidelijke Rekenkamer geeft bovendien aan dat de transitie naar een duurzame, circulaire economie zich nog in een vroege fase bevindt. Dat onderstreept dat dit geen moment is om achterover te leunen. Daarom vraagt de VVD vandaag aan de Gedeputeerde om expliciet te borgen hoe de ondersteuning van innovatie en verduurzaming wordt voortgezet binnen het bredere provinciale beleid. Ik heb het ook aan een aantal andere Statenleden horen vragen. In het voorstel staat: 'Naarmate investeringen worden afgelost of participaties worden verkocht, vloeien de vrijgekomen middelen geleidelijk terug naar de provinciale begroting.' Wat is geleidelijk? Begrijp ik dus goed dat dit niet alleen gebeurt bij het opheffen, tussen haakjes, van het LEF? Hebben we ook maar iets van zicht over welke bedragen het gaat? Ook wij maken ons daar zorgen om. Wat de VVD betreft worden deze middelen binnen deze coalitieperiode besteed aan datgene waarvoor ze altijd bedoeld waren: het versterken van onze regionale economie door innovatie en verduurzaming. Ik hoor graag hoe de Gedeputeerde hiernaar kijkt. Tot slot, voorzitter, kijken we uit naar het Statenvoorstel over Mijwater, het beoogde duurzame warmtenet. Als benjamin onder de Statenleden heb je ook de ruimte om te verwonderen. Waarom gaan de dingen zoals ze gaan in dit huis? En daar horen ook kritische vragen bij, zo ook bij het beoogde Statenvoorstel. Als een amendement begin 2023 wordt aangenomen, waarom duurt het dan tot diep in 2026 om tot een voorstel te komen en een verwachting tot ontvlechting in 2028 is afgerond? Wat heeft LEF als 100% eigenaar van Mijwater in de tussentijd eigenlijk gedaan? Neem mij als nieuwkomer, maar misschien ook de Statenleden van toen of de kijkers van nu, even mee waarom dat zo lang duurt. Tot zover de VVD.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hendrixx. Dan geef ik nu tot slot in de eerste termijn het woord aan de heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Voorzitter, dank u wel. We hebben helaas twee zieken in de fractie, die ik vanuit deze kant ook beterschap wil wensen, dus vandaar dat ik het stuk overneem, bij dezen. Ja, het LEF, een koppijndossier, maar goed. In de commissie hebben we dat onderwerp al uitgebreid besproken. Daar hebben we al duidelijk gemaakt dat wij al langer willen stoppen met het Limburgs Energie Fonds. En als ik zeg 'stoppen', dan bedoel ik daarmee op een verantwoorde manier met een juiste afwikkeling. Dat de PVV met dit dossier wil stoppen, is geen nieuw standpunt. We hebben dat al eerder gezegd, maar niet zonder reden. Het LEF is verliesgevend. Het doet niets wat ooit in PS is beloofd. De financiële risico's blijven bij de Provincie liggen. In de commissie hebben we ook de vraag gesteld: wat is er nu veranderd? Waarom kon het eerder niet en kan het nu ineens wel? Die vraag is nog steeds relevant, maar GS heeft daar nog steeds geen antwoord op gegeven, net als op mijn vraag, de vraag van Bart moet ik zeggen, of de € 40 miljoen die staat gereserveerd voor het Mijwater-dossier nodig is voor het project. Is het toeval dat we nu opeens een voorstel krijgen om de voorwaarden daar te veranderen? Dat horen we vast in de commissie. Nu ligt het wensen- en bedenkingenstuk voor in de Provinciale Staten. GS kiest nu voor een beheer- en afbouwfase zonder nieuwe investeringen. Dat is een stap vooruit en in lijn met hoe de PVV dat graag ziet. Maar, voorzitter, afbouwen zonder einddatum is geen echte afbouw. Dan blijft het risico bestaan dat een tijdelijke fase jarenlang blijft doorlopen. Voorzitter, dan hebben wij een aantal vragen aan GS, omdat zij geen concrete einddatum willen benoemen. Allereerst: wanneer is het voor GS klaar en wanneer is volgens GS het moment bereikt dat het fonds kan worden opgeheven, en welke voorwaarden horen daar concreet bij? De PVV wil juist daarom vastleggen dat het LEF daadwerkelijk stopt, op een verantwoorde manier die ook juridisch haalbaar is. Niet vaag, maar met een concrete einddatum die door GS wordt vastgesteld nadat alle lopende zaken netjes zijn afgerond. Zo is het voor iedereen duidelijk waar we naartoe willen werken en blijft

het ook controleerbaar. Daarom dienen wij vandaag ook een amendement in. Die hebben jullie, als het goed is, allemaal al gezien. En bij het indienen zal ik meteen nu even het dictum daarbij voordragen. Ik heb dat net eigenlijk al in de vraagstelling richting de VVD ook gezegd. Ja, wij zijn al langer voor het stoppen van het LEF. De afbouw, prima, maar daar moeten we wel een datum aan gaan koppelen op het moment dat GS weet wanneer alles afgerond kan zijn, en daar slaat het hele amendement ook op, eigenlijk meer concreet vastleggen hoe we dat in de toekomst gaan doen. Nou, daar komt het amendement 208:

Besluiten: aan het gewijzigd ontwerpbesluit G-25-030 Herijking Limburgs Energie Fonds 2026 de volgende wensen en bedenkingen worden toegevoegd:

1. het Limburgs Energie Fonds (LEF) zijn activiteiten volledig beëindigt en als rechtspersoon wordt opgeheven op een door Gedeputeerde Staten vast te stellen concrete einddatum, nadat – mede op basis van de in dit besluit bedoelde inventarisatie – alle uitstaande verplichtingen op zorgvuldige en rechtmatige wijze zijn afgewikkeld en hierover Provinciale Staten zo spoedig mogelijk te informeren;
2. Gedeputeerde Staten dienen uiterlijk binnen één jaar na vaststelling van dit Statenvoorstel ter informatie aan Provinciale Staten een eenmalige integrale inventarisatie voor te leggen waarin per geanonimiseerd dossier inzichtelijk wordt gemaakt:
  - o de resterende looptijd van alle uitstaande leningen, participaties, garanties en overige financiële verplichtingen van het LEF;
  - o het resterend financieel belang en het bijbehorende risicoprofiel per verplichting;
  - o de verwachte einddatum van aflossing, verkoop of beëindiging per geanonimiseerd dossier;
  - o de mogelijkheden tot versnelde afwikkeling en/of risicoreductie;
3. deze inventarisatie expliciet wordt betrokken bij de verdere uitwerking van de beheer- en afbouwstrategie van het LEF en de informatievoorziening aan Provinciale Staten.

En gaat over tot de orde van de dag.

Dan vervolg ik mijn betoog, want u dacht natuurlijk dat ik al klaar was, maar helaas. Toch nog niet, voorzitter. Excuses.

De voorzitter: Nee hoor, gaat u rustig door.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja. Maar goed, met het indienen van het amendement lijkt het voor ons in ieder geval verstandig dat er wat meer duidelijkheid komt, dat we straks ook zelf als PS meer helder hebben wanneer we ook daadwerkelijk stoppen met dat LEF. Dus daarvoor is het amendement en ik hoop op jullie steun. Eerder hebben we ook gevraagd: wat gaat het ons nog kosten? Dat is ook een belangrijke vraag. Dus vanuit de berekeningen die GS straks gaat maken, zijn we ook heel erg benieuwd. Wat gaat het allemaal kosten? Wat verwacht GS nog te moeten afboeken in 2025 en de jaren daarna? Kan GS een overzicht geven van alle projecten onder het LEF, desnoods geanonimiseerd, zodat we kunnen zien welke projecten nog lopen, welk verlies we maken en welke zijn beëindigd? Voorzitter, dan nog ...

De voorzitter: Misschien is dit het moment om de heer Sol een vraag te laten stellen.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Allereerst beterschap aan de fractiegenoten. U zegt: ik zou met het amendement zicht willen hebben op wanneer het stopt. En ik zat daar met mijn vijf en vijf-plus ook wel een beetje in die lijn, maar wat verwacht u eigenlijk dat u zou kunnen, als lid van Provinciale Staten, met alle informatie waar u met name in de tweede dictum om vraagt? Wat gaat u daarmee doen? Wat kunt u daarmee?

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Nou ja, wat kunnen we daarmee? Kijk, het LEF is eigenlijk al jaren een hoofdpijndossier voor ons. We willen eigenlijk al heel lange tijd ermee stoppen, omdat het gewoon totaal

mislukte investeringen zijn die ons te veel geld kosten. Nu komt GS met dit voorstel, maar wij vragen ons daadwerkelijk nog af: wat hangt ons nog boven het hoofd, hè, onvoorziene kosten, wat wij nog helemaal niet weten? Dus hiermee vragen wij ook de transparantie richting GS om voor ons overzichtelijk te maken waar nu nog de risico's zitten. Laat het maar zien. Wat kunnen wij nog verwachten? Want het heeft natuurlijk ook gevolgen voor de toekomst hier van de Provincie op het moment dat je daar nog heel veel financiële tegenvallers kunt verwachten. We weten het nu niet. Als u het weet mag u het me ook vertellen, maar ik hoor dat graag, en daarom dit amendement vanuit GS. En desnoods geanonimiseerd, dat is al gezegd, omdat bepaalde dingen misschien ook bedrijfsgevoelig liggen, dat snappen we volkomen, maar wij vragen opheldering. We vinden al jaren dat het een investeringsfonds is van niets. Het is totaal mislukt. Er is één grote chaos van gemaakt. Dat mag hier gewoon gezegd worden. En wij willen nu opheldering. En het belangrijkste punt is vooral streven naar een einddatum op het moment dat je weet dat je hebt onderzocht: waar zitten nog de lopende verplichtingen, aan welke termijnen moeten we denken, en wanneer weten we dan zeker dat we ook de afbouw kunnen realiseren en het fonds stopt. En u, als u het weet, mag u het mij vertellen, maar wij weten het allemaal hier niet.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Van Bijnen (PVV): En daar roept dit mee op.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u. Ik negeer even de kwalificaties, maar uiteindelijk krijgen we via de planning- en controlcyclus ook gewoon voorstellen om eventuele stortingen in risicoreserves et cetera te doen. Dus dit gaat wel een heel stuk dieper in op deze thematiek, dus u heeft voor mij nog niet helemaal helder kunnen maken wat u nou specifiek met al die detailinformatie zou kunnen, anders dan die via de P&C-cyclus sowieso al tot ons moet komen, gelet op het feit dat er financiële verplichtingen aanhangen. Maar ik ... Ja, u mag nog een poging doen als u dat wilt.

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Laat ik dan een heldere poging doen. Wij willen graag de details weten van de puinhoop van het LEF en daarom willen we deze cijfers hebben.

De voorzitter: Voldoende voor u? Gaat u verder. Of was u nu wel aan het einde van uw betoog?

De heer Van Bijnen (PVV): Helaas, nee. Ik heb nog één minuut en twaalf seconden.

De voorzitter: Ja hoor, neem rustig de tijd.

De heer Van Bijnen (PVV): Even kijken, waar was ik gebleven? O ja, bij Mijnwater, ook nog. Voorzitter, dan Mijnwater. Zoals ik straks al aangaf, laten we vandaag bewust de financiële discussie liggen omdat die over twee weken terugkomt, maar we willen nu wel weten hoe de ontvlechting van Mijnwater past binnen deze afbouw van het LEF. Hoe verhoudt deze ontvlechting zich tot de einddatum die GS straks voor het LEF vaststelt, en hoe wordt voorkomen dat dit traject de afbouw van het fonds vertraagt? Dan een punt dat de PVV ook heeft benoemd: de raad van commissarissen. Wij vragen ons serieus af waarom je een extra bestuurslaag instelt op het moment dat je zegt dat je gaat afbouwen. Wat voegt dat toe? Hoe past het bij het doel om het fonds kleiner, eenvoudiger en goedkoper te maken? Op de vraag wat deze raad van commissarissen moet gaan kosten kwam ook geen antwoord. Ook wederom de vraag: wellicht kan het College daar nu duidelijkheid over geven? Tot slot, voorzitter, de informatievoorziening. We hebben eerder aangegeven dat Provinciale Staten niet achteraf verrast willen worden. Daarom vragen wij GS of ze bereid zijn om Provinciale Staten structureel te informeren bij belangrijke tegenvallers of nieuwe risico's. Tot zover, voorzitter. Dank u wel. En getimed.

De voorzitter: Dank u wel. Ja, dat is echt een timing van heb ik jou daar, fantastisch. Daarmee zijn we aan het einde van de eerste termijn van uw Staten en geef ik het woord aan Gedeputeerde Van Caldenberg.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dank u wel. Ik denk dat ik begin met een beetje het gevoel wat ik hier proef in de zaal, en ik denk dat mevrouw Depondt dat ook verwoordde, het gevoel van het punt waar we vandaag zijn aangekomen, dat dat toch enige weemoed met zich meebrengt, en dat wij ooit in 2012, 2013 zijn gestart met het LEF met een bepaalde doelstelling. En laat ik dan ook maar gewoon gelijk zeggen tegen een aantal van u die zich zorgen maken over of die doelstellingen nog steeds overeind staan: die doelstellingen staan nog steeds overeind en daar blijft het College zich ook voor inzetten. Ik denk dat dat heel goed is. Ik denk ook dat we moeten beseffen dat de tijd waarin dit is ontstaan, het LEF, een heel andere tijd was in Limburg, waarbij de banen echt niet voor het oprapen lagen in Limburg en we aan het begin stonden van een energietransitie en de verduurzaming van onze provincie. En ik denk dat we ons ook moeten beseffen, ondanks dat het punt is aangekomen waar we vandaag staan, dat in de tussenliggende periode het LEF ook heel veel Limburgse bedrijven heeft verduurzaamd en banen heeft gecreëerd. En weliswaar is het niet in de volledigheid revoluerend op dit moment, maar we wisten ook aan de voorkant dat als je in risicovolle investeringen gaat investeren, dat dat ook kan gebeuren. En dat maakt dat dit College ook best wel met een boel positiviteit kijkt naar de afgelopen jaren, ten aanzien van het LEF. Dat neemt niet weg dat als je kijkt naar waar staan we nu, en als je de vraag moet beantwoorden van zijn we nog een keer bereid om naar uw Staten te gaan voor, bij wijze van spreken, een vervolgfianciering, dat je moet concluderen dat dat op dit moment even niet een verstandig idee is binnen het LEF. En dat maakt dat het eigenlijk, en ik geloof dat mevrouw Wolters dat zei, een heel pragmatische afweging was, en dat is het in die zin ook. De doelstellingen blijven overeind, alleen even niet meer met dit instrument. Maar ik zou het beeld toch echt willen bijstellen dat het LEF een mislukking is geweest de afgelopen jaren. En ik begrijp de weemoed en misschien ook wel het gevoel van teleurstelling die er is dat we vandaag hiermee moeten stoppen, maar dit is niet een signaal dat GS wil stoppen met de verduurzaming of het signaal van GS dat we willen stoppen met de circulaire economie of met de energietransitie. Nee, dit is gewoon even niet meer met dit instrument. Dat gaan we consolideren en dat gaan we op een nette manier afhandelen. Volgens mij is dat de koers die u in het Statenvoorstel aantreft en ik denk dat dat breed gedragen wordt door uw Staten. En ik wil uw Staten ook wel het compliment maken over de wijze waarop GS en PS met elkaar samen het gesprek hierover hebben gevoerd. Het College heeft die sparring zeer gewaardeerd, en we hebben ook echt met elkaar goed kunnen bespreken waarom we de stappen nemen zoals we ze nemen, en wil u daarvoor danken. Heel even kijken. Dan gaan wij naar de beantwoording van de individuele vragen. En dan kom ik, volgens mij, bij mevrouw Depondt, en die had eigenlijk, volgens mij, maar één vraag heel concreet en die gaat over hoe gaan we dus invulling geven aan die energietransitie, hoe blijven we daar oog op de bal houden. U heeft tegelijkertijd ook een wens ingediend om een onderdeel van wat daar speelt in ieder geval qua governance eens even goed tegen het licht te houden, maar een deel van de investeringen in circulaire economie en verduurzaming zitten natuurlijk wel in dat C4IF-fonds. Ik geloof dat ik het nu ook goed zeg, voorzitter. Dus daar zit dat voor een deel in. We hebben natuurlijk ook gewoon het LIOF. En als u naar de voorraadagenda kijkt van het komende jaar dan staan daar best de nodige projecten op die gaan over de energietransitie en de verduurzaming en, volgens mij al op vrij korte termijn, komen er een aantal voorstellen ook weer uw kant op vanuit het College. Dan volgens mij mevrouw Wolters. Oké.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, misschien een beetje technisch. Het doel was natuurlijk het ondersteunen van de energietransitie, maar het doel was ook om de innovatie in Limburg te bevorderen, want de energietransitie kun je ook stimuleren met het feit dat je, ik noem maar wat, een excès van alle vergunningen vrijstelt, om maar eens een dwarsstraat te noemen. Maar dit gaat ook specifiek over het stimuleren van innovatie. Wordt dat ook meegenomen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Mijn beeld is dat er ook voorstellen op de voorraadagenda staan. En, volgens mij, dan kijk ik heel even in de richting van collega Satijn, is die voornemens om op het gebied van innovatie en verduurzaming daar ook op korte termijn met een voorstel in uw richting te komen. En ik denk dat u ondertussen wel al een beetje weet waar dat over gaat.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dan ben ik bij mevrouw Wolters. Daar heb ik volgens mij al op gereflecteerd. Ze had verder geen vragen gesteld, maar gaf aan steun te geven aan het voorstel, en ik denk dat we datzelfde gevoel wel delen. Even kijken. Dan ben ik bij de heer Sol van GroenLinks. En die semantische discussie van de commissie gaan we niet nog een keer doen, maar wordt consolideren niet langer als escape gezien om toch langer door te gaan? Het is een beetje: we gaan zo snel mogelijk dit fonds afronden. Dat is de insteek op dit moment, maar dat moet op een verantwoorde manier, en daar hebben we de tijd ook voor nodig, simpelweg ook gewoon omdat we ervoor moeten zorgen dat ... Als we het te snel afronden dan komen allerlei bedrijven in de knoei waar we nu financieringen hebben lopen. Dat willen we niet, want dat schaadt de Limburgse economie en de energietransitie. En tegelijkertijd hoor ik ook wel bij de heer Sol dat hij eigenlijk liever wel in die energietransitie door wil blijven investeren, dus we zullen daar ook naar blijven kijken. En de marktomstandigheden zijn daar nu niet voor via het LEF, maar het kan zomaar zijn dat in de toekomst die markt op een gegeven moment weer aantrekt, bijvoorbeeld doordat de Rijksoverheid of Europa aantrekkelijke voorwaarden creëren, zodat die markt zich weer op een andere manier kan ontwikkelen. Heel even kijken. Dan denk ik dat ik ook de vraag van de heer Sol heb beantwoord. Mevrouw Smeets gaf nog aan dat haar fractie maatschappelijk rendement heel belangrijk vindt, en ik denk dat dat gedeeld wordt door dit College. Maatschappelijk rendement is heel belangrijk, ook in de energietransitie, maar tegelijkertijd staan we nu op dit punt dat je ook die balans moet afwegen tussen de financiële situatie en dat maatschappelijke rendement, en daarom staan we waar we staan.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. We hebben in de commissie ook gesproken over ... Ik heb in elk geval aangegeven dat ik ook graag een einddatum zou willen voor het LEF. En toen ... Nou, goed, in elk geval, toen zei u zoiets van dat was ook eigenlijk de bedoeling, daar leek het in elk geval op. Alleen, nu zegt u van de markt kan veranderen, en dan zouden we er weer verder mee kunnen gaan. Is dat dan niet in tegenspraak met elkaar? Of is dat de reden waarom u geen einddatum wilt koppelen aan het beëindigen van het LEF, omdat u de mogelijkheid wil openhouden voor een toekomstige marktverandering?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nee, daar heeft het in principe niks mee te maken. Het heeft echt ermee te maken dat we gewoon nog een aantal financieringen hebben uitstaan, en die financiering moeten we op een nette manier afwikkelen. Overigens is het ook niet zo dat wij uiteindelijk als GS dit fonds gaan beëindigen, maar het besluit over het opheffen van het fonds is een besluit van u. Wij besluiten nu als GS om als aandeelhouder te zeggen: we gaan consolideren, maar het oprichten of het opheffen van een deelneming, dat is uw besluit. Dus op het moment dat dat het geval is, komen we ook bij u terug.

De voorzitter: Mevrouw Boven, voldoende? Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, ik was bij mevrouw Smeets en die had het dus over dat maatschappelijke rendement, en daar heb ik volgens mij het nodige al over gezegd. En dan kom ik ook nog bij de woorden van mevrouw Smeets, ook over het proces. Ik denk dat ik daar in mijn inleiding al iets over heb gezegd en het College is blij dat ook u dat zo prettig heeft ervaren in de samenwerking onder elkaar.

Even kijken, dan kom ik bij de heer Hendrixx. Ik denk dat als het gaat over waar gaan we nog meer op investeren op het gebied van innovatie en duurzaamheid, dan heb ik daar zojuist in de richting van mevrouw Depondt eigenlijk al het antwoord op gegeven. We blijven dus in principe in het C4IF-fonds, wat voorheen het Circular Debt Fund van Polestar was. Dat heeft nu een nieuwe naam gekregen, maar daar blijven we in. We zijn investeerder in het LIOF. Er staan een aantal voorstellen op de voorraadagenda als het gaat over innovatie en duurzaamheid, waar we mee bezig zijn. De doelstelling blijft overeind. Alleen, we gaan dit instrument consolideren. Heel even kijken. Hoe borgen we dat? Dat is nog een vraag ...

De voorzitter: Er is nog een vraag van de heer Hendrixx.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ah, voorzitter, kijk.

De heer Hendrixx (VVD): Ik hoor u inderdaad een aantal andere activiteiten opnoemen die we als Provincie doen, maar die deden we vorige maand en een half jaar geleden ook, en toen was er diezelfde ambitie. Dus ik hoor u niet zeggen dat we op die vlakken bijvoorbeeld meer gaan doen omdat dit instrument wegvalt. Ik heb natuurlijk goed gelezen wat in het beleidskader staat, en daar staat een doelstelling, die onderschrijven we hier allemaal, die onderschrijft u ook, en bij doelstellingen horen activiteiten en middelen.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Zeker.

De heer Hendrixx (VVD): Een activiteit valt weg, het LEF, en middelen zitten er nog deels in, komen deels terug. In het stuk gaat het ook over vrijgevallen middelen, en daar hoor ik u nu niets over zeggen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nee, dat was de volgende vraag die u had gesteld. Dus ik dacht dan ga ik die beantwoorden, want die middelen vloeien inderdaad geleidelijk terug, en die vloeien geleidelijk terug naar die provinciale begroting, maar het is niet reëel om te verwachten dat dat al in deze periode is. Dat zal op termijn gaan gebeuren. En we hebben dus ook nog een heleboel contractuele verplichtingen, zowel naar de bedrijven waar die investeringen in zitten via het LEF, maar bijvoorbeeld ook naar de lening van de EIB, die daarbij zit. Dus er zitten een heleboel contractuele verplichtingen, die we eerst netjes moeten afhandelen voordat we ook kunnen rapporteren of en wanneer dat geld ook terugkomt. En dan is het ook, zeg ik dan ook maar even, goed gebruik bij uw Staten dat eigenlijk in principe als het geld terugkomt, dan wordt dat niet eerst automatisch bestemd voor iets anders. En dan komt dat eigenlijk normaal gesproken naar de algemene reserve en dan besluit uw Staten via de nette wijze of ze dat dan vervolgens weer willen herbestemmen, want anders trekken wij ons als College dan een wat te grote broek aan die ons niet per se past.

De voorzitter: We zijn toch goed opgevoed door de Gedeputeerde Financiën. De heer Hendrixx.

De heer Hendrixx (VVD): Dank u wel. Ik hoor u zeggen over die financiële middelen dat dat niet redelijk is, volgens mij, om te verwachten, maar ik hoor u ook niet zeggen dat u het uitsluit. Laten we het optimistisch bekijken: het is natuurlijk een beetje in zwaar weer dat LEF. Maar stel nou voor met z'n allen dat we in die optimistische situatie zitten en we gaan de komende twee jaar fantastisch veel aflossingen zien, de bedrijven gaan weer floreren en er komt dus inderdaad wel dat geld terug binnen deze coalitieperiode, we gaan er niet van uit, maar ga met mij mee naar die droom, wat gaat u dan doen met die middelen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, wat gaan we dan met de middelen doen? Ik denk dat gewoon dan netjes, zoals we dat met uw Staten hebben afgesproken, die middelen teruggaan dan naar de algemene

middelen en dan kunt u vervolgens dan een nieuw besluit nemen over wat u met het geld wilt doen. Anders gaan wij als GS ons boekje misschien wel een beetje te buiten en dan gaan wij iets claimen, bij wijze van spreken. Het doet mij goed dat u zegt, nu al aan de voorkant, voor de energietransitie en voor de verduurzaming zouden we dat geld al willen besteden, maar we hebben ook een aantal financiële spelregels met elkaar afgesproken. Maar houd die gedachten vast, zou ik zeggen tegen de heer Hendrikx. Tot slot.

De voorzitter: Ja, maar ik zeg er wel heel even bij: het is nog steeds het voorstel over wensen en bedenkingen. Probeer het wel zoveel mogelijk bij de agenda te houden. Ik snap de verleiding en ik snap dat we het heel breed willen houden, het is buitengewoon interessant, maar ik wil u toch oproepen tot een klein beetje discipline.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja.

De voorzitter: Aan u het woord.

De heer Hendrikx (VVD): Dank je wel. Dan denk ik dat u mij misschien tegemoet kunt komen door ... Mocht in die optimistische situatie toch dat geld terugkomen, u zegt: dan gaat uw Staten er ook over om dat misschien weer misschien opnieuw te bestemmen. Dan kunnen we misschien met elkaar afspreken dat u daar dan ook een actief seintje richting ons over doet op het moment dat toch blijkt dat er gelden terugvloeien op de korte termijn.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dat uiteraard, conform de afspraak. We zullen via een mededelingen portefeuillehouder informeren als dat aan de orde is. En dan kijk ik heel even ...

De voorzitter: Ik wou net zeggen. Er is nog een vraag van de heer Sol, maar dat zag u dus ook.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Precies. Ja, zeker.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Dat scheelt wellicht een tweede termijn, dus ik doe het maar even per interruptie. Ik ben toch wat verbaasd over we gaan het zo snel mogelijk afronden. Het moet uiteraard zorgvuldig, daar vindt u mij volledig aan uw kant, maar ik denk: dat portfolio is bekend. We weten waar we het over hebben, dus waarom is het zo moeilijk om nu te zeggen van nou wij kunnen dit uiterlijk na vijf jaar schlusstermin gedaan hebben, of niet? Want die plus kan tien jaar zijn, ik weet het niet, maar dat zit mij wel in de weg. Waarom is dit zo moeilijk?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Kijk, het is een beetje vragen of je de ontwikkeling van de bedrijven, die je nu in portefeuille hebt, over de komende vijf jaar kunt voorspellen, en dat je dan eigenlijk precies kunt beredeneren wanneer je van die financiering af kan. Dit zijn bedrijven met een hoog risicoprofiel. Het zijn bedrijven waar in die zin in geïnvesteerd is. En het kan dus ook zijn dat die ontwikkelingen positiever zijn, maar het kan ook zijn dat die ontwikkelingen negatiever zijn en dan moet je misschien maatregelen nemen, waardoor de einddatum, die je misschien nu voor ogen hebt, verschuift in de tijd. U vraagt eigenlijk: kunt u economisch gezien in de toekomst kijken van die bedrijven? Dat kan ik niet. Dat kan het LEF voor een deel, maar ook niet met 100% garantie. En de bedrijven zelf zijn ook afhankelijk van de ontwikkelingen die in de markt zitten, mijnheer Sol. Dus als het gaat over die einddatum, ja, wij streven ernaar om dat zo snel mogelijk te doen. Wij schatten zelf in dat we om en nabij 2031 richting een besluit komen, maar noemen niet een harde einddatum daarbij. U kunt er wel van uitgaan dat we als GS niet zeg maar een heel fonds

overeind houden op het moment dat er eigenlijk nauwelijks meer iets in de portefeuille zit wat beheer nodig heeft, en dat we dat op een andere manier kunnen doen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Sol heeft nog een vraag.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, een vervolgvraag. Moet ik daaruit afleiden dat de financiële constructies die zijn aangegaan, geen expliciete aflostermijnen, einddata hebben, maar mede afhankelijk zijn van de ontwikkeling die in het bedrijf is gemaakt?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Zonder dan op een individuele casus in te gaan, dat is niet de bedoeling, maar in principe ga je gewoon een financiering aan en daar zit een aflooptermijn bij, maar mocht er gedurende de tijd bij risicovolle bedrijven natuurlijk de ontwikkeling ontstaan dat mensen niet aan die verplichtingen kunnen voldoen, dan moet je maatregelen treffen op het gebied van bijzonder beheer. Dat kan bijvoorbeeld ook zijn om die looptijden weer wat te verlengen. Daar kan ik allemaal niet op vooruitlopen in hoe dat soort zaken zich precies ontwikkelen, en dat is inherent aan, bij wijze van spreken, het fonds en de dynamiek die u ook heeft gekozen.

De voorzitter: Tot slot.

De heer Sol (GroenLinks): Ten slotte, inderdaad, ja, dank u. Dat snap ik, maar dat zou ook een moment kunnen zijn om te overwegen van er ontstaat nu een andere situatie, dus we gaan ook via een ander fonds of een andere financiële constructie dat verder afwikkelen. Dan kun je in ieder geval wel stoppen met het LEF.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Mocht dat voor één deelneming of voor één financiering gelden, maar we moeten natuurlijk naar het totale portfolio kijken en daar kunnen we nog niet een harde einddatum opbrengen. U bent wel in de gelukkige omstandigheid dat u dat in de komende jaren kan blijven volgen, zeg ik tegen de heer Sol, want als het gaat over het LEF dan blijft u natuurlijk uiteraard gewoon rapportages ontvangen die u ook gewend bent van ons, en dan kunt u dat proces zelf in de gaten houden. En op een gegeven moment zult u zien dat zowel u als het College tot dezelfde conclusie gaan komen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, heel even kijken. Dan ben ik bij de heer Van Bijnen van de PVV. Ja, allereerst beterschap aan de heer Megens. Ik geloof dat hij zich er heel erg op verheugd had om dit debat te gaan doen, maar ik ben blij dat de heer Van Bijnen zo collegiaal is geweest om die rol over te nemen, voorzitter. Wat is er veranderd? Waarom nu wel stoppen? Ik zei al zojuist dat onze inhoudelijke ambitie niet is veranderd, maar de marktomstandigheden waaronder dit fonds opereert zijn dat wel, en dat is de reden waarom we nu voorstellen om te consolideren. Voorzitter, dan vroeg u naar Mijwater. U weet, er komt een Statenvoorstel aan, dus ik zou willen voorstellen, in de richting van de heer Van Bijnen, om de discussie over Mijwater bij dat Statenvoorstel te voeren. En, even kijken, over het afbouwen, een concrete datum, daar hebben we net ook al in een aantal interrupties over gehad. En wat gaat het nou kosten? In principe, wat we nu voorstellen, gaat het niets extra's kosten. Als we nu acuut het LEF zouden afbouwen en er acuut mee gaan stoppen, dan gaat het een hoop extra geld kosten, en dat is niet het voorstel van het College. Dus in principe zouden we binnen de door u reeds beschikbaar gestelde middelen dit moeten kunnen afhandelen. Dat is het beeld. Hou daarbij een kleine slag om de arm, want je kunt natuurlijk nooit volledig op de marktontwikkelingen blijven vooruitlopen. Voorzitter, even kijken. Ja, dat overzicht van al die

projecten. U krijgt gewoon ieder jaar voortgangsrapportages. Dat is denk ik goed. Op het moment dat u allerlei inzage wilt en bedrijfsgevoelige informatie, dat kan natuurlijk niet, maar dat past bij de normale gang van zaken van deelnemingen. Even kijken. En waarom dan toch nog die raad van commissarissen? Ik denk dat ik de kwalificatie die u gebruikte over de situatie bij het LEF niet deel, maar als we daarin mee zouden gaan en u zegt het is niet op orde, dan is het wel van belang dat je een raad van commissarissen instelt met de bedoeling om het wel op orde te brengen. We hebben in ieder geval geconstateerd dat de governance van het LEF vanaf de start tot waar ze nu staan niet is meegegroeid met de omvang van het fonds en met de governance die daarvoor nodig is, en daarom stellen we een RvC in om goed toezicht te houden op datgene wat nodig is.

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor het u zeggen, natuurlijk, over de raad van commissarissen dat u die nu instelt. Als u dan even terug reflecteert, het fonds heeft er altijd gezeten, er is nooit een raad van commissarissen geweest, hoe reflecteert u dan, misschien op uw voorgangers maar op uzelf nu, dat u er niet eerder aan heeft gedacht om bij zo'n investeringsfonds een raad van commissarissen aan te stellen? Nu voelt het echt als mosterd na de maaltijd. Of meer als: hmm, er zit nog veel meer aan te komen aan financiële ellende die ons tegemoetkomt en daarom wordt die raad van commissarissen aangesteld. En ik vraag u echt te reflecteren op waarom is er niet bij de start van dit LEF voor die structuur gekozen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Kijk, ik weet niet of u erbij was in 2012, 2013. Ik was er nog niet, maar de fondsomvang van het LEF was destijds vele malen kleiner, en bij een heel kleine fondsomvang past ook een wat andere governance. In de loop der jaren zijn er diverse fondsvergrotingen geweest waar uw Staten mee heeft ingestemd, en u heeft ook niet in die periode daartoe besloten. Dat maakt dat daar in die zin toen niet op is geacteerd, behalve bij het Statenvoorstel aan het begin van deze periode, eind 2024. Toen is de opdracht gekomen om te komen tot een raad van commissarissen. Die gaan we hier ook uiteindelijk verankeren met het voorstel dat hier ligt, want in de loop der jaren is die fondsvergroting natuurlijk wel toegenomen en is de governance van het LEF eigenlijk niet meegegroeid? Kijk, en ik denk dat, volgens mij ... Ja, mevrouw Depondt zei dat, het is een reflectie van het College, maar het is eigenlijk ook een reflectie van ons allemaal, en ik denk dat dat ook is waar we het over moeten laten. Ik denk dat bij de fase waarin we nu zitten, het heel verstandig is om hem toch te hebben.

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, helder. Ik wil even benadrukken dat die reflectie vooral niet geldt voor de PVV, want wij hebben met jaar en dag vanaf het begin af aan gewaarschuwd dat dit investeringsfonds zou mislukken, dus ik voel die reflectie totaal niet naar mijn partij. Dus dat wil ik even uitgesproken hebben. Dan nog een vraag. U heeft het dan ... Wij hebben dit amendement natuurlijk liggen, die heeft u gezien, daar gaat u dadelijk natuurlijk iets over roepen.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja.

De heer Van Bijnen (PVV): Wij vragen daar echt voor een termijn van hoelang gaat het nog duren, die afbouw. U geeft net in de discussie aan met de heer Sol dat u dat eigenlijk niet weet. Dat zijn natuurlijk lopende contracten, die hebben termijnen, maar als het dan ergens niet goed loopt dan moeten we toch wat anders regelen, en dan wachten we op ons geld tot het een keer goed gaat met die bedrijven en, en, en. Dus in feite weten we het gewoon niet. Er is geen einddatum aan te koppelen. Dit kan nog twintig jaar duren,

dit kan 30 jaar duren. Het kan ook binnen drie jaar geregeld zijn. Dat is eigenlijk wat ik hieruit moet halen, of kunt u me helpen? Op een andere is er wel meer een datum aan te koppelen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dit is precies een van de redenen waarom we het amendement ook ontraden.

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Dus ik concludeer: u weet het niet, het kan nog tachtig jaar duren en jullie zoeken het uit?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, die conclusie zou ik niet met de heer Van Bijnen willen delen. Wij nemen nu een beslissing die op dit moment nodig is. En we zijn voor de consolidatiekoers, met uiteindelijk het idee om het LEF af te bouwen, en dat willen we op een zorgvuldige manier doen en dat is de koers die we hebben. Voorzitter, daarmee heb ik eigenlijk ook al een appreciatie gegeven op het amendement, en daarmee ben ik klaar in de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even of er behoefte is aan een tweede termijn? Ik had het begrepen dat mevrouw Jenneskens graag van de tweede termijn gebruik wilde maken.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik had in de eerste termijn geen spreektijd omdat ik bang was dat ik zou herhalen wat ik in de commissie had gezegd, maar na alles wat er uitgewisseld is, wilde ik nog twee dingen toch wel even toevoegen. De eerste is, en volgens mij zei de Gedeputeerde dat heel terecht, we moeten natuurlijk niet de fout maken dat we het fonds nu beoordelen met de logica van nu, terwijl de logica van toen heel anders was, en ik denk dat de Gedeputeerde dat heel goed heeft onderbouwd. En ja, dat is allemaal niet gelopen zoals we hadden gehoopt, en als we vandaag het anders opnieuw zouden doen dan zouden we dat misschien heel anders doen, maar tegelijkertijd, en dat is eigenlijk het enige punt wat ik namens D66 vandaag wilde maken: als overheid zijn wij geen bank. We zijn ook geen investeerder die alleen instapt als het succes al gegarandeerd is. Onze publieke rol zit er juist in dat we soms durven waar de markt dat niet doet, zeker bij grote transities, zoals de energietransitie, waarvan we allemaal weten dat de investeringen noodzakelijk zijn, maar niet zonder risico. En bij ons schuurt de koers nog steeds, alhoewel we ook de inhoud heel goed snappen. Wij waren eigenlijk best positief over het initiatief van de VVD om te onderzoeken hoe je in ieder geval dit beleidsdoel kunt blijven nastreven, ook nu dit middel in deze vorm geen vervolg gaat krijgen. En de Gedeputeerde hintte daar een beetje op, maar wij zouden daartoe nog wel even iets meer inhoud onder willen, want u kunt wel zeggen we stoppen met het LEF, en die logica snap ik financieel gezien, maar met welke middelen gaan we dan alsnog deze doelen nastreven? Voorzitter, nou is D66 heel kort. Wij staan wel degelijk voor een Provincie met lef en met verstand, dus laten we leren van wat er niet goed ging, maar laten we ons vooral niet laten verlammen om soms risico te nemen, omdat er ook heel veel goed kan gaan.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even naar mevrouw Depondt? Nee? Mevrouw Wolters? Nee. De heer Sol? Niet. Mevrouw Smeets? Niet. De heer Hendriks? Niet. De heer Van Bijnen? Nee. Dan kijk ik even of de Gedeputeerde er nog op wil reageren? Volgens mij zat er een vraag bij.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, eentje.

De voorzitter: Jazeker, dus ik denk dat u daar wel op in wil gaan.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter, mevrouw Jenneskens ... O, hier staat 27 seconden, nu al aftellend. Het hoeft ook niet heel lang. Maar mevrouw Jenneskens begon met dat je als overheid moet investeren daar waar de markt het niet doet en dat je dan ook een rol moet pakken. Dat past, denk ik, heel goed bij datgene wat het College ook omarmt. En als het gaat over het iets meer zeggen over datgene wat er nog te verwachten staat om ook die inhoudelijke doelen te bereiken: u heeft als Staten ingestemd met de PEM, we hebben het instrument van het LIOF, we hebben het instrument van het Limburgs Uitvoeringsprogramma Energiehubs, collega Satijn komt binnenkort met een fonds, er staat een voorraadagenda met best nog een aantal voorstellen op het gebied van energie, dus die doelstellingen zijn we nog steeds volop aan het waarmaken. Mocht u nog iets meer willen weten over dat voorstel waar collega Satijn mee bezig is, dan zou ik ook willen voorstellen om dat met hem te doen.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Sorry, voorzitter, het wordt een hele solo tweede termijn zo. Maar mijn vraag was eigenlijk: de Gedeputeerde gaf in zijn appreciatie van de motie van de VVD aan van dit is niet de manier, niet het middel, dit is onuitvoerbaar, eigenlijk voor een groot deel, en mijn zoektocht zat er toch nog wel in, als we met dit middel, wat altijd het grootste deel, nou, niet het grootste, maar wel een heel belangrijk deel was, om deze ambitie te behalen, eigenlijk voor een deel stoppen, welke middelen heeft u dan nog wel precies in uw gereedschapskistje zitten als we het hebben over het kader, wat is het ook alweer, energie en leefmilieu of hoe heet het ook alweer onze ...

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nou ja, dus een heleboel andere instrumenten, zoals het LIOF, een ander instrument, zoals de PEM, zoals subsidieregeling op basis van het Limburgs Uitvoeringsprogramma Energiehubs en nog een aantal van die instrumenten. Er komen nog een aantal instrumenten ook naar u toe, dus we hebben nog best wel wat in onze gereedschapskist om dat te doen. We hebben ook nog een aantal mogelijkheden in het ruimtelijke spoor. We hebben een propositie op het gebied van energie, dus er zijn tal van mogelijkheden die we aangrijpen om die doelen te bereiken. We moeten even constateren dat dit instrument het even niet is, maar die doelstelling blijft overeind en we hebben best nog een heleboel andere middelen om dat te doen. En we komen ook nog weer met voorstellen naar uw Staten terug om te kijken of we weer nieuwe instrumenten kunnen aanboren.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, maar de Gedeputeerde benoemt allemaal energiedingen, en voor een deel ging het LEF uiteindelijk om investeringsvolume, die ook ten goede kwam van innovatie, regionale economie, circulaire economie, dat soort dingen.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Zeker.

Mevrouw Jenneskens (D66): Dus mijn zoektocht blijft wel een klein beetje: welke middelen zet u, behalve de PEM, waarin ook nog heel veel niet is uitgewerkt, dan nu concreet wel nog in om die doelen na te streven?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Een van die doelen is het LIOF. Ja, dus één van die middelen is het LIOF. Een ander middel, en daar heb ik het daarstraks met mevrouw Depondt ook al over gehad, is een voorstel wat op korte termijn vanuit collega Satijn namens het College naar u toekomt. Dus die zijn er zeker.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven heeft nog een vraag.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Mevrouw Jenneskens zei zonet van het is goed dat we stoppen met het LEF, en toen dacht ik: maar dat heb ik eigenlijk de Gedeputeerde nog nooit horen zeggen. Is het zo dat u zegt met deze variant dat u gaat stoppen met het LEF, maar dat u nog niet weet wanneer, of houdt u in het midden of we gaan stoppen met het LEF?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nee, nu gaan we consolideren. Dat betekent in feite geen nieuwe investeringen meer doen. Dat betekent dat je de bestaande portefeuille eigenlijk uit laat lopen. En op het moment dat het portefeuille leeg is dan heb je eigenlijk een soort van lege huls, dus dan is het logisch. En dan komen we naar uw Staten terug, want het is uiteindelijk uw verantwoordelijkheid om een deelneming op te richten of te beëindigen.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Maar mag ik dan vragen wat uw intentie is op dit moment? Wat vindt u?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Kijk, als we op dit moment in de omstandigheden waren geweest dat we dachten dat het een verstandig voorstel was om aan u extra financiering te vragen om door te gaan met het voorstel van het LEF, dan hadden we dat gedaan. En ik denk dat velen van u ook gezegd hebben: we vinden dat best wel jammer dat we nu deze keuze moeten maken. Wij moeten nu op dit moment de conclusie trekken dat de marktomstandigheden zodanig zijn dat we het niet opportuun achten om het voorstel over extra financiering aan u voor te leggen, ondanks dat we dat, gelet op de beleidsdoelen die we willen nastreven, best jammer vinden. Het kan natuurlijk altijd nog zo zijn dat er ergens in 2030 of zo een heel andere markt is, en dan hebben we een construct wat we aan het consolideren zijn. En dan staat het uw Staten altijd vrij om te zeggen dan maken we dan een nieuwe afweging, maar op dit moment is consolideren eigenlijk de koers die we vaststellen. En uiteindelijk, als er geen investeringen meer over zijn, leggen we het u voor om te beëindigen of een ander voorstel. Dat is het.

De voorzitter: Dank u wel. En dank u wel, Gedeputeerde. Daarmee zijn we aan het einde van de beraadslaging en gaan wij over naar stemmingen, maar niet nadat ik de heer Huizing het woord heb gegeven.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. We hebben even behoefte om een korte schorsing om even te overleggen over de stemming, als het kan?

De voorzitter: Een paar minuten?

De heer Huizing (BBB): Vijf minuten.

De voorzitter: Vijf minuten. De vergadering is voor vijf minuten geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en verzoek u allen uw plaatsen in te nemen want we gaan stemmen. Aan de orde is de stemming over 'G-25-030 Statenvoorstel inzake LEF Herijking 2026, de brief van GS van 8-12-2025', zijnde de wensen en bedenkingen. We gaan allereerst stemmen over amendement 208 van de heer Van Bijnen. Geen stemverklaring over het amendement. Dan wordt het amendement nu in stemming gebracht. Ik mis nog één stem. Ja, daar is ie. Het amendement is verworpen met 9 voor en 34 tegen. Dan komen we bij het zojuist genoemde Statenvoorstel. En de heer Huizing had een stemverklaring.

De heer Huizing (BBB): Ja, dank u, voorzitter. Ja, we hebben kennisgenomen van dit ontwerpbesluit. We zijn voor. Maar de opmerking bij het tweede gedachtestreepje, het onderzoek naar de lessen die getrokken kunnen worden uit de hele gang van zaken rond het LEF, steunen wij ook. In de commissie hebben wij gehoord dat dat ergens tweede kwartaal 2027 gereed zou komen. En hier wordt mede toe opgeroepen met het oog op eventueel toekomstige deelnemingen zoals het LEF. Dus we hebben er wel een vraag bij. Als er zo'n nieuw initiatief komt en dit onderzoek heeft nog niet plaatsgevonden, ja, dan maken wij wel het voorbehoud om eerst te vragen naar de evaluatie. Dus dat is eigenlijk de toevoeging die wij hierbij hebben, dus we gaan voor stemmen, maar met deze toevoeging.

De voorzitter: Helder. U heeft eigenlijk nog een extra wens ingediend voor later. Maar het is een stemverklaring. Mijnheer Hendriks.

De heer Hendriks (VVD): Ja, de VVD is het eens met de wensen en verklaringen. Helemaal eens met de doelstellingen. En we willen wel meegeven om inderdaad die middelen ook te blijven handhaven.

De voorzitter: Ja, maak er vooral geen nieuw debat van met z'n allen. Voor een stemverklaring heeft u hier tijd genoeg voor gehad. De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, wij zullen voor stemmen. En zeker omdat er natuurlijk een wens in zit om ook de lessen te trekken uit het LEF voor de toekomst. Dus veel succes ermee.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Peters.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, puur technisch. Er komt hier iemand vertellen dat die voor gaat stemmen, maar dat die een voorbehoud heeft. Gaat dat technisch? Dat moet u mij eens uitleggen.

De voorzitter: Nee, dat gaat niet technisch ... Daarom corrigeerde ik het ook. Er ligt gewoon een wens en een bedenking. Je kunt alleen maar voor en tegen zijn. Die wens die je indient, is wellicht voor later. Maar die is niet...

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Dus het kan niet zo zijn dat die het nu zegt ... Want dat is ...

De voorzitter: Nee, het is ja of nee. Dus dat heeft u goed gezien.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Oké, dan is het voor mij duidelijk. Dank u wel.

De voorzitter: Dan gaan wij over tot stemming. Aan de orde is het Statenvoorstel inzake het LEF Herijking 2026 met nummer G-25-030. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Het voorstel is unaniem aangenomen.
Aan de orde is het agendapunt over de moties vreemd.

8 Moties vreemd aan de orde van de dag

De voorzitter: Zoals al vanmorgen aangekondigd beginnen we met het stemmen over de aangehouden motie, gewijzigde motie vreemd 3274. Die is in de tussentijd gewijzigd. Dus ik wil de heer Blijlevens even vragen om via de interruptiemicrofoon aan te geven wat die gewijzigd heeft en wat nu dus formeel, dat is voor de notulen, dan het dictum is. Daarna gaan we erover stemmen.

De heer Blijlevens (JA21): Dank u wel, voorzitter, ik denk dat iedereen enerzijds wel kan lezen. Heel kort belicht. Ik heb de dieren eruit gehaald.

De voorzitter: De Partij voor de Dieren bedoelt u?

De heer Blijlevens (JA21): Nee, nee, alle dieren. De vorige keer ging het over een ...

De voorzitter: Ah, ik denk wat zeggen we nou? Neem me niet kwalijk. Ik dacht dat dat mede ondersteund was. Ja, nou ja...

De heer Blijlevens (JA21): We hebben samen nog geen paard gereden. Dus dat...

De voorzitter: Nee, ik dacht al van ... Hoop doet leven. Maar gaat u verder.

De heer Blijlevens (JA21): De vorige keer ging het over de bevermotie. En nou is het natuur. En even ter verduidelijking, we doen niks meer als een oproep richting het College om een verkenning te doen bij het IPO. C'est tout.

De voorzitter: Nu even feitelijk, wat is er veranderd? Leest u het dictum alsnog even voor, zoals die nu is.

De heer Blijlevens (JA21): Ja. 'Binnen het IPO te pleiten voor een verkenning naar een landelijke regeling of vangnet voor particuliere faunaschade. Waarbij ook de juridische, financiële en praktische haalbaarheid wordt onderzocht. En Provinciale Staten over de voortgang hiervan aan het eind van Q2 2026 te informeren.'

De voorzitter: Dank u wel. De appreciatie van het College was de vorige keer afwijzen. En dat is ondanks de wijziging niet veranderd. Ontraden dus. We gaan over tot stemming. Aan de orde de gewijzigde motie vreemd 3274 van beschermde natuur tot onbeschermde burger van Blijlevens cum suis. De stemming is geopend. Deze motie is aangenomen. Met 23 stemmen voor en 20 stemmen tegen. Aan de orde is de motie vreemd 3279 van mevrouw Boven, met de titel 'Stop steun aan PFAS-producerende bedrijven'. En ik geef het woord aan mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter, voor het geduld. Voorzitter, het is inmiddels zonneklaar dat PFAS schadelijk is voor zowel onze gezondheid als voor ons milieu. We zien dat PFAS zich overal in onze leefomgeving ophoopt. Zelfs zo dat het eten van eieren van hobbykippen wordt ontraden door het RIVM. Dat wordt overigens ook door ons ontraden, maar om andere redenen. De vele moties en technische vragen over dit onderwerp laten een duidelijke richting zien. Limburg moet af van het PFAS. Tot nu toe gaat veel aandacht uit naar het einde van de keten, wanneer PFAS als afvalstroom zichtbaar wordt en de omvang van het probleem onmiskenbaar is. Tegelijkertijd weten we nog steeds onvoldoende over de producten waarin PFAS wordt toegepast. En we zien dat belangen van PFAS-producerende en -verwerkende bedrijven de noodzakelijke verandering vertragen. Daardoor worden stappen om PFAS uit onze producten te weren traag gezet en blijven we uiteindelijk zitten met PFAS in onze afvalstromen en in ons voedsel. Daarom is het cruciaal om aan het begin van de keten te interveniëren. Stoppen met het stimuleren van de productie van PFAS-houdende producten is een directe manier waarop de Provincie invloed kan uitoefenen. De uitvoering van deze motie zal ongetwijfeld denkwerk en uitdagingen met zich

meebrengen, maar ik heb er vertrouwen in dat GS dit kan uitvoeren. Laten we ons als Provinciale Staten niet laten weerhouden om een principiële maar belangrijke stap te zetten richting de afbouw van PFAS. Het kan zijn dat er momenteel geen subsidies, investeringen of deelnemingen lopen richting PFAS-producerende bedrijven. Als dat zo is, dan is dat uiteraard positief. Maar op dit moment weten we dat niet zeker en bovendien geldt: voorkomen blijft beter dan genezen. Voor medische toepassingen waar PFAS niet vervangbaar is, zoals bij bepaalde mechanische implantaten, kan een uitzondering gelden. Deze producten kennen immers een gecontroleerde afvalketen en kunnen daardoor buiten de reikwijdte van deze motie vallen. En het dictum is 'Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om geen subsidies te verlenen aan en/of investeringen te doen en/of beleggingen aan te houden in bedrijven die PFAS-houdende producten op de markt brengen. Voor medische doeleinden waar geen alternatief voor PFAS voorhanden is een uitzondering te maken.' En ten slotte, eerder zijn er in deze Staten opmerkingen gemaakt over het verdunnen van moties. Ik ben het daarmee eens en heb daarom gekozen voor de principiële motie. De eventuele verdunning door moeilijkheden of onmogelijkheden kan dan altijd bij de uitwerking door GS nog plaatsvinden. Dat niet ongebruikelijk is. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, dank voor het woord. Ja, het vertrouwen in het College wordt in dank ontvangen, mevrouw Boven. De motie ook, maar we gaan hem toch ontraden. En feitelijk heeft u het zelf al aangegeven, de motie is dusdanig uitgebreid als je kijkt op de impact die het heeft als we hem gaan uitvoeren, dat dat heel veel beleidskaders van ons en beleidsvoornemens, die door deze Staten zijn vastgesteld, echt gaat raken. En daardoor wordt die al onuitvoerbaar. Als we bijvoorbeeld gaan kijken naar Chemelot, daar wordt gewerkt met een hele hoop innovatiefondsen maar ook met subsidies om juist PFAS-minder of PFAS-vrij te maken. Dan zou dat betekenen dat we daarmee zouden moeten stoppen. Dus voorzitter, een ontrading van deze motie. Hij is voor ons onuitvoerbaar. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of er vragen zijn. En zo ja, aan wie? Aan de indiener, mijnheer Peters, of aan de Gedeputeerde? Niet aan de Gedeputeerde. Aan de indiener. Dan beginnen we met de vragen aan de indiener. Mijnheer Peters, aan u het woord.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel, voorzitter. Het is mijn hartenkreet, althans van LOKAAL-LIMBURG. Wij zijn ook tegen die, zal ik maar zeggen, lozing van PFAS. Maar ik heb begrepen dat daar waar we in investeren, dat we daar niet zomaar mee kunnen stoppen. Dus ik hoor aan de ene kant van we willen geen PFAS meer. Ik denk dat hier zelfs een meerderheid in de Staten is die daarvoor pleit. Maar hoe gaan we dat dan oplossen? Gaat u deze motie aanpassen? Want ik beluister nu dat dit niet kan. En ik zou heel graag willen hebben dat we een motie hebben die dan wel kan. En hoe we dat dan moeten gaan doen, dat moeten we dan maar samen doen. Misschien in overleg met GS samen, om te komen tot een oplossing. Want we willen allemaal die PFAS niet, zoals we ... We zijn er eerder mee gekomen. Dus bent u bereid om die motie aan te passen en nu aan te houden en hem aan te passen zodat we wel een motie krijgen die in ieder geval haalbaar is in dit huis?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): U mag nu antwoorden. Ja of ja.

De voorzitter: Wat bent u toch weer coulant vandaag, mijnheer Peters. Mevrouw Boven, aan u het woord.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. Nou, eerlijk gezegd ben ik van mening dat ik, bij al te zeggen dat het onuitvoerbaar is, daar wat problemen mee heb. Want ik denk dat een motie als deze ook een begin kan zijn om duidelijk te maken waar we dan allemaal al PFAS in hebben zitten. En wat ik daarnet al zei, de motie kan door GS ook op een beperkt stuk geïnterpreteerd worden en ik kan niet

bedenken wat dan het eerste zou kunnen zijn. Ik vind toch dat ... Het is een, wat mij betreft, principiële uitspraak en ik zou daar heel graag naartoe willen dat we deze stap zetten. En ja, als het dan onuitvoerbaar is dan denk ik dat GS, en het wordt aangenomen, een oplossing mag verzinnen.

De voorzitter: Dank u wel. Het is maar één vraag, mijnheer Peters, bij moties.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Het antwoord is dus nee. Ik zou niet weten hoe.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst heeft ook een vraag aan de indienster. Ga uw gang.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, dank u wel. De Partij van de Arbeid wordt ook niet laaiend enthousiast van PFAS, laten we dat even helder stellen. Maar de consequenties van deze motie kan zeer verstrekkend zijn. Potentieel als je dit gaat doen verliezen mensen, niet een paar mensen, maar veel mensen, hun baan, bijvoorbeeld bij Chemelot, als die bedrijven daar niet meer kunnen bestaan doordat je deze motie aanneemt. Hoe beziet u dat?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou, volgens mij staat dat er niet. Er staat niet dat een bedrijf dat op Chemelot staat en PFAS gebruikt, daar niet meer zou kunnen blijven. Het enige dat in deze motie staat is dat we daar niet in gaan investeren. En als wij nu al investeren in bedrijven die PFAS-houdende producten gaan ontwikkelen, dan vind ik dat we dat niet moeten doen. Dus de reikwijdte is veel minder ver als dat u hier neerlegt. Het is maar een kleine stap om subsidies niet te verstrekken. Specifiek aan een bedrijf. Ik heb niet gezegd dat je geen subsidie meer aan Brightlands mag geven.

De voorzitter: Dank u wel. Nog een vraag aan de indiener? Niet het geval? Dan vraag ik de Gedeputeerde om naar het spreekgestoelte te komen. Dank u wel, mevrouw Boven. Dan geef ik het woord aan de heer Sol. Ga uw gang.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u voorzitter. Ja, ik ga toch even door op die uitvoerbaarheid. Want er is ook allerlei, zelfs internationale, regelgeving die zegt dat wij bijvoorbeeld aan bedrijven vragen dat ze bij de productie geen kinderarbeid toepassen. En bedrijven worden geacht daar iets over te zeggen. Je zou op heel vergelijkbare wijze, bij subsidieverlening of bij leningen, bedrijven kunnen vragen kunt u in ieder geval verklaren dat u geen PFAS in uw productie of in uw afvalstoffen heeft. En voor zover bedrijven dat niet weten zet je daarmee ook de keten in gang om uiteindelijk ook door te vragen en ook bijvoorbeeld toeleveranciers te bevragen. Dus waarom is het College zo stellig over de onuitvoerbaarheid?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Omdat de motie ook werd aangekondigd, en dat kan ik overigens prima waarderen hoor, als een principemotie. Maar het principe is dat ook deze Staten een motie hebben aangenomen over RED Chemelot. En daarin moeten wij dus een hele instrumentenkoffer uit gaan pakken om de chemische industrie te gaan redden. En aan de andere kant wordt hier een motie voorgelegd waarbij we dat eigenlijk gaan voorkomen. Ja, dan weet ik eerlijk gezegd, of het College, niet meer zo goed wat we met elkaar aan het doen zijn. Dus ik wil met alle liefde iedere motie tot in detail met elkaar, met iedereen, hier bespreken, als dat de wens is van de Staten, vooral doen. Maar twee maanden geleden moesten we Chemelot gaan redden en nu moeten we het gaan afschaffen. Dus zegt u het maar.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ja, het College gaf in de beantwoording, of in een reactie op de motie, ook aan dat het onuitvoerbaar zou zijn omdat Chemelot dus ook veel producten met PFAS erin produceert, waar we dan mogelijk dus weer subsidies aan verlenen. En dat vind ik wel een interessante. Want dan zitten we dus met die bedrijven aan tafel. Ontmoedigen we richting die bedrijven dan ook dit soort zeer zorgwekkende stoffen, om daar mee aan de slag te gaan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat is ook al onderdeel van onze beleidskaders om te zorgen voor een gezonde leefomgeving. En we stimuleren dus, ook juist met subsidies en met regelingen, om die PFAS, dat heb ik ook in de eerste termijn gezegd, te verminderen. Alleen de motie, zoals die nu voorligt, verbiedt dat pertinent. En dit is een principiële motie. Nogmaals: ik kan er veel vanuit de politiek best respect voor hebben. Alleen dan principieel kunnen we hem dan ook niet uitvoeren omdat we rechtstreeks ingaan tegen de beleidskaders zoals die door uw Staten zijn vastgesteld. En bijvoorbeeld ook door een motie rondom RED Chemelot. Daar zit de principaliteit in van het ontraden van deze motie.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dan heb ik ook nog een vraag. Want zegt u nu eigenlijk, doordat die motie is aangenomen over Chemelot, dat we alles accepteren wat bij Chemelot wordt ontwikkeld om daar neer te zetten? Want dat zegt u in feite nu.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat heb ik destijds niet zo in de motie van mevrouw Smeets gelezen. Dus het antwoord is nee.

De voorzitter: Dank u wel. Ja, ik hanteer uw eigen regels hè, zoals u weet. Dank u wel, Gedeputeerde. We gaan over tot de stemming over de motie vreemd 3279, stop steun aan PFAS- producerende bedrijven. En er is een stemverklaring van de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel. Niet alleen namens mij, maar namens de SP-fractie. We zijn het eens met het doel, maar op deze manier kunnen we misschien ook wel Chemelot sluiten en 10.000 banen verloren laten gaan. En dat zal dus ook niet de bedoeling zijn. Laten we hier vooral over in gesprek gaan richting de Omgevingsverordening, maar voor nu tegen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ja, wij vinden het principe heel goed om minder PFAS op de markt te laten brengen door bedrijven. En wij denken ook dat er heel veel kan door hier goede gesprekken over te voeren met bedrijven. En daarom zullen wij voor deze motie stemmen.

De voorzitter: Dat waren de stemverklaringen. Dan gaan we nu stemmen over motie vreemd 3279. De stemming is geopend. De stemmen zijn uitgebracht. De motie is verworpen met 10 voor en 33 tegen. Aan de orde de gewijzigde motie vreemd 3280. Realistisch en juridisch houdbaar stikstofinstrumentarium. En ik geef het woord aan mevrouw Van der Pol, namens de fractie van de BBB.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Voorzitter, zorgvuldigheid begint bij een goed instrumentarium. En daarom dienen wij ook deze motie in. In Limburg staan onze ondernemers en inwoners elke dag op om te bouwen aan hun bedrijf, hun gemeenschap en aan onze provincie. En ze begrijpen dat hierbij een gezonde natuur hoort. En dit is onlosmakelijk daarmee verbonden. Zij willen hun verantwoordelijkheid nemen en ze willen

door. Maar wat ondernemers en de inwoners nu voelen, is twijfel en stilstand. Niet omdat ze de doelen niet delen, maar omdat de vergunningverlening op individueel niveau vastloopt. AERIUS is het door het Rijk voorgeschreven rekeninstrument en is als beleidsdoel waardevol voor het inzichtelijk maken van stikstofontwikkelingen. Tegelijkertijd gaf het Adviescollege Meten en Berekenen Stikstof al in 2020 aan, dat is toch bijna een half decennia geleden, dat deze toepassing op detailniveau grote onzekerheden kent. Ik citeer uit het rapport: 'Het Adviescollege concludeert, samenvattend, dat de huidige rekenmethodiek die wordt toegepast binnen AERIUS niet doelgeschikt is. De mate van detaillering in de berekening van de depositie is niet in balans met de onzekerheid van de verschillende factoren die de depositie bepalen. En toch, voorzitter, zijn we nu inmiddels ruim vijf jaar verder en is het advies om AERIUS te vervangen of aan te passen en is voor de vergunningverlening nog altijd niets structureel ingevuld. Dit is een onwenselijke situatie omdat dit instrumentarium wel leidt tot sturing en beleid dat op het niveau van vergunningverlening geen recht doet aan de werkelijkheid. Voorzitter, de BBB vraagt daarom aan het College om verantwoordelijkheid te nemen om namens Limburg richting het nieuwe kabinet en het IPO duidelijk te maken dat het hoog tijd is om daadwerkelijk invulling te geven aan het advies uit 2022. Voorzitter, een overheid die veel vraagt van haar inwoners en ondernemers moet ook zorgen dat het rekenkundig instrumentarium op orde is. En daarom verzoeken we het College van Gedeputeerde Staten, en dan komt het dictum: 'Zich, na het aantreden van het nieuwe kabinet, namens de Provincie Limburg te wenden tot het nieuwe kabinet en het IPO en daarbij: a. te benadrukken dat de Provincie Limburg niet pleit voor het loslaten van de natuurdoelen; b. te pleiten voor een juridisch houdbaar en betrouwbaar alternatief voor het gebruik van AERIUS bij vergunningverlening op detailniveau. En 2. Provinciale Staten zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk in Q3 2026 te informeren over de uitkomsten van deze inzet.'

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van der Pol. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja, voorzitter, ik ga ook eens kijken waar het knopje zit. Nou, dat zit dus hier. Hij doet het niet meer ... O, ja, hij doet het wel, heel mooi. Ja, voorzitter ... sorry. Ik snap de hartenkreet over AERIUS. Ja, die discussie loopt natuurlijk al langer. Die hebben we ook al langer. Ik snap die ook, het is volgens mij, zover ik het nu kan beoordelen, maar ik ben natuurlijk geen expert, een instrument wat we hebben. En dat is ook het enige instrument dat we hebben om vergunning te kunnen verlenen. Dus op de eerste plaats kunnen we het niet weggooien. Gooi geen oude schoenen weg voordat je nieuwe hebt. Dus ja, we zullen nog zolang we dit hebben het daarmee moeten doen. Maar ik snap de oproep naar het nieuwe kabinet. En ik kan u zeggen dat ik gisteravond al contact gehad heb met de potentieel kandidaat als staatssecretaris voor het nieuwe kabinet. Dus dat is nog voordat het kabinet benoemd wordt en hij heeft toegezegd dat hij het gesprek met mij graag aangaat. Dus die toezegging heb ik al. Dus over twee weken hoop ik ... Hij zei na de bordesscène, dan kan ik hem nog een keer bellen voor een afspraak. Dus dat ga ik zeker doen. Ik snap uw hartenkreet. Dus we gaan ermee aan de slag. Maar zoals gezegd, ik vind goed aan dit voorstel dat we de natuurdoelen onderkennen. Ik denk dat dat ook voor iedereen heel belangrijk is om dat te beseffen dat we dat doen. Maar dat er iets aan AERIUS moet gebeuren, ja, dat is wat mij betreft heel duidelijk. Want ook in Limburg zijn daar voorbeelden van waar je van denkt, ja, hoe werkt zo'n model? En u hebt het net zelf aangegeven. Dus voor mij is het oordeel Staten.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of er vragen zijn. Dat is het geval, aan de Gedeputeerde. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ja, ik ben wel nieuwsgierig, want dit was natuurlijk voor het nog huidige demissionaire kabinet ook een belangrijke doelstelling. Dat heeft zich hier ook veel mee bezig gehouden. Volgens mij zat de Gedeputeerde daar ook regelmatig aan tafel. Tot welke concrete resultaten heeft dat daar geleid en heeft de Gedeputeerde er dan ook vertrouwen in dat dit de komende periode heel anders gaat zijn?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Nou, de afgelopen periode hebben we ons niet specifiek met AERIUS beziggehouden maar met andere zaken die speelden, met name rondom stikstof. Dus AERIUS is daar in die zin, naar mijn weten, niet aan bod geweest. En of ik daar vertrouwen in heb, ja, dat weet je pas achteraf. We zullen het in elk geval aankaarten. De oproep was ook om dat via IPO te doen. Dus dat gaan we zeker doen. En in het algemeen leeft dat ook. Maar in de laatste periode is daar niet echt op gestuurd.

De voorzitter: Dank u wel. De heer ... Nee. Dan komen wij inderdaad bij de stemmingen. En er is een stemverklaring vanuit LOKAAL-LIMBURG door de heer Peters.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Wij gaan dat ook mee steunen. Wij hadden dat al doorgegeven. Maar het staat er niet op. Dus het komt wel eens vaker voor. Ik kan niet ... Ja...

De voorzitter: De heer Peters op de gewijzigde ...

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Het is wel eens vaker ... voordat iemand straks 'heu' zegt. Het is wel eens vaker voorgekomen. En nu staat het er wel op?

De voorzitter: Ja.

De heer Peters (LOKAAL-LIMBURG): Bij mij niet, hoor.

De voorzitter: U mag straks de mijne hebben. En die telt. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ja, meetinstrumenten zijn vaak niet optimaal, zo ook deze niet. Maar wij willen vooral dat het nieuwe kabinet aan de slag gaat met concrete stikstofaanpak. Dus daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn de stemverklaringen uitgesproken. Aan de orde stemming over de gewijzigde motie vreemd 3280, realistisch en juridisch houdbaar stikstofinstrumentarium. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 34 voor en 9 stemmen tegen. Aan de orde de tweede gewijzigde motie 3281. De motie vreemd staat van de Limburgse natuur. En ik geef daarvoor het woord aan mevrouw Mertens, namens GroenLinks.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. De bescherming van de natuur is een kerntaak van de Provincie. En wij hebben hier dan ook in de Provincie heel wat beleidsprogramma's, het Programma Natuur, Aanpak Soortenbescherming en de aanpak van de stikstof. We beschermen onze bossen en we zetten in op de verbinding van de natuurgebieden. Er wordt heel veel gemeten. Er wordt ook gemonitord. En er zijn dus ook heel veel data beschikbaar. Maar een samenhangend en een duidend overzicht met tekst en uitleg ontbreekt. En als GroenLinks hebben we daar wel behoefte aan. Want hoe fijn zou het zijn om het natuurbeleid, de doelen, de financiële middelen en vervolgens ook de resultaten van de monitoring en de duiding van dit alles in één rapportage in beeld te kunnen hebben. Zo'n overzicht kan ons als Provinciale Staten helpen om de resultaten van het natuurbeleid beter op te volgen. En dus ook onze kaderstellende en controlerende rol beter uit te voeren. We vragen dus ook niet om extra onderzoek, maar we vragen om beter overzicht en inzicht. En daarom dienen we vandaag deze motie in met als titel 'Staat van de Nederlandse natuur.' En dan lees ik nu graag het dictum voor. 'We roepen het College van Gedeputeerde Staten op om een rapport te maken over de Limburgse natuur door middel van een beschrijving van: 1. Probleemstelling; 2. doelstelling en maatregelen; 3. trends en ontwikkelingen; en 4. een conclusie ten aanzien van de onderdelen drukfactoren op de natuur, realisatie natuurnetwerk Limburg, inclusief ontwikkelopgave, Natura 2000-gebieden, verbonden en robuuste natuur, systeemherstel natuur en beheer en soorten bescherming. Het rapporteren over trends en ontwikkelingen ten aanzien van natuurbeleid onderdeel te maken van het

natuurbeleid. En Provinciale Staten eens in de twee jaar een rapportage aan te bieden. De eerste rapportage nog in Q4 2026 aan Provinciale Staten aan te bieden. En de middelen voor de uitvoering te dekken uit het positief begrotingsresultaat.'

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja, voorzitter. Ik wil eigenlijk beginnen met een opmerking. Ik was gisteren te gast bij een symposium in de Peel. Daar zaten 150 gebiedsmensen in die zaal en die zijn op weg naar een gebiedsgerichte aanpak. En die willen daar gaan werken. Die willen met de schop in de grond. En wat mij daar aan het hart ging, en dat is gisteren daar gezegd, was ook een toeloop op deze vragen die ik natuurlijk ook zag komen. Ik denk, ja, wat denk je daarvan als GS of als Gedeputeerde. En daar was de oproep heel sterk, en dat was zo duidelijk: alsjeblieft, begin nou. En begin niet nog een keer rapporten of verslagen te schrijven. We willen geen papier maar we willen de schop in de grond. En dat is een hartenkreet. Dus het gaat me er niet om of u het allemaal onderzocht wilt hebben. Er is al heel veel onderzocht. Ik heb het eens nagekeken: als ik de Natura 2000-beheersplannen bekijk, dat zijn 6.800 pagina's. Ik kan nog een tijdje doorgaan met wat we al allemaal onderzocht hebben. Volgens mij is het nu echt tijd dat we beginnen. Dat hebben we met LOS gedaan, dat willen we in gebiedsprocessen nu op gaan starten. We willen de schop in de grond. En ja, wat mij betreft niet nog meer papier gaan realiseren. Daar komt nog iets bij, ik heb dat natuurlijk ook met de ambtenaren besproken van: hoe zien jullie dit? Die zeggen: niet nog meer werk; we hebben al zoveel werk. En dat snap ik. Wij willen uitvoeren dat we met LOS begonnen zijn. Daar hebben we een heel team op zitten. Daar hebben we ambtelijke inzet op. Laten we nu gewoon aan de slag gaan en niet nog een keer een rapport schrijven. Dat is mijn hartenkreet. Dus ik zal dit echt ontraden. Laat ons gewoon aan de gang gaan en eerst de schop in de grond en dan kunnen we daarna kijken. Maar niet nog weer een rapport daarbij.

De voorzitter: Dank u wel. Er zijn vragen. Mevrouw Schuurin? Of ... U laat ... Ja, aan de Gedeputeerde? Ja, ga uw gang.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik begrijp de hartenkreet van de Gedeputeerde heel goed. Want ik denk dat het inderdaad klopt dat er ontzettend veel gegevens beschikbaar zijn. Alleen zoals ik deze motie gelezen heb, en wat ik wel begrijp in de oproep, is dat juist ook voor ons, omdat er zo veel gegevens zijn en zo veel pagina's aan rapporten, die heel lastig te duiden zijn. Terwijl het natuurlijk wel ook onze taak is om niet alleen kaders te stellen, maar ook om te kijken wat er allemaal gebeurt. Wij horen via de Gedeputeerde vaak dat er ontzettend veel gebeurt. Dus ik denk dat er een soort behoefte is aan een stukje duiding van al die gegevens die wij krijgen. Ziet de Gedeputeerde wel een mogelijkheid om daar in de rapportages die er al zijn, bijvoorbeeld, dat mee te nemen of om daar... Want ik heb niet het gevoel dat dit een heel nieuw... dat er allemaal nieuwe gegevens worden gevraagd. Maar inderdaad een manier om die ook voor ons beter in de vingers te krijgen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja, voorzitter, als ik luister naar de vragen die ons gesteld worden, dat zijn er vier of vijf zelfs die als onderdelen worden benoemd, ja, daar zijn een aantal onderdelen die gewoon publiekelijk bekend zijn. Er zijn websites waar die allemaal op staan. En ik snap uw behoefte om alles in één keer ... Maar dat is gewoon een hoop werk om dat allemaal nog een keer te gaan duiden. Conclusies op onderdelen te trekken. Allerlei gegevens nog een keer te halen, ja, dat is gewoon werk, weet je. We moeten nu werk in uitvoering doen, en niet dit soort dingen. We melden jullie wat we doen. Er is een P&C-cyclus waar we verslag doen van de dingen die we doen. We informeren jullie over de natuurdoelen die we halen. Als we kijken naar>NNL-gebied en de opgave die we hebben, dat hebben we volgens mij wel een keer toegezegd. Dus we proberen al op zo veel mogelijke manieren jullie als PS te informeren. En dat is ook geen kwestie

van niet willen. Maar dat is gewoon een kwestie van nu uitvoeren en ophouden met rapporten schrijven. Dat is mijn oproep.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik hoor de Gedeputeerde zeggen dat dat heel veel werk is. Het klopt ... Laten we zeggen, er zit aan de voorkant heel veel werk, maar het gaat er ook om dat wij als Provinciale Staten onze controlerende rol goed kunnen uitvoeren. En als we die bulk van werk allemaal geconcentreerd in een rapportage kunnen krijgen, dan maakt het dat ook voor ons veel beter om onze rol als controlerend orgaan te vervullen. En ik vraag dus ook niet, zoals u kunt lezen, dat wij allemaal nieuwe gegevens gaan ophalen. Ik vraag om een bondig overzicht ... En ik heb dat inderdaad wel vrij breed opgeschreven, maar dat is de manier waarop dat gerapporteerd wordt over de natuur. En dat maakt het voor ons inzichtelijk. Als wij enerzijds zien van: dit zijn de doelen, dit is het beleid, dit zijn de middelen die we daarvoor hebben en dit zijn de maatregelen die we nemen en dit zijn vervolgens ... En we zien in grafieken hoe het dan onder andere gaat met de natuur, hoe het goed gaat met de soorten en dan kunnen we veel beter als Staten zien van: oké, het gaat goed met die natuur, dus het beleid wat we doen is doeltreffend. Of nee, het heeft nog wat bijsturing nodig. En dat zou ons heel erg helpen om onze kaderstellende rol en onze controlerende rol uit te kunnen voeren. Zou u dan toch niet als GS op, ja, hoe moet ik het zeggen ... dan eventueel niet aan de hand van wat hier dan al in staat ... Misschien heb ik dan te zeer vooruitgelopen op hoe dat dan zijn vorm zou kunnen krijgen, maar zou u dan toch niet willen meedenken om dat dan toch op een andere manier met die informatie in één bondig document naar ons toe te komen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja, voorzitter. Dat is volgens mij de kern van het probleem. Om het bondig en in een geheel te maken. Wij informeren jullie volgens mij constant. Via mededelingen, via rapporten, via onderzoeken die we doen. Dat is hoe we jullie informeren. Maar als jullie dan nog een keer vragen om dat allemaal bondig te maken, dat is juist zo'n hoop werk. En die inzet van de mensen die we hebben, die kunnen we maar één keer inzetten, is juist waarvan we zeggen: dat geeft zoveel extra werk. Ik zou voorstellen dat als u een specifiek onderdeel wilt hebben waarover u vragen heeft, dien schriftelijke vragen in en die zullen we beantwoorden.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven, had u nog een vraag?

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Voorzitter, we zeggen heel veel over de natuur in de P&C-cyclus. En wat je daar als Statenlid probeert, is te achterhalen van wat er in de natuur gebeurt. Wat doen wij en levert dat op wat je met elkaar wilt bereiken? En de afgelopen keer bleek ook dat ik die interpretatie helemaal niet goed heb gedaan. En ik ben daarna nog eens anderhalf uur over een specifiek deel wezen praten met ambtenaren van: hoe zit dat nou in elkaar? En ik zou gewoon heel graag veel meer duidelijkheid hebben over: welke maatregelen nemen we en wat levert dat nou op? Want dat is waar we hiervoor zitten. Wij willen kunnen bijsturen. Misschien moet er wel meer geld bij. Ik neem aan dat u dat ook niet erg vindt. Dus mijn vraag is dat we gewoon duidelijker willen hebben, van welke maatregelen nemen we en wat betekent dat dan?

De voorzitter: En de vraag is dan?

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Kunnen we dan niet wat aan de P&C-cyclus doen om de manier waarop dat gerapporteerd wordt op een andere manier te doen?

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja, volgens mij proberen we dat juist in de P&C-cyclus. Maar waar het om gaat, is dat we juist tot uitvoering moeten komen. We moeten nou aan de slag en dan kunnen we rapporteren wat we gedaan hebben. Daar gaat het juist om. Dat zijn we met de LOS ... Precies in een gebiedsproces gaan we die opgave die we hebben, daar uitvoeren. En volgens mij is dat de vraag. Dus laat ons eerst eens aan de slag gaan om die natuur te verbeteren, om die doelen die we hebben na te streven. En dan kijken we daarna naar het resultaat. Maar we zullen eerst moeten beginnen. Toch niet vooraf al met elkaar in discussie gaan, wat gaan we ... We weten de opgave, we hebben die doelen. Daar hebben we eerst aan te werken.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ja, ik hoop dat de Gedeputeerde toch al drie jaar geleden begonnen is met aan die natuurdoelen te werken. Dat gezegd hebbende, het blijft altijd een worsteling. Waar zetten we nou onze ambtelijke capaciteit in? En dan vind ik het soms ook wel moeilijk dat we wel allerlei dingen organiseren zoals gezondheid, symposium voor windturbines, wat toch wel buiten onze bevoegdheid valt als Provincie. En dat we van natuur, iets waar we echt een grote opgave hebben en waarmee we echt aan de slag moeten, dan zeggen van: nou, om daar een samenvattende rapportage van te maken, zodat PS goed de controlerende taak kan uitvoeren, dat vinden we dan te veel moeite. Dus ik ben even aan het zoeken. Is er nog een manier dat de Gedeputeerde deze oproep iets beter kan ondersteunen en er toch iets mee kan? Al is er maar een toezegging richting een volgende rapportage die gaat komen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja, zoals gezegd, we willen nu eerst uitvoeren. En ik wil toch benadrukken dat we in die drie jaar aan de natuur werken. Kijk naar wat we voor gelden daar aan uitgeven. Dat doen we niet voor niks. Maar we willen nu juist proactief gaan uitvoeren en dan niet weer rapportages. Dus, nee, ik wil op dit moment echt geen toezegging ... Ik wil nu eerst de schop in de grond en aan de slag. Dat is wat ik ... Als College willen we dit.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde van deze beraadslaging rondom deze motie. Dan gaan we over tot de stemming. Aan de orde dus de stemming van de tweede gewijzigde motie vreemd 3281, de staat van de Limburgse natuur. Er zijn stemverklaringen van onder andere de heer Wolters Gregório. Ga uw gang. Dames en heren, mag ik nog heel even uw aandacht.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Wij begrijpen de wens van mevrouw Mertens en ook het werk dat ambtelijk al te verzetten is. De informatiestroom bij de stukken is uitgebreid. En laat de Gedeputeerde met zijn team de uitvoering verbeteren en ons in een P&C-cyclus zo duidelijk mogelijk gaan informeren. Succes met beide.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb heel goed gehoord wat de Gedeputeerde zegt. Met die oproep kunnen wij deze motie op dit moment niet steunen. Wellicht is het wel een idee dat wij op een ander moment nog eens nadenken hoe we inderdaad op een manier, die gewoon goed te dragen is voor de organisatie, informatie kunnen bundelen op een manier die voor ons gewoon goed te verteren is. En dat we daar op een ander moment nog eens rustig over nadenken.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu over tot de stemming. Aan de orde de stemming over de tweede gewijzigde motie vreemd, 3281. De stemming is geopend. Nog één stem. De stemmen zijn uitgebracht. De motie is verworpen met 9 voor en 34 tegen.

Tot slot zijn wij aangekomen bij de motie vreemd 3282, de Limburgse SMR-verkenning. En ik geef daarvoor het woord aan de heer Schyns, namens de fractie van JA21. Sorry, ik had hem even niet door.

De heer Schyns (JA21): Ik wacht met alle liefde.

De voorzitter: Aan u het woord, de heer Schyns.

De heer Schyns (JA21): Het belangrijkste bewaar ik voor het laatst vandaag. Voorzitter, in dit Nationaal Programma Small Modular Reactors is vastgesteld dat het Rijk de regie voert over het eerste SMR-project in Nederland. Daarbij is expliciet aangegeven dat Provincies geen bouwbesluiten nemen, geen locaties aanwijzen en geen nucleair bevoegd gezag zijn. De verantwoordelijkheden liggen bij het Rijk en bij landelijke toezichthouders. Tegelijkertijd beschrijft het Nationaal Programma dat Provincies een duidelijke voorbereidende rol hebben. Om die reden heeft het ministerie van Klimaat en Groene Groei middelen beschikbaar gesteld voor provinciale en regionale SMR-verkenningen, en voor kennis- en capaciteitsopbouw bij medeoverheden. Voor Limburg geldt dat er tot op heden geen door Provinciale Staten of Gedeputeerde Staten vastgesteld document beschikbaar is dat kan worden aangemerkt als een provinciale, beleidsmatige en ruimtelijke afgebakende SMR-verkenning, gericht op het Limburgse energiesysteem. Ook die rol wordt expliciet bij medeoverheden gelegd. De voorliggende motie vraagt daarom niet om een projectbesluit. Niet om een locatiekeuze en niet om realisatie. De motie vraagt uitsluitend om uitvoering te geven aan de rol die het Rijk in het Nationaal Programma SMR aan Provincies toedicht. Het starten van een afgebakende provinciale verkenning. Het benutten van beschikbare rijksmiddelen en het rapporteren van de uitkomsten aan Provinciale Staten. Van Provincies wordt verwacht dat zij beleidsmatige en ruimtelijke verkenning uitvoeren waarin mogelijke toepassingsverrichtingen van SMR's binnen het regionale energiesysteem worden onderzocht. Daarbij gaat het onder meer om de samenhang met elektriciteits- en warmtevraag, netcongestie, ruimtelijke inpassingen en andere regionale opgaven. In de strategie staat ook dat deze verkenningen noodzakelijk zijn om nationale kaders te kunnen vertalen naar regionale context, om Provincies in staat te stellen zich tijdig te positioneren richting het Rijk. Eerdere activiteiten, zoals het onderzoek uit 2022 en de gesprekken die zijn gevoerd in het kader van de SMR-alliantie, hadden een informierend en verkennend karakter, maar zijn niet uitgevoerd als een provinciale verkenning onder regie van GS en in aansluiting op het Nationaal Programma SMR. De nationale strategie onderstreept daarnaast dat participatie in deze fase noodzakelijk is, gericht op het informeren van betrokkenen en het ophalen van aandachtspunten, zonder dat daarmee besluiten of realisatie of locaties worden genomen. Verder wil ik de tekst van het gepresenteerde coalitieakkoord van 30 januari van D66, VVD en CDA, onder leiding van de heer Jetten, onze toekomstige minister-president, citeren: 'We versterken het nucleaire cluster in Nederland. Versnellen het SMR-programma en ondersteunen maritieme nucleaire innovaties, met het beschikbare budget uit het Klimaatfonds en in samenwerking met marktpartijen wordt doorgewerkt aan de bouw van minstens vier kerncentrales. Dit kunnen conventionele en ook modulaire reactoren zijn. Hier zetten we samen met regionale overheden en industriële clusters op in.' Met andere woorden: let's put our money where our mouth is and let's walk the talk.

De voorzitter: Leest u nog even het dictum voor?

De heer Schyns (JA21): 'Draagt het College op: 1. een afgebakende provinciale verkenning te starten zoals beschreven in het Nationaal Programma Small Modular Reactors, maakt mogelijkheden voor inzet van small modular reactors binnen het Limburgse energiesysteem; 2. bij de uitvoering van deze verkenning gebruik te maken van de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor provinciale SMR-verkenningen; 3. De verkenningen uit te voeren in samenhang met relevante partners en stakeholders met een passend en proportioneel participatieproces; 4. Provinciale Staten uiterlijk binnen zes maanden te informeren over de uitkomst van deze verkenning. En gaan over tot de orde van de dag.'

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schyns. Dan geef ik het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, ik ga even kijken of ik ook dat knopje kan vinden, dat lijkt me wel handig. O ja, ik moet wel een beetje oefenen, zie ik. Voorzitter, ik heb voor de heer Schyns eigenlijk wel goed nieuws, want het Rijk heeft inderdaad geld ter beschikking gesteld. En ik zou u willen melden dat in principe volgende week in het College van GS een mededeling portefeuillehouder staat om de eerdere motie die u heeft ingediend, om bij het Rijk voor geld te gaan vragen, we die daarmee in ieder geval hebben uitgevoerd. Dat we dat geld ook hebben gekregen. Maar onze intentie was ook om te schrijven in uw richting wat we dan met dat geld gaan doen. En dat wat we met dat geld gaan doen is precies wat u vraagt met deze motie. Dus daarmee is de motie eigenlijk overbodig want we gaan precies uitvoeren wat u vraagt. En ja, wij verwachten eigenlijk de conclusies al aan het einde van het jaar te kunnen hebben, voorzitter, zeg ik in de richting van de heer Schyns.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik de heer Schyns als eerste even het woord of dit iets voor de indiening van de motie betekent. Of dat u gewoon een vraag heeft.

De heer Schyns (JA21): Ja, zoals u weet, voorzitter, verblijdt de Gedeputeerde mij heel erg hiermee. Kunt u dan een toezegging doen dat u uiterlijk binnen zes maanden ons informeert over de uitkomsten van de verkenning?

Gedeputeerde Van Caldenberg: De teksten die we nu hebben opgenomen die zijn nu, zeg maar, binnen het jaar. Dat is een beetje de voorzienbare tijd, dus binnen 2026. We zijn nu bezig om ook nog de expertise hier naar toe te halen om dat te kunnen uitvoeren. Dat proces loopt al. Dus we zijn zo snel mogelijk aan de slag gegaan. **En ja, ik denk dat de meest realistische tijd, die haalbaar is, Q4 zal zijn. Dat is wat ik u kan toezeggen.**

De heer Schyns (JA21): Negen maanden.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, Q4. Dus, dat zou in negen maanden kunnen zijn vanaf nu. Maar dat zou ook nog net elf maanden kunnen zijn. Ja.

De heer Schyns (JA21): In negen maanden kunnen er heel veel speciale dingen gebeuren, hè, dus ...

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, nou dat klopt ... Maar moet ik u feliciteren, mijnheer Schyns?

De voorzitter: Mijnheer Schyns, even technisch omdat hij eigenlijk voldoet aan de motie. Wilt u hem toch in stemming brengen?

De heer Schyns (JA21): Als ik hier een toezegging heb dat ik in Q4 van punt 4 van deze motie toegezegd krijg, dan is de motie daarbij overbodig en ben ik tevreden.

De voorzitter: Oké.

De heer Schyns (JA21): Als er een toezegging is.

De voorzitter: Maar houdt u hem dan aan of trekt u hem in?

De heer Schyns (JA21): Dan trek ik hem in.

De voorzitter: Dan trekt u hem in. Dan is de motie bij dezen ingetrokken. Ik snap uw behoefte, maar als een motie is ingetrokken dan ligt er niks meer op tafel om over te debatteren. Het spijt me zeer. Ik bedenk het echt niet zelf.

9 Sluiting

De voorzitter: Dames en heren, daarmee zijn wij aan het eind gekomen van deze eerste Statenvergadering van het nieuwe jaar. Ik wil u allen ongelooflijk bedanken voor uw enthousiasme, voor uw inzet, uw betrokkenheid. En het was allemaal natuurlijk mogelijk gemaakt doordat zoveel mensen achter de schermen hebben meegeholpen om al die voorstellen voor te bereiden. De techniek om ervoor te zorgen dat het ook thuis te zien was. De Griffie om ons met alles te ondersteunen. En zeker niet te vergeten: de bodes die het allemaal mogelijk gemaakt hebben, dat er voor alles gezorgd is wat we er hier allemaal voor nodig hebben. En ik wil hen daar allemaal ongelooflijk voor bedanken. Dank. Ik wens u een plezierige thuisreis toe, maar voordien is er nog iets om na te praten en dat gebeurt in de Grote Staat. Vergadering gesloten.

(Einde van de vergadering om 16.18 uur)

De notulen van de vergadering van 06-02-2026 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 19 maart 2026.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter